

Contents

I. EDITORIAL

CONSIDERATIONS ON AMENDMENTS TO OFFENCES AGAINST SEXUAL FREEDOM AND INTEGRITY Luminița CRIȘTIU-NINU	6
--	---

II. STUDIES, ARTICLES, OPINIONS

CONSIDERATIONS REGARDIND THE SUCCESSION OPTION TERM – PART III Ioana NICOLAE	27
---	----

BRIEF CONSIDERATIONS REGARDING LIMITATION OF CARRIER LIABILITY. A CONTROVERSY INTRODUCED THROUGH O.G. NO. 3/2024 FOR THE AMENDMENT OF SOME NORMATIVE ACTS IN THE FIELD OF ROAD TRANSPORT OF GOODS Lucian Marcu	32
---	----

THE SPECIAL COMPETENCE OF DGA IN RELATION TO THAT OF THE EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR'S OFFICE Elena HACH	39
--	----

ANALYSIS OF SOME PRACTICES OF THE JUDICIARY THAT CONTRAVENTE CRIMINAL PROCEDURE PROVISIONS, EUROPEAN REGULATIONS AND ECHR CASE LAW ON PREVENTIVE MEASURES. CONTRADICTORY CASE LAW: HUNEDOARA TRIBUNAL - SIBIU TRIBUNAL Ioan LAZĂR	48
---	----

UPDATING LABOUR LEGISLATION IN ROMANIA ON THE ISSUE OF HARASSMENT AND VIOLENCE IN THE OCCUPATIONAL ENVIRONMENT, WITH REFERENCE TO ILO CONVENTION NO. 190 Emil Mihai PAȘOLEA	56
---	----

IN THE CONTEXT OF ATTACKS AND ILLEGAL ACTIVITIES, THE QUESTION CAN BE RAISED WHETHER AUDIT COMMITTEES CAN CONTRIBUTE TO IMPROVING ACCOUNTABILITY IN THE PUBLIC SECTOR Isabela STANCU (LIȚĂ), Dumitru BEJINARIU, Florin RADU	73
--	----

III. STUDIES, DISCUSSIONS, COMMENTS (R. Moldova and Ucraina)

THE REFORM OF THE SUPREME COURT OF JUSTICE IN THE
REPUBLIC OF MOLDOVA AND ITS REPERCUSSIONS ON ITS
COMPETENCES

Alexandru CEBAN84

IV. Legislative News92

V. Case-law of the High Court of Cassation and Justice.....167

Cuprins

I. EDITORIAL

CONSIDERAȚII PRIVIND MODIFICĂRILE ADUSE INFRAȚIUNILOR CONTRA LIBERTĂȚII ȘI INTEGRITĂȚII SEXUALE Luminița CRIȘTIU-NINU	6
--	---

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

CONSIDERAȚII PRIVIND TERMENUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ – PARTEA A III-A Ioana NICOLAE	27
--	----

SCURTE CONSIDERAȚII REFERITOARE LA LIMITAREA RĂSPUNDERII TRANSPORTATORULUI O CONTROVERSĂ INTRODUSĂ PRIN O.G. NR. 3/2024 PENTRU MODIFICAREA UNOR ACTE NORMATIVE ÎN DOMENIUL TRANSPORTULUI RUTIER DE BUNURI Lucian MARCU	32
---	----

COMPETENȚA SPECIALĂ A DNA ÎN RAPORT CU CEA A PARCHETULUI EUROPEAN Elena HACH	39
---	----

ANALIZA UNOR PRACTICI ALE ORGANELOR JUDICIARE CARE CONTRAVIN PREVEDERILOR PROCESUAL PENALE, REGLEMENTĂRILOR EUROPENE ȘI JURISPRUDENȚEI CEDO LEGATE DE MĂSURILE PREVENTIVE. JURISPRUDENȚA CONTRADICTORIE: TRIBUNALUL HUNEDOARA - TRIBUNALUL SIBIU Ioan LAZĂR	48
---	----

ACTUALIZAREA LEGISLAȚIEI MUNCII ÎN ROMÂNIA PRIVIND PROBLEMATICA HĂRTUIRII ȘI VIOLENȚEI ÎN MEDIU OCUPAȚIONAL, PRIN RAPORTARE LA CONVENȚIEI OIM NR. 190 Emil Mihai PAȘOLEA	56
--	----

ÎN CONTEXTUL ATACURILOR ȘI ACTIVITĂȚILOR ILEGALE, SE POATE PUNE ÎNTREBAREA DACĂ COMITETELE DE AUDIT POT CONTRIBUI LA ÎMBUNĂTĂȚIREA RESPONSABILITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC Isabela STANCU (LIȚĂ), Dumitru BEJINARIU, Florin RADU	73
--	----

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. Moldova și Ucraina)

REFORMA CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE, ÎN REPUBLICA MOLDOVA,
ȘI REPERCUSIUNILE ACESTEIA ASUPRA COMPETENȚELOR
ACESTEIA

Alexandru CEBAN84

IV. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

NORMELE DE APLICARE A LEGII NR. 360/2023 PRIVIND SISTEMUL
PUBLIC DE PENSII (H.G. NR. 181/2024)

Redacția Pro lege.....93

CODUL FISCAL – MODIFICĂRI ȘI COMPLETĂRI (LEGEA NR. 33/2024)

Redacția Pro lege.....104

LEGEA NR. 26/2024 PRIVIND ORDINUL DE PROTECȚIE

Redacția Pro lege.....109

ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA ALEGERILOR DIN 9 Iunie 2024
(O.U.G. NR. 21/2024)

Redacția Pro lege.....121

SCHEMA DE AJUTOR DE STAT IMM PLUS (O.U.G. NR. 18/2024)

Redacția Pro lege.....124

CALENDARUL ALEGERILOR EUROPARLAMENTARE ȘI LOCALE DIN
9 Iunie 2024 (H.G. NR. 199/2024)

Redacția Pro lege.....133

REGLEMENTAREA UNOR MĂSURI FISCAL-BUGETARE ȘI
MODIFICAREA CODULUI FISCAL, A CODULUI ADMINISTRATIV ȘI A
ALTOR ACTE NORMATIVE (O.U.G. NR. 31/2024)

Redacția Pro lege.....135

LEGEA NR. 80/1995 PRIVIND STATUTUL CADRELOR MILITARE –
MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 28/2024)

Redacția Pro lege.....158

CODUL PENAL – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 58/2024)

Redacția Pro lege.....161

LEGEA NR. 61/1991 PENTRU SANȚIONAREA FAPTELOR DE ÎNCĂLCARE A UNOR NORME DE CONVIETUIRE SOCIALĂ, A ORDINII ȘI LINIȘTII PUBLICE – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 42/2024)

Redacția Pro lege.....164

V. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

RIL

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 1/2024 (M. OF. NR. 266/28.03.2024):

ART. 34 DIN LEGEA POLIȚIEI LOCALE NR. 155/2010

Redacția Pro lege.....167

I. EDITORIAL

CONSIDERAȚII PRIVIND MODIFICĂRILE ADUSE INFRAȚIUNILOR CONTRA LIBERTĂȚII ȘI INTEGRITĂȚII SEXUALE

Lect. univ., jud. Luminița CRIȘTIU-NINU

I. Introducere

Deși modificate relativ recent¹, infracțiunile contra libertății și integrității sexuale au fost supuse din nou unor ample reformări, și în cursul anului 2023, noile reglementări intrând în vigoare la data de 1 ianuarie 2024.

Întrucât sensul exact al noilor texte de lege nu este destul de clar, pentru a-l înțelege în acord cu voința legiuitorului, se impune a fi menționată justificarea modificărilor intervenite, astfel cum rezultă din expunerea de motive a proiectului legii de modificare a Codului penal (PL-x 457/2022). Așa cum rezultă din expunerea de motive, principalul argument care a stat la baza modificării legii este reprezentat de lipsa unei protecții corespunzătoare a minorilor împotriva abuzurilor și a exploatării sexuale, fiind invocate în acest sens:

➤ Convenția Consiliului Europei² pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale adoptată la Lanzarote, la 25 octombrie 2007, care a impus statelor semnatare să incrimineze activitățile sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta pentru viața sexuală, urmând ca fiecare parte semnatară a convenției să decidă care este vârsta până la care este interzisă activitatea sexuală;

➤ Prevederile Directivei nr. 93/2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor și a exploatării sexuale a copiilor, potrivit cu care vârsta consimțământului sexual este vârsta sub care este interzisă în conformitate cu legislația națională, practicarea activităților cu un copil (persoană cu vârsta mai mică de 18 ani);

¹ Prin Legea nr. 217/29 octombrie 2020, publicată în M. Of. nr. 1012/30 octombrie 2020.

² Publicată în formă tradusă în M. Of. nr. 885/29.12.2010, disponibilă pe legislatie.just.ro.

➤ Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu referire la cauza M.G.C. împotriva României³, în care Curtea a reținut încălcarea de către statul român a dispozițiilor art. 3 și 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Instanța europeană a subliniat negativ practica instanțelor naționale care, au apreciat în sensul valabilității consimțământului minorilor la activitatea sexuală, în absența urmelor de violență de pe corpul copiilor și a încunoștințării părinților asupra respectivelor activități sexuale. În același timp, Curtea Europeană a condamnat practica instanțelor naționale de a nu stabili pe baza unor expertize psihiatrice sau psihologice capacitatea minorului de a exprima un consimțământ sexual valabil, reținând că aceste probe au fost dispuse în foarte puține cazuri.

În aceeași expunere de motive s-a menționat faptul că în urma unui studiu efectuat în anul 2021 la nivel mondial a rezultat că vârsta pentru consimțământ sexual diferă de la stat la stat, cea mai mică vârstă fiind în state precum Nigeria (11 ani) și Angola (12 ani), cea mai ridicată fiind în Coreea de Sud (20 de ani) și Bahrain (21 de ani). Majoritatea statelor au stabilit pragul vârstei pentru consimțământ sexual la 16 ani.

În acest context, în cursul anului 2023, legiuitorul a operat două modificări semnificative ale dispozițiilor Codului penal, prima prin Legea nr. 217/2023⁴ iar cea de-a doua, prin Legea nr. 424/2023⁵, care a modificat Legea nr. 217/2023, ambele intrând în vigoare pe 1 ianuarie 2024.

Prin cele două acte normative, au fost aduse modificări tuturor infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale (cu excepția infracțiunii de hărțuire sexuală), pentru unele dintre infracțiuni fiind modificat conținutul constitutiv și condițiile de incriminare a comportamentului sexual, pentru alte infracțiuni fiind modificate doar circumstanțele agravante și pedepsele. Punctual, vom reda în cazul fiecărei infracțiuni, cele mai importante modificări intervenite, precum și problemele ce pot apărea în aplicarea acestora.

II. Principalele modificări intervenite

II.1. Violul (art. 218 C. pen.)

Conținutul constitutiv al infracțiunii de viol a rămas neschimbat. Elementul său material reprezintă în continuare o acțiune care se poate realiza în mai multe modalități: raport sexual, act sexual oral sau anal (infracțiunea în forma tip) și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală (infracțiunea în forma asimilată).

³ Hotărârea din 15 martie 2016, în cauza M.G.C. împotriva României (Cererea nr. 61495/11), Strasbourg, definitivă la 15/06/2016.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 634/11 iulie 2023.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 1124/29 decembrie 2023.

Cele trei modalități alternative de realizare a elementului material au rămas neschimbate, fapta urmând a fi comisă, atât în varianta tip, cât și în varianta asimilată: prin constrângerea victimei (fizică sau psihică), prin punerea victimei în imposibilitatea de se apăra sau de a-și exprima voința sau profitând de această stare. Cu alte cuvinte violul a fost și a rămas o infracțiune neconsensuală, săvârșită fără consimțământul victimei.

Cât privește *subiecții acestei infracțiuni*, spre deosebire de subiectul activ, care, poate fi în continuare un major sau un minor, *subiectul pasiv* al infracțiunii prevăzute de art. 218 C. pen. poate fi în urma modificărilor, *doar o persoană fizică majoră*, fiind eliminate toate variantele agravate ale infracțiunii care se refereau la victimele minore, având în vedere incriminarea separată a infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor (art. 218¹ C. pen.). În raport de abrogarea dispozițiilor art. 218 alin. (3) lit. c) C. pen., care incriminau infracțiunea de viol în varianta agravată a săvârșirii asupra unei victime minore, pentru cauzele aflate pe rol după 1 ianuarie 2024, având ca obiect infracțiunea de viol supra unui minor, realizată prin constrângere/punerea în imposibilitatea de a se apăra și de a-și exprima voința sau profitând de această stare, se va constata că există o continuitate de incriminare a faptei, sub o altă încadrare juridică, respectiv viol săvârșit asupra unui minor, prevăzută de art. 218¹ alin. (2) C. pen., urmând a se proceda la identificarea legii mai favorabile și aplicarea acesteia, în raport de dispozițiile art. 5 C. pen.

Pentru această infracțiune, au fost introduse mai multe elemente circumstanțiale agravante, unele dintre acestea suprapunându-se peste modalitățile alternative de realizare a elementului material, ceea ce va face dificilă în practică diferențierea infracțiunii în forma de bază de infracțiunea de viol în variantă calificată/agravată.

Astfel, așa cum rezultă din dispozițiile art. 218 alin. (3²) C. pen., infracțiunea este *mai gravă* atunci când: ...d) victima se află într-o stare de vulnerabilitate vădită, cauzată de vârstă, boală, handicap fizic sau psihic ori o situație de dependență; .f) victimei i s-a administrat, fără știința sa sau împotriva voinței sale, alcool sau orice substanță care îi afectează discernământul sau controlul acțiunilor sale.

În același timp, în *forma sa de bază* sau *asimilată*, violul se comite atunci când raportul sexual/actul sexual oral sau anal/actele de penetrare au loc prin punerea victimei în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința. Or, doctrina și practica judiciară sunt constante de decenii încoace în a include între modalitățile de punere a victimei în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința, și pe acelea în care autorul administrează victimei alcool sau substanțe stupefiante, astfel încât starea psiho-fizică a acesteia să nu îi mai permită să conștientizeze situația în care se află și să exprime un consimțământ valabil. Astfel, în urma modificărilor intervenite, este neclar dacă violul realizat asupra unei victime căreia autorul i-a administrat alcool sau substanțe stupefiante va fi încadrat juridic în

forma de bază a infracțiunii sau în forma agravată, din punctul de vedere al reglementării existente, fiind posibilă oricare dintre cele două soluții.

Tot astfel, violul în forma sa de bază sau asimilată se comite și atunci când, deși autorul nu cauzează el însuși victimei starea de vulnerabilitate, cu toate acestea, profită de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, împrejurare care îi facilitează întreținerea unui raport sexual/acte sexuale cu aceasta. Ca și în cazul de mai sus, doctrina și jurisprudența sunt constante de decenii în a exemplifica că în acest caz autorul exploatează, după caz, o maladie a victimei, o infirmitate sau vârsta înaintată a acesteia. Or, în urma modificărilor, aceste circumstanțe constituie factori care agravează răspunderea penală, fiind în același timp și situații premisă pentru reținerea infracțiunii în forma sa de bază. Din nou, se va crea dificultatea alegerii în practică, a infracțiunii în varianta tip sau în varianta agravată, cu consecințe negative asupra predictibilității și unității jurisprudenței.

O altă circumstanță agravantă nou introdusă este aceea prevăzută de art. 218 alin. (3) lit. g) C. pen., respectiv, *făptuitorul se folosește de autoritatea funcției sale*. Pentru infracțiunea de viol în această variantă agravată se va pune problema raportului cu infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual, prevăzută de art. 299 alin. (2) C. pen., care sancționează pretinderea sau obținerea de favoruri de natură sexuală de către un funcționar public sau o persoană dintre cele prevăzute la art. 308 C. pen., care se prevalează sau profită de o situație de autoritate sau superioritate asupra victimei, ce decurge din funcția deținută. Desigur, noțiunea de favoruri sexuale este mai largă decât aceea a actelor materiale specifice violului, semnificând orice avantaj de natură sexuală, însă atunci când favorul care se obține este chiar un raport sexual/act sexual, iar făptuitorul a acționat prin constrângere psihică, prevalându-se de poziția sa de autoritate, se va pune problema raportului dintre cele două infracțiuni.

Deși dispozițiile art. 299 alin. (2) C. pen. au fost criticate pentru neconstituționalitate, cu argumentul că în lipsa unei definiții legale a sintagmei „favoruri de natură sexuală”, conținutul constitutiv al infracțiunii reglementate la art. 299 alin. (2) din Codul penal nu poate fi determinat în mod clar, precis și previzibil, aspect ce contravine principiului legalității incriminării, prin Decizia nr. 449/2018⁶ Curtea Constituțională a României a respins excepția de neconstituționalitate invocată, reținând că sintagma „favoruri de natură sexuală” are sensul uzual al termenilor, prin aceasta înțelegându-se orice avantaje cu conținut sexual acordate subiectului activ al infracțiunii, în condițiile prevăzute în ipoteza normei de incriminare. Cu referire la natura infracțiunii a reținut că infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual este o formă specială de hărțuire similară infracțiunii prevăzute de art. 203¹ din Codul penal din 1969, având denumirea

⁶ Publicată în M. Of. nr. 719/21 august 2018.

marginală „Hărțuirea sexuală”, aceasta constând în fapte de amenințare sau de constrângere, săvârșite de o persoană care abuzează de autoritatea sau de influența pe care i-o conferă funcția îndeplinită la locul de muncă, în scopul de a obține satisfacții de natură sexuală.

A mai reținut Curtea că, într-adevăr, legislația penală în vigoare nu prevede o definiție legală a sintagmei criticate, la fel cum, în mod similar, nici Codul penal din 1969 nu definea expresia „satisfacții de natură sexuală”, iar lipsa unei definiri legale a sintagmei criticate denotă însă tocmai intenția legiuitorului de a conferi acestei sintagme înțelesul ce rezultă din sensul comun, uzual al termenilor care o compun. Aceasta este și opinia unanimă a doctrinei, care atribuie expresiei analizate un sens foarte larg, asociind-o cu orice faptă specifică unui comportament cu conotații sexuale a subiectului activ și, de asemenea, cu orice modalitate aptă de a produce o satisfacție sexuală.

În doctrină⁷ s-a arătat că deși în expunerea de motive a Codului penal s-a arătat că infracțiunea a fost reglementată pornind de la infracțiunea de hărțuire sexuală, cuprinzând așa-numita hărțuire sexuală prin abuz de autoritate, din redactarea textului de lege este dificil de concluzionat că o asemenea faptă se înscrie în zona hărțuirii, și că, spre deosebire de textul art. 203¹ C. pen. din 1969 care sancționa hărțuirea unei persoane prin amenințare sau constrângere, în scopul de a obține satisfacții de natură sexuală de către o persoană care abuzează de autoritatea sau influența pe care i-o conferă funcția îndeplinită la locul de muncă, textul art. 299 alin. (2) C. pen. are o redactare confuză din care nu reiese care este valoarea socială protejată, câtă vreme este sancționată nu doar pretinderea, ci și obținerea de favoruri sexuale. Potrivit aceleiași opinii, noțiunea de favor sexual înglobează toate acțiunile ce pot constitui element material al infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale (raport sexual, act sexual oral sau anal, alte acte de natură sexuală).

În ceea ce ne privește, apreciem că față de obiectul juridic principal al acestei infracțiuni, respectiv buna desfășurare a relațiilor de serviciu și protejarea autorității funcțiilor publice și numai în secundar, protejarea libertății sexuale a persoanei, se va reține doar această infracțiune în situația în care nu se poate identifica o constrângere psihică imediată, sub imperiul căreia victima să fi dat curs cerințelor de natură sexuală din partea autorului (de constrângere fizică nu poate fi vorba în cazul acestei infracțiuni). În măsura în care, însă, autorul, prevalându-se de poziția de superioritate asupra victimei, a exercitat asupra acesteia acte de constrângere psihică imediată, bine individualizate, sub imperiul cărora victima a întreținut cu autorul acte materiale specifice violului, se va reține numai infracțiunea de viol în această variantă agravată. Nu se pune, însă, problema unui concurs între aceste

⁷ V. Cioclei, C. Rotaru, A.R. Trandafir, *Drept penal. Parte specială II. Curs tematic*, p. 57, ed. 6, Ed. C.H. Beck, 2022.

două infracțiuni, deoarece fiecare dintre acestea protejează aceleași valori sociale, chiar dacă, una în principal, și cealaltă în secundar, și invers. Astfel, violul săvârșit prin folosirea autorității funcției pe care autorul o deține protejează, în principal, libertatea sexuală a victimei și, în secundar, buna desfășurare a relațiilor de serviciu precum și autoritatea și prestigiul funcției publice iar infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual protejează, în principal, buna desfășurare a raporturilor de serviciu, iar în subsidiar, libertatea sexuală a victimei.

II.2. Violul săvârșit asupra unui minor (art. 218[^]1 C. pen.)

Este o incriminare nouă, care preia din conținutul constitutiv al infracțiunii de viol prevăzută de art. 218 C. pen. și al infracțiunii de act sexual cu minor, prevăzută de art. 220 C. pen., abrogată prin legile de modificare a Codului penal, începând cu data de 1 ianuarie 2024.

Infracțiunea nou introdusă va avea ca subiect pasiv exclusiv un minor și va putea fi comisă în calitate de autor, atât de un major, cât și de un minor.

Deși elementul material este același cu al infracțiunii de viol prevăzute de art. 218 C. pen., constând în realizarea unui raport sexual/act sexual oral sau anal/alt act de penetrare vaginală sau anală, modalitățile în care se poate realiza *verbum regens* sunt specifice ambelor infracțiuni, respectiv, viol și act sexual cu minor.

Vechea paradigmă potrivit căreia delimitarea între infracțiunea de act sexual cu minor și infracțiunea de viol se realiza de la caz la caz (după cum minorul a înțeles, în concret semnificația actului sexual și a exprimat sau nu, un consimțământ valabil), s-a schimbat, întrucât potrivit noilor reglementări legiuitorul prezumă un consimțământ viciat pentru activitatea sexuală a minorului cu un major, atunci când minorul are mai puțin de 16 ani, și ca urmare, raportul sexual/actul sexual realizat de un major cu un minor sub 16 ani va fi considerat viol. Dacă raportul sexual/actul sexual/alt act de penetrare se realizează de către un autor minor, vârsta minorului asupra căruia se realizează trebuie să fie mai mică de 14 ani. Remarcăm inconsecvența legiuitorului în stabilirea unui prag până la care consimțământul minorului pentru realizarea unei activități sexuale este considerat viciat, întrucât nu poate fi de înțeles că acest consimțământ este viciat sub vârsta de 16 ani, dacă activitatea sexuală a minorului se desfășoară cu un major, însă este viciat numai sub vârsta de 14 ani, dacă activitatea sexuală a minorului se desfășoară cu un alt minor, cu alte cuvinte, în acest ultim caz, minorul victimă are un consimțământ valabil și atunci când are vârsta între 14 și 16 ani.

În noua viziune a legiuitorului, infracțiunea de viol asupra unui minor se săvârșește atât consensual (fără constrângere), preluând în conținutul său din structura fostei infracțiuni de act sexual cu un minor, cât și neconsensual, fără consimțământul minorului.

a) Viol consensual (fără constrângere)

a.1. Se săvârșește infracțiunea de viol, atunci când raportul sexual, actul sexual oral sau anal sau alte acte de penetrare vaginală sau anală se comit de un major cu un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, pentru minorul sub această vârstă legiuitorul prezumând lipsa unui consimțământ sexual valabil.

Cauză de nepedepsire: Potrivit art. 218¹ alin. (7) C. pen. fapta nu se sancționează dacă diferența de vârstă între făptuitor și victimă nu depășește 5 ani. Ex., nu va răspunde penal autorul de 19 ani și 6 luni care întreține un raport sexual fără constrângere/fără punerea victimei în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/fără a profita de această stare, cu o minoră de 15 ani și 6 luni.

Având în vedere că anterior modificărilor, actul sexual cu un minor nu se sancționa dacă diferența de vârstă dintre autor și victima minoră nu depășea 3 ani [potrivit art. 220 alin. (6) C. pen. din 1969], într-o cauză nefinalizată anterior datei de 1 ianuarie 2024, în care a fost trimis în judecată inculpatul X, de 19 ani (la data comiterii faptei), pentru infracțiunea de act sexual cu un minor prevăzută de art. 220 alin. (1) C. pen., reținându-se că a întreținut un raport sexual consensual cu o minoră în vârstă de 15 ani și 9 luni, se va constata că există continuitate de incriminare, fapta constituind în prezent viol săvârșit asupra unui minor, iar prin aplicarea legii penale mai favorabile, se va dispune încetarea procesului penal, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. h) C. proc. pen., existând cauza de nepedepsire a inexistenței unei diferențe de vârstă mai mari de 5 ani între autor și victimă.

a.2. Se săvârșește infracțiunea de viol, atunci când raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală sunt comise de un major cu un minor cu vârsta între 16 și 18 ani, numai dacă (condiție atașată elementului material):

a) minorul este membru de familie al majorului;

b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei boli, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze;

c) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală sau a pus în pericol viața minorului în orice fel;

d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

Dacă nu suntem în prezența niciuneia dintre situațiile prevăzute de lit. a)-d), fapta majorului de a întreține, consensual, un raport sexual/act sexual oral sau anal/acte de penetrare vaginală sau anală, cu un minor de 16-18 ani, nu constituie infracțiune.

Pentru această infracțiune nu este aplicabilă cauza de nepedepsire rezultând din diferența de vârstă.

a.3. Se săvârșește infracțiunea de viol atunci când raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală sunt comise de un minor de orice vârstă (care răspunde penal) cu un alt minor cu vârsta sub 14 ani.

Se remarcă astfel, că potrivit noii reglementări, relațiile sexuale liber consimțite între minori constituie infracțiunea de viol atunci când unul dintre minori are vârsta sub 14 ani.

Cauză de nepedepsire: Potrivit art. 218¹ alin. (7) C. pen. fapta nu se sancționează dacă diferența de vârstă între făptuitor și victimă nu depășește 5 ani. Ex., nu va răspunde penal făptuitorul de 17 ani și 6 luni care are un raport sexual consimțit cu un minor de 13 ani.

Comparând noua incriminare a infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor cu infracțiunea de act sexual cu minor, în prezent abrogată, rezultă că în prezent nu mai constituie infracțiune raportul sexual/actul sexual oral sau anal/alte acte de penetrare, comise de un minor asupra altui minor cu vârsta între 14-16 ani. De pildă, într-o cauză nefinalizată înainte de 1 ianuarie 2024, în care a fost trimis în judecată un inculpat minor în vârstă de 17 ani și 9 luni (la data comiterii faptei) pentru infracțiunea de act sexual cu o minoră de 14 ani și 2 luni, prevăzută de art. 220 alin. (1) C. pen., se va dispune achitarea pe temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C. proc. pen., deoarece fapta nu mai este prevăzută de legea penală.

b) *Viol neconsensual*

b.1. Constituie infracțiunea de viol fapta majorului de a avea raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu un minor prin constrângere, prin punere în imposibilitatea de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

Se constată că atunci când infracțiunea de viol este săvârșită prin constrângere/punerea în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/ profitând de această stare, nu mai are importanță vârsta minorului, urmând a fi reținută această variantă agravată a infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor, indiferent de vârsta acestuia.

b.2. Constituie infracțiunea de viol fapta minorului de a avea raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu un minor prin constrângere, punerea în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

Spre deosebire de violul consensual (fără constrângere) care constituie infracțiune atunci când este săvârșit de un minor, numai dacă vârsta victimei minore este sub 14 ani, în cazul violului neconsensual, fapta minorului (care răspunde penal) săvârșită asupra altui minor constituie infracțiune indiferent de vârsta victimei minore.

În ceea ce ne privește, stabilirea unor vârste diferite pentru victima minoră, după cum autorul este major sau minor nu are justificare și nu este în acord cu

rațiunea modificării legii, care a avut ca scop stabilirea unei vârste minime, sub care, minorul este prezumat a nu avea consimțământ sexual. Or, este de neimaginat că acest consimțământ se modifică sau are altă valoare în funcție de vârsta autorului.

În realitate, credem că legiuitorul a urmărit să restrângă sfera cazurilor în care se poate angaja răspunderea penală a minorilor care întrețin relații sexuale cu alți minori, având în vedere că prin Convenția de la Lanzarote-art. 18, deși s-a recomandat statelor părți să ia toate măsurile necesare pentru a incrimina activitățile sexuale cu copiii care nu au împlinit vârsta pentru viața sexuală, s-a prevăzut, în același timp, că aceste prevederi nu se aplică și raporturilor sexuale consimțite între minori.

II.3. Agresiunea sexuală (art. 219 C. pen.)

Reașezată după modelul violului, infracțiunea de agresiune sexuală are același conținut constitutiv ca înainte de modificări. Elementul său material reprezintă în continuare săvârșirea unor acte de natură sexuală, altele decât cele specifice violului, respectiv acte sau practici sexuale care nu presupun o penetrare cu caracter sexual, însă implică existența unui contact fizic de natură sexuală. Fapta este comisă prin trei modalități alternative: prin constrângerea victimei (fizică sau psihică), prin punerea victimei în imposibilitatea de se apăra sau de a-și exprima voința sau profitând de această stare. Agresiunea sexuală a rămas, astfel, o infracțiune neconsensuală, săvârșită fără consimțământul victimei.

Sintagma „act de natură sexuală”, altul decât cel reglementat de art. 218 C. pen., a fost într-o oarecare măsură clarificată de Curtea Constituțională a României prin Decizia nr. 700/2016⁸, prin care a fost analizată sintagma de mai sus, conținută în structura infracțiunii de corupere sexuală (sintagmă folosită și în structura infracțiunii de agresiune sexuală). Curtea a reținut că prin act sexual de orice natură se înțelege orice modalitate de obținere a unei satisfacții sexuale, prin folosirea sexului sau acționând asupra sexului, între persoane de același sex sau de sex diferit. Așa cum s-a remarcat în doctrină⁹, inclusiv Decizia nr. III/2005 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în perioada de aplicare a codului penal anterior, poate oferi în continuare o definiție de actualitate a actului sexual de orice natură, după eliminarea actelor ce sunt incriminate în cadrul violului, definiție asemănătoare cu cea realizată de instanța constituțională.

Spre deosebire de subiectul activ, care, poate fi în continuare un major sau un minor, *subiectul pasiv* al infracțiunii prevăzute de art. 219 C. pen. poate fi în urma modificărilor, *doar o persoană fizică majoră*, fiind eliminate toate variantele agravate

⁸ Publicată în M. Of. nr. 269/18 aprilie 2017.

⁹ S. Bogdan, D.A. Șerban, Drept penal. Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfrățitului justiției, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, p. 329.

ale infracțiunii care se refereau la victimele minore, având în vedere incriminarea separată a agresiunii sexuale săvârșite asupra unui minor (art. 219¹ C. pen.).

Ca și în cazul infracțiunii de viol, și pentru această infracțiune, au fost introduse mai multe elemente circumstanțiale agravante, unele dintre acestea suprapunându-se peste modalitățile alternative de realizare a elementului material, ceea ce va face dificilă în practică diferențierea infracțiunii în forma de bază de infracțiunea de agresiune sexuală în variantă calificată. Potrivit dispozițiilor art. 2² lit. c) și e), se sancționează mai aspru agresiunea sexuală (pedeapsa închisorii de la 6 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi), atunci când „victima se află într-o stare de vulnerabilitate vădită, datorată vârstei, bolii, unui handicap fizic sau psihic, sarcinii sau unei situații de dependență” sau când „victimei i s-a administrat, fără știința sa sau împotriva voinței sale, alcool sau orice substanță care îi afectează discernământul sau controlul acțiunilor sale”. În același timp, infracțiunea în forma de bază poate fi comisă prin săvârșirea unui act de natură sexuală prin punerea victimei în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

Or, în doctrină și jurisprudență s-a arătat că imposibilitatea victimei de a-și exprima voința și de a se apăra pot fi cauzate exact de situațiile care, în urma modificării legii constituie circumstanțe agravante. Incapacitatea de a se apăra se poate datora unei boli, unui blocaj psihologic, unei stări de epuizare fizică. Incapacitatea de a-și exprima voința presupune o stare psihofiziologică care împiedică victima să-și dea seama ce se petrece cu ea sau să-și manifeste voința (intoxicație cu alcool, cu substanțe stupefiante). Ca și în cazul infracțiunii de viol, va fi dificil să se stabilească, după modificarea legii, dacă fapta de agresiune sexuală comisă în circumstanțele de mai sus, va fi încadrată în varianta de bază sau în varianta agravată.

Au fost păstrate dispozițiile din vechea reglementare potrivit cărora dacă actele de natură sexuală au fost precedate sau urmate în aceeași împrejurare de acte specifice violului, se va reține numai infracțiunea de viol.

Așa cum se cunoaște, există opinii doctrinare potrivit cărora actele de agresiune sexuală sunt absorbite numai de infracțiunea consumată de viol, nu și de tentativa la infracțiunea de viol, în acest caz urmând a se reține concurs între tentativa la infracțiunea de viol și infracțiunea de agresiune sexuală¹⁰. Argumentele care susțin aceste opinii sunt acelea că legiuitorul se referă la actele sexuale prevăzute la art. 218 alin. (1) și (2) C. pen., adică la acte efective de penetrare specifice violului și că, tentativa la viol nu poate fi absorbită de infracțiunea de agresiune sexuală, întrucât infracțiunea absorbită, chiar în formă tentată, nu poate fi mai

¹⁰ G. Bodoroncea, în Codul penal. Comentariu pe articole, ed. 3, Ed. C.H. Beck, 2020, p. 99; în același sens, V. Cioclei, Drept penal. Parte specială I., Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului, Ed.6, Ed. C.H. Beck, 2021, p. 39; M. Udriou, Drept penal. Partea specială, Ed.6, 2019, p. 208.

gravă decât infracțiunea absorbantă. Tot astfel, s-a arătat că, tentativa la viol nu poate fi asimilată unui act de agresiune sexuală absorbit natural de forma consumată a acestei din urmă infracțiuni. Există, însă, și opinii contrare¹¹, potrivit cărora ar fi mai just să se rețină într-o atare situație, exclusiv infracțiunea de agresiune sexuală, deoarece aceasta are limite de pedeapsă mai mari decât tentativa la infracțiunea de viol, iar tentativa la infracțiunea de viol reprezintă în același timp și un act de agresiune sexuală.

Cu referire la acest aspect menționăm că opinia unanimă însușită în cadrul întâlnirii de unificare a practicii judiciare¹² din 29-30 septembrie 2016 a reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel a fost în sensul că, în cazul în care au fost comise atât acte materiale specifice infracțiunii de agresiune sexuală, în formă consumată, cât și acte specifice infracțiunii de viol, rămasă, însă, în formă tentată, actele de agresiune sexuală sunt absorbite întotdeauna în infracțiunea de viol, indiferent dacă aceasta a fost săvârșită în forma consumată sau a rămas în forma tentativei, pentru că nu se poate aprecia că voința legiuitorului a fost de a sancționa pentru o unică infracțiune persoana care comite atât acte de agresiune sexuală, cât și un viol, și pentru un concurs de infracțiuni - aspect care agravează semnificativ răspunderea penală a autorului sub imperiul actualei reglementări - dacă actele de agresiune sexuală au fost precedate/urmate de o tentativă la viol¹³.

Considerăm că această din urmă opinie este justificată și reprezintă intenția reală a legiuitorului. În măsura în care, în aceeași împrejurare autorul constrânge victima la o multitudine de acte de natură sexuală cu intenția clară de a realiza în final un raport sexual/act sexual specific violului, care însă, din motive independente de voința autorului, nu este realizat, actele de natură sexuală specifice agresiunii sexuale își pierd individualitatea, fiind în fapt acte premergătoare violului și alcătuind împreună cu cele care materializează intenția de viol o unitate naturală colectivă. Împrejurarea că legiuitorul a menționat în cuprinsul dispozițiilor art. 219 alin. (4) C. pen. numai actele sexuale prevăzute la art. 218 alin. (1) și (2) C. pen., nu are semnificația faptului că a urmărit absorbția actelor de agresiune sexuală numai în infracțiunea consumată de viol, ci semnifică diferența pe care

¹¹ S. Bogdan, D.A. Șerban, Drept penal. Partea specială, Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției, Ed. A II-a, Universul Juridic, p. 337.

¹² Minuta întâlnirii este disponibilă pe inm-lex.ro.

¹³ În același sens este și concluzia care s-a desprins cu ocazia întâlnirii din anul 2016 a procurorilor șefi secție urmărire penală și judiciară de la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și parchetelor de pe lângă curțile de apel, reținându-se că absorbția actelor de agresiune sexuală în infracțiunea de viol nu este diferită după cum este vorba despre acte specifice violului ce au fost comise în formă consumată sau doar în formă tentată. Soluția contrară ar determina un tratament sancționator mai aspru în cazul în care actele specifice violului nu sunt consumate, întrucât s-ar reține concurs între agresiunea sexuală și tentativa la viol în formă consumată.

legiuitorul a accentuat-o între actele sexuale specifice violului și actele sexuale de altă natură, specifice agresiunii sexuale și, în același timp, necesitatea, ca într-o atare împrejurare, de unitate de timp și de loc, să fie înglobate într-o singură infracțiune. Acesta este sensul oferit, de altfel, de dispozițiile art. 174 C. pen., care arată că prin săvârșirea unei infracțiuni se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă.

II.4. Agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor (art. 219^{^1} C. pen.)

Urmând aceeași construcție legislativă, ca în cazul violului, legiuitorul a incriminat separat agresiunea sexuală săvârșită împotriva unui minor.

Elementul material al infracțiunii este același cu cel al infracțiunii de agresiune sexuală, respectiv, săvârșirea de acte de natură sexuală, altele decât cele ce intră în sfera de incriminare a violului, adică acte sau practici sexuale care nu presupun o penetrare cu caracter sexual, însă implică existența unui contact fizic de natură sexuală.

Victima infracțiunii este exclusiv o persoană minoră, pe când autorul infracțiunii va putea fi atât un major, cât și un minor.

Și în cazul agresiunii sexuale săvârșite asupra unui minor, care anterior modificărilor se putea realiza doar fără consimțământul victimei, vom putea vorbi de o variantă a infracțiunii comisă fără constrângerea victimei odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 217/2023.

a) Agresiune consensuală (fără constrângere)

a.1. Constituie agresiune sexuală asupra unui minor actul de natură sexuală (altul decât cel de la viol) comis de un major asupra unui minor mai mic de 16 ani, cu consimțământul minorului sau mai bine spus, fără constrângere/fără punerea minorului în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/ fără a profita de această stare.

Anterior, actele materiale specifice acestei variante a infracțiunii erau incriminate în cadrul infracțiunii de corupere sexuală a minorilor prevăzută de art. 221 alin. (1) C. pen., infracțiune care consta în comiterea unor acte de natură sexuală, altele decât cele prevăzute la art. 220 C. pen. (infracțiunea de act sexual cu minor), împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani.

Același gen de acte săvârșite împotriva unui minor în vârstă de peste 14 ani erau incriminate separat în cadrul infracțiunii de corupere sexuală a minorilor +[art. 221 alin. (2^{^1}) C. pen.], constituind fapte de natură penală doar în anumite condiții expres prevăzute de lege.

Pentru evitarea suprapunerii incriminărilor, aceste variante ale infracțiunii de corupere sexuală au fost abrogate, începând cu 1 ianuarie 2024, astfel încât, acestea constituie numai infracțiunea de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor.

Cauză de nepedepsire: Potrivit art. 219¹ alin. (5) C. pen. fapta nu se sancționează dacă diferența de vârstă între făptuitor și victimă nu depășește 5 ani. Ex., nu va răspunde penal autorul de 19 ani și 6 luni care întreține acte de natură sexuală fără constrângere/fără punerea victimei în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/fără a profita de această stare, cu o minoră de 15 ani și 6 luni.

a.2. Constituie agresiune sexuală asupra unui minor actul de natură sexuală (altul decât cel de la viol) comis de un minor asupra altui minor mai mic de 14 ani, cu consimțământul acestuia din urmă sau mai bine spus, fără constrângere/fără punerea minorului în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/ fără a profita de această stare.

Cauză de nepedepsire: Potrivit art. 219¹ alin. (5) C. pen. fapta nu se sancționează dacă diferența de vârstă între făptuitor și victimă nu depășește 5 ani. Ex., nu va răspunde penal făptuitorul de 17 ani și 6 luni care realizează acte de natură sexuală fără constrângere cu un minor de 13 ani.

a.3. Constituie agresiune sexuală asupra unui minor actul de natură sexuală (altul decât cel de la viol) comis de către un major împotriva unui minor cu vârsta între 16-18 ani, numai dacă: a) fapta a fost comisă de un membru de familie al minorului sau de o persoană care conviețuiește cu acesta; b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, cauzată de boală, handicap psihic sau fizic, situație de dependență sau de o stare de incapacitate fizică sau psihică; c) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; d) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală sau a pus în pericol viața minorului în orice alt mod.

Nu este reglementată diferența de vârstă drept cauză de nepedepsire, în cazul agresiunii sexuale săvârșite cu consimțământ, de un major asupra minorului cu vârsta între 16-18 ani.

b) Agresiunea sexuală neconsensuală

Similar infracțiunii de viol săvârșite asupra unui minor, și în cazul infracțiunii de agresiune sexuală asupra minorului, sunt prevăzute și două variante ale infracțiunii realizate prin constrângere/punerea victimei minore în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

b.1. Constituie agresiune sexuală asupra unui minor actul de natură sexuală (altul decât cel de la viol) comis de un major asupra unui minor (indiferent de vârstă), prin constrângere/prin punerea în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/profitând de această stare.

Se constată că atunci când infracțiunea este săvârșită prin constrângere/punerea în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/profitând de această stare, nu mai are importanță vârsta minorului, urmând a fi reținută

această variantă agravată a infracțiunii de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor, indiferent de vârsta acestuia.

b.2. Constituie agresiune sexuală asupra unui minor actul de natură sexuală (altul decât cel de la viol) comis de un minor asupra unui alt minor (indiferent de vârstă), prin constrângere/ prin punerea în imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința/ profitând de această stare.

II.5. Coruperea sexuală a minorilor (art. 221 C. pen.)

Potrivit legii anterioare, infracțiunea de corupere sexuală a minorilor, reglementată în cuprinsul dispozițiilor art. 221 C. pen., cunoștea în forma tip două variante alternative ale elementului material, respectiv, comiterea unui act de natură sexuală, altul decât raportul sexual/actul sexual oral sau anal/actul de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de același sex sau de sex diferit, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani, precum și determinarea unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani să suporte sau să efectueze un astfel de act.

Infracțiunea avea și două variante atenuate, prima constând în comiterea unui act sexual de orice natură de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani, a doua constând în determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic.

Prin Legea nr. 217/2023 a fost incriminată și fapta unui major de a incita un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, prin mijloacele de transmitere la distanță, prin intermediul comunicării electronice sau al rețelelor sociale, la comiterea oricărui act de natură sexuală asupra sa, asupra unei persoane sau împreună cu o persoană, inclusiv atunci când actul de natură sexuală nu este comis.

În urma modificărilor operate asupra acestei infracțiuni, elementul material a fost restrâns, astfel că prin Legea nr. 424/2023 primele două variante alternative au fost eliminate întrucât se suprapuneau în linii mari, peste conținutul infracțiunii de agresiune sexuală asupra unui minor, mai puțin acțiunea de determinare a minorului să suporte sau să efectueze actul de natură sexuală.

În același timp, infracțiunea poate fi comisă numai de către un subiect activ major asupra unui subiect pasiv cu vârsta sub 16 ani.

a) Constituie infracțiunea de corupere sexuală comiterea unui act sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani.

Fapta era incriminată și anterior modificărilor (cu diferența că vârsta minorului trebuia să fie sub 14 ani), reprezentând o transpunere a dispozițiilor art. 22 din

Convenția de la Lanzarote, care prevăd obligația statelor părți la convenție de a lua măsurile legislative sau de altă natură pentru incriminarea faptei de a determina cu intenție, în scopuri sexuale, un copil care nu a împlinit vârsta pentru activități sexuale, să asiste la comiterea unui abuz sexual sau la desfășurarea de activități sexuale, chiar dacă nu este obligat să participe la acestea.

Este vorba despre orice conduită sexuală a unui major, realizată singur de acesta, asupra propriului corp, sau împreună cu alte persoane, orice modalitate de obținere a satisfacției sexuale prin folosirea sexului sau acționând asupra sexului.

Fapta nu este tipică dacă actul sexual este comis în prezența unui minor de către un alt minor, însă, acesta din urmă va putea răspunde pentru actul sexual pe care îl realizează, dacă constituie infracțiune. Minorul victimă nu este participant la actul sexual de orice natură, ci doar majorul. Nu are importanță dacă majorul întreține acte sexuale cu un alt minor sau cu un major, dacă actul sexual este săvârșit prin constrângere sau prin consimțământ, dacă constituie sau nu infracțiune.

b) Constituie infracțiunea de corupere sexuală a minorilor, determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic.

Această variantă a infracțiunii a fost prevăzută și anterior modificărilor, reprezentând o transpunere a art. 21 din Convenția de la Lanzarote, care obligă statele semnatare să ia măsurile necesare pentru a incrimina următoarele fapte, dacă au fost comise cu intenție: recrutarea unui copil în vederea participării la spectacole pornografice sau favorizarea participării unui copil la astfel de spectacole; constrângerea unui copil să participe la spectacole pornografice sau obținerea unui profit din această activitate, ori exploatarea în altă manieră a unui copil în asemenea scopuri; asistarea la spectacole pornografice care implică participarea copiilor.

Determinarea minorului se face prin orice modalitate – daruri, rugăminți, promisiuni, inclusiv prin constrângere. Dacă determinarea se realizează prin constrângere, se va reține un concurs între infracțiunea de corupere sexuală și fapta prin care se realizează constrângerea deoarece noțiunea folosită de legiuitor, „determinarea”, nu permite pe cale de interpretare, stabilirea unor eventuale infracțiuni absorbite.

Dacă majorul determină un minor mai mic de 14 ani, care nu răspunde penal, să asiste la un spectacol pornografic în cadrul căruia participă minori, se va reține concurs între infracțiunea de corupere sexuală a minorilor și participație improprie la infracțiunea de pornografie infantilă deoarece vizionarea de spectacole pornografice, inclusiv de către minori, constituie infracțiune. Dacă minorul are, însă, peste 14 ani, acesta va răspunde, la rândul său, pentru infracțiunea de pornografie infantilă, prevăzută de art. 374 alin. (1²) C. pen., cu excepția cazului în care se

dovedește că a asistat la spectacol în condițiile constrângerii fizice sau psihice sau nu a avut discernământul faptelor sale.

c) Constituie infracțiunea de corupere sexuală a minorilor, *incitarea* de către major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, prin mijloacele de transmitere la distanță, prin intermediul comunicării electronice sau al rețelelor sociale, la comiterea oricărui act de natură sexuală asupra sa, asupra unei persoane sau împreună cu o persoană, inclusiv atunci când actul de natură sexuală nu este comis.

Această variantă nou introdusă a infracțiunii nu are corespondent în comportamentele pe care Convenția de la Lanzarote le recomandă a fi incriminate de statele părți.

Apreciem că incitarea minorului sub 16 ani să comită un act de natură sexuală asupra sa, asupra unei alte persoane sau împreună cu o persoană, reprezintă în fapt, o *activitate de instigare*, de provocare, de îndemnare, prin mijloace de comunicare de la distanță, la comiterea de către minor a unor acte de natură sexuală asupra propriului corp, asupra altei persoane (ca subiect activ) sau împreună cu o altă persoană. Potrivit dicționarului explicativ al limbii române, incitare poate însemna ațâțare, întărâtare, instigare, provocare sau poate însemna a aduce în mod intenționat o stare de agitație.

Noua reglementare este, în opinia noastră, de natură să genereze o serie de probleme de interpretare și aplicare a legii, cu atât mai mult cu cât, nu a rezultat din nota de fundamentare ce s-a urmărit anume de către legiuitor.

La prima vedere tendința este de a aprecia că legiuitorul a urmărit sancționarea penală a unei forme de *instigare sui generis*, care nu are regimul instigării ca formă a participației penale, fiind incriminată ca atare, întrucât nu putem vorbi în toate cazurile de săvârșirea unei fapte penale de către minor (de exemplu, actul de natură sexuală este comis asupra propriului corp sau minorul de 15 ani comite un act de natură sexuală consimțit cu un alt minor de 15 ani, faptă care nu este incriminată). Împrejurarea că „incitarea” la care legiuitorul se referă nu ar avea înțelesul de instigare, ca formă a participației penale, rezultă din chiar mențiunea făcută în teza ultimă a textului de lege, aceea că nu este necesar ca minorul instigat să treacă la comiterea actului de natură sexuală la care a fost instigat, or, de esența instigării este reușita activității de instigare, trecerea la comiterea actelor de executare de către cel instigat.

Situația se complică însă, atunci când activitatea sexuală în care se implică minorul instigat va constitui ea însăși infracțiune, de pildă, minorul sub 16 ani este instigat să comită un act de natură sexuală asupra unui major sau a unui minor mai mic de 14 ani, pe care îl săvârșește ca urmare a instigării sale. Se va pune problema calificării faptei majorului ca fiind în același timp, o instigare la infracțiunea de viol/agresiune sexuală, dacă actul de natură sexuală este comis asupra unei persoane majore sau instigare la viol/agresiune sexuală asupra unui minor, dacă actul de natură sexuală este comis asupra unui minor.

Credem că prin reglementarea de-sine-stătătoare, voința legiuitorului a fost aceea de incriminare separată a instigării, îndemnării minorului la comiterea de acte de natură sexuală, fie că actele minorului instigat nu sunt materializate, puse în executare, fie că au fost executate și constituie ele însele infracțiuni, fiind o abatere de la concepția legiuitorului român referitoare la răspunderea penală a participanților la infracțiune. Aceasta, deoarece, pe de o parte, săvârșirea faptei prevăzute de legea penală este singurul temei obiectiv pentru răspunderea penală a participanților, pe de altă parte, reglementarea se abate și de la sistemul sancționator al participanților la infracțiune.

Așa cum rezultă din textul de lege, pentru ca acțiunea de incitare să constituie infracțiune în această variantă, este necesar să se realizeze prin mijloacele de transmitere la distanță, prin intermediul comunicării electronice sau al rețelelor sociale. În aceste împrejurări se pune întrebarea ce calificare va primi fapta majorului de a incita (instiga) minorul prin alte mijloace decât cele mai sus arătate, de pildă, în mod direct. Apreciem că în măsura în care activitatea de incitare din partea majorului îndeplinește condițiile de a fi considerată drept instigare, în acord cu dispozițiile art. 47 din Codul penal, respectiv fapta la care se referă instigarea este una prevăzută de legea penală, iar minorul a trecut la executarea acesteia, se vor aplica dispozițiile generale ale Codului penal referitoare la stabilirea participăției penale și a regimului sancționator al acesteia, urmând eventual a se reține, instigarea la infracțiunea de agresiune sexuală/viol sau la infracțiunea de agresiune sexuală asupra unui minor/viol asupra unui minor.

II.6. Racolarea minorilor în scopuri sexuale (art. 222 C. pen.)

Fiind o incriminare relativ nouă în legislația noastră, legiuitorul a urmărit prin aceasta să răspundă exigențelor Convenției de la Lanzarote, care, la art. 23 -Acostarea copiilor în scopuri sexuale- prevedea că fiecare stat va lua măsuri pentru a incrimina propunerea făcută cu intenție de către un adult, prin intermediul tehnologiilor de comunicare și informare pentru a întâlni un copil care nu a împlinit vârsta prevăzută de art. 18 paragraful 2 (stabilită de fiecare stat ca prag minim pentru viața sexuală) pentru a comite asupra acestuia, oricare dintre infracțiunile prevăzute de art. 18 paragraful 1 lit. a) (activități sexuale cu un copil care potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală) sau art. 20 paragraful 1 lit. a) (producția de pornografie infantilă) dacă propunerea a fost urmată de fapte materiale care conduc la o asemenea întâlnire.

În forma anterioară modificării, infracțiunea de racolare a minorilor în scopuri sexuale consta în fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act dintre cele prevăzute la art. 220 sau art. 374 C. pen., inclusiv atunci când propunerea a fost

făcută prin mijloace de transmitere la distanță. În același timp, constituia infracțiune, fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act dintre cele prevăzute la art. 221, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță.

În urma modificărilor intervenite infracțiunea de racolare a minorilor în scopuri sexuale constă în fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani să se întâlnească, în scopul comiterii unui act sexual de orice natură sau în scopul comiterii unui act dintre cele prevăzute de art. 374 C. pen., inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță.

Se observă, în primul rând, că a fost prevăzută o singură limită de vârstă pentru minorul victimă, respectiv, o vârstă mai mică de 16 ani. În al doilea rând, că propunerea făcută minorului poate viza un act sexual de orice natură (atât cele care sunt specifice violului, adică raport sexual/act sexual oral sau anal/orice alte acte de penetrare vaginală sau anală, cât și cele care sunt specifice agresiunii sexuale, adică toate celelalte acte de natură sexuală, cu excepția celor anterior menționate) precum și săvârșirea oricăruia dintre actele pe care legea le incriminează ca pornografie infantilă.

Așa cum s-a subliniat anterior în doctrină¹⁴ nu este necesar pentru consumarea infracțiunii ca întâlnirea să fi avut loc sau să fi fost, măcar acceptată de către minor. Dacă în aceeași împrejurare, în urma propunerii formulate de major, a avut loc actul sexual sau actul de natură sexuală, se va reține numai infracțiunea de viol asupra unui minor sau agresiune sexuală asupra unui minor, propunerea realizată anterior fiind absorbită în mod natural de către acestea.

II.7. Determinarea sau înlesnirea întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori (art. 219² Cod penal)

Este o incriminare nouă, introdusă prin Legea nr. 217/2023, a cărei justificare nu se regăsește în nota de fundamentare a legii și nici nu are corespondent în Convenția de la Lanzarote.

Potrivit art. 219² alin. (1) C. pen. constituie infracțiunea menționată mai sus, fapta majorului care determină întreținerea unui raport sexual, a unui act sexual oral sau anal, precum și a oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală între minori care nu au împlinit vârsta de 16 ani, precum și determinarea minorului să suporte sau să efectueze un astfel de act, faptă care se sancționează cu pedeapsa prevăzută de art. 218¹ alin. (1)-(3), după caz, redusă cu o treime.

Potrivit art. 219² alin. (2) constituie infracțiune și fapta majorului care determină comiterea oricărui act de natură sexuală, altul decât cele prevăzute la

¹⁴ M. Udriou, *op.cit.*, p. 234.

alin. (1), între minori care nu au împlinit vârsta de 16 ani, precum și determinarea minorului să suporte sau să efectueze un astfel de act, fapta fiind sancționată cu pedeapsa prevăzută de art. 219¹ alin. (1)-(3), după caz, redusă cu o treime.

Apreciem că noua incriminare este criticabilă din multe puncte de vedere, neclară și va fi de natură să genereze dificultăți de aplicare în practică.

Deși denumirea marginală a infracțiunii se referă la acte de *determinare* și de *înlesnire* a comiterii unor acte sexuale sau de natură sexuală de către minori, din descrierea conținutului constitutiv rezultă că legiuitorul sancționează în final numai actele de determinare, nu și pe cele de înlesnire, de ajutor, de facilitare a unor astfel de acte.

Subiectul activ al infracțiunii este un major care nu este participant la activitatea sexuală a minorilor.

Observăm că ambele variante ale infracțiunii urmează aceeași construcție, respectiv, majorul: 1) determină întreținerea unui act sexual/de natură sexuală specific violului/agresiunii sexuale, între minori care nu au împlinit 16 ani; 2) determină minorul să suporte sau să efectueze un astfel de act.

Din construcția normei de incriminare ar rezulta că în prima modalitate a elementului material, majorul determină doi sau mai mulți minori să întrețină sau să comită între aceștia acte sexuale/de natură sexuală specifice violului/agresiunii sexuale. Întrucât pedeapsa majorului se raportează în prima variantă a infracțiunii la pedepsele prevăzute de art. 218¹ alin. (1)-(3) C. pen. și în cea de-a doua variantă a infracțiunii, la pedepsele prevăzute de art. 219¹ alin. (1)-(3) C. pen., care se reduc cu o treime, s-ar deduce prin simpla interpretarea sistematică a textelor de lege că actele sexuale/de natură sexuală ar putea fi comise, nu doar consimțit, ci și prin constrângere. Aceasta, deoarece, textele de lege mai sus menționate reglementează violul, respectiv agresiunea sexuală, comise atât consensual, cât și neconsensual.

Or, este greu de înțeles că „determinarea” la care se referă textul incriminator, ca element material al acestei infracțiuni s-ar putea referi și la acte sexuale/de natură sexuală săvârșite prin constrângere, atâta vreme cât determinarea are drept consecință însușirea comportamentului sexual la care au fost instigați minorii.

În al doilea rând, chiar dacă legiuitorul folosește în raportarea pe care o face la dispozițiile art. 218¹ alin. (1)-(3) C. pen și art. 219¹ alin. (1)-(3) C. pen., sintagma „după caz”, ca un criteriu de alegere a pedepsei, în funcție de situația concretă la care se raportează pedeapsa, este de menționat faptul că între infracțiunile incluse în textele de lege mai sus menționate, se regăsesc deopotrivă, atât infracțiuni de viol/agresiune sexuală săvârșite asupra unui minor de către un alt minor, cât și infracțiuni de viol/agresiune sexuală săvârșite asupra unui minor de către un major. Și chiar dacă printr-o impardonabilă eroare, legiuitorul a prevăzut pedepse, și nu măsuri educative, pentru unele dintre infracțiunile al căror subiect activ este minorul (de pildă pentru violul neconsensual a prevăzut pedepse, în timp ce pentru violul consensual a prevăzut măsuri educative), nu credem că la aceste

pedepse a intenționat legiuitorul să se refere, ci la acelea prevăzute pentru infracțiunile de viol/agresiune sexuală săvârșite de un subiect activ major.

În al treilea rând, considerând firesc, că legiuitorul s-a raportat în norma de incriminare a infracțiunii prevăzute de art. 219² C. pen., la pedepsele prevăzute de lege pentru viol și agresiune sexuală săvârșite de majori asupra minorilor, remarcăm că reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă reprezintă o altă abatere de la sistemul parificării pedepselor pentru participanți, prevăzut de art. 49 C. pen., ceea ce denotă, din nou, intenția legiuitorului de a considera această nouă infracțiune, ca o instigare sui generis la comiterea de acte sexuale între minori, care nu are legătură cu instigarea ca formă a participației penale.

În ceea ce privește cea de-a doua modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii, determinarea minorului „să suporte sau să efectueze un astfel de act”, aceasta a fost preluată din structura vechii infracțiuni de corupere sexuală a minorilor, în forma existentă anterior modificării legii. Din nou, arătăm că nici acest text nu este în afara criticilor, fiind, la rândul său neclar și conținând incriminări suprapuse parțial peste altele.

Spre deosebire de prima modalitate a elementului material al infracțiunii, în care determinarea are loc cu privire la doi sau mai mulți minori sub 16 ani, pentru ca aceștia să comită între ei acte sexuale/de natură sexuală, în a doua modalitate, majorul determină un singur minor să suporte (ca subiect pasiv) sau să efectueze (ca subiect activ) acte sexuale/de natură sexuală.

În primul rând, deși legiuitorul nu a mai prevăzut vârsta minorului determinat în această a doua modalitate, credem că este vorba tot despre un minor sub 16 ani, având în vedere că această teză a normei de incriminare este așezată în prelungirea primei, care se referă la minori sub 16 ani. În același timp, din toată economia legii modificatoare a rezultat că acesta a fost pragul de vârstă sub care, s-a apreciat că un minor nu poate consimți valabil la propria activitate sexuală.

În al doilea rând, deși nu s-a prevăzut nici care este cel de-al doilea participant la actul sexual/de natură sexuală la realizarea căruia este determinat minorul, credem că este vorba tot despre un minor sub 16 ani, asupra căruia însă, majorul nu a efectuat acte de determinare (acesta era deja hotărât cu privire la activitatea sexuală), în caz contrar, fiind incidentă prima modalitate de realizare a elementului material, respectiv determinarea a doi sau a mai multor minori. Apreciem că, în niciun caz, legiuitorul nu a avut în vedere determinarea minorului ca acesta să suporte sau să efectueze un act sexual/de natură sexuală cu un major, întrucât chiar denumirea marginală a infracțiunii se referă la acte sexuale/de natură sexuală între minori.

În al treilea rând, așa cum am arătat anterior, infracțiunea prezintă suprapuneri parțiale cu infracțiunea de corupere sexuală a minorilor, în ultima dintre variantele acesteia, prevăzută de art. 221 alin. (4¹) C. pen., respectiv, *incitarea* de către major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, prin mijloacele de

transmitere la distanță, prin intermediul comunicării electronice sau al rețelelor sociale, la comiterea oricărui act de natură sexuală asupra sa, asupra unei persoane sau împreună cu o persoană, inclusiv atunci când actul de natură sexuală nu este comis. În măsura în care, minorul este determinat de către major, să suporte/să efectueze un act sexual/de natură sexuală din partea/asupra unui alt minor, iar această determinare se realizează prin mijloace de transmitere la distanță, prin intermediul comunicării electronice sau al rețelelor sociale, va exista o suprapunere a infracțiunii de determinarea sau înlesnirea întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori cu infracțiunea de corupere sexuală a minorilor.

Față de neclaritățile și suprapunerile existente, credem că legiuitorul trebuie să intervină din nou asupra normelor de incriminare, astfel încât, în funcție de optica sa de politică penală, să clarifice infracțiunile din toate perspectivele: subiect activ, participanți la activitatea sexuală, modalitatea de realizare a activității sexuale (dacă este, inclusiv neconsensuală), tratament sancționator etc.

III. Concluzii

Urmărind să dea curs recomandărilor din convențiile europene la care România este parte precum și dorinței de înăsprire a regimului sancționator, pe fondul unor presiuni sociale și mediatice, legiuitorul a adus modificări semnificative infracțiunilor îndreptate împotriva libertății sexuale a persoanei. În acest demers de reformare, a separat complet infracțiunile îndreptate împotriva minorilor de cele săvârșite împotriva majorilor, însă modificările nu au fost efectuate cu rigoarea cuvenită și nu au ținut seama de necesitatea de a se integra în ansamblul fondului normativ penal.

Unele dintre noile prevederi sunt neclare, altele dau naștere la suprapuneri și dificultăți de calificare a faptelor. Va reveni, în bună măsură, Curții Constituționale a României, sarcina de a sancționa aceste neclarități și imprevizibilități ale legii, având în vedere că, la data de 5 octombrie 2023, Avocatul Poporului a sesizat instanța de contencios constituțional cu excepția de neconstituționalitate a art. I pct. 9 din Legea nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Codului penal, până în prezent nesoluționată. În același timp, va reveni și organelor judiciare penale rolul de a clarifica anumite dispoziții legale pe parcursul aplicării acestora, deși, nu se pot substitui legiuitorului și nu pot corela sau modifica acele dispoziții care sunt inaplicabile.

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

CONSIDERAȚII PRIVIND TERMENUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ - PARTEA A III-A

Prof. univ. dr., av. Ioana NICOLAE

Abstract

The last part of the study proposed to present the possibility recognized by law regarding the reduction of the succession option term, as well as the retransmission of the right of succession option, each of them with its own characteristics.

Keywords: *succession option term, reduction of the succession option term, retransmission of the right of succession option.*

1. Reducerea termenului de opțiune succesorală

Potrivit art. 1113 C. civ., pentru motive temeinice, la cererea oricărei persoane interesate, un succesibil poate fi obligat, cu aplicarea procedurii prevăzute de lege pentru ordonanța președințială, să își exercite dreptul de opțiune succesorală înăuntrul unui termen stabilit de instanța judecătorească, mai scurt decât cel prevăzut la art. 1.103¹. Succesibilul care nu optează în termenul stabilit de instanța judecătorească este considerat că a renunțat la moștenire.

¹ Art. 1.103. Termenul de opțiune succesorală. (1) Dreptul de opțiune succesorală se exercită în termen de un an de la data deschiderii moștenirii.

(2) Termenul de opțiune curge:

a) de la data nașterii celui chemat la moștenire, dacă nașterea s-a produs după deschiderea moștenirii;

b) de la data înregistrării morții în registrul de stare civilă, dacă înregistrarea se face în temeiul unei hotărâri judecătorești de declarare a morții celui care lasă moștenirea, afară numai dacă succesibilul a cunoscut faptul morții sau hotărârea de declarare a morții la o dată anterioară, caz în care termenul curge de la această din urmă dată;

Reducerea termenului de opțiune succesorală reprezintă o noutate introdusă odată cu intrarea în vigoare a actualului Cod civil. Caracterizând această posibilitate recunoscută de lege se impune a identifica condițiile în care poate opera. Astfel, din textul legal enunțat reținem în primul rând că persoanele interesate pot solicita reducerea termenului de opțiune succesorală. Se impune așadar a identifica persoanele interesate, sens în care în această categorie se încadrează creditorii moștenirii, moștenitorii legali, legatarii (aceștia justifică interesul de a solicita și obține executarea legatelor de către moștenitorii legali acceptanți)².

Totodată, se impune a sublinia că reducerea termenului pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală are caracter excepțional, ceea ce înseamnă că poate surveni doar în situații care impun o astfel de măsură, cum ar fi spre exemplu, situația în care bunurile ce fac parte din masa succesorală sunt supuse riscului pieririi, deteriorării ori degradării³ și pe cale de consecință s-ar justifica solicitarea ca instanța să reducă termenul de opțiune succesorală pentru a preîntâmpina producerea pagubei respective.

Textul legal nu conține indicii cu privire la termenul minim pe care instanța îl fixează și în interiorul căruia succesibilul trebuie să își manifeste opțiunea succesorală, aflându-ne în prezența unei chestiuni de fapt cu privire la care instanța se va pronunța, luând în considerare situația concretă din speța dedusă judecății. Reținem așadar că instanța va decide reducerea termenului de opțiune succesorală de la termenul general de un an la un termen mai scurt, neexistând reglementat un termen minim.

Dacă succesibilul nu își exercită dreptul de opțiune succesorală în termenul mai scurt care a fost stabilit de instanță, art. 1113 alin. (2) C. civ. instituie o prezumție de renunțare. Astfel, potrivit textului legal menționat, succesibilul care nu optează în termenul stabilit de instanța judecătorească este considerat că a renunțat la moștenire. Apreciem că ne aflăm în prezența unei prezumții absolute de renunțare⁴.

c) de la data la care legatarul a cunoscut sau trebuia să cunoască legatul său, dacă testamentul cuprinzând acest legat este descoperit după deschiderea moștenirii;

d) de la data la care succesibilul a cunoscut sau trebuia să cunoască legătura de rudenie pe care se întemeiază vocația sa la moștenire, dacă această dată este ulterioară deschiderii moștenirii.

(3) Termenului prevăzut la alin. (1) i se aplică prevederile cuprinse în cartea a VI-a referitoare la suspendarea și repunerea în termenul de prescripție extinctivă.

² G. Boroi, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p.693.

³ Al.Bacaci, Gh.Comăniță, *Drept civil.Sucesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 201.

G.Boroi, C.A Angheliescu, I.Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 693.

⁴ G. Boroi, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 693.

Nu în ultimul rând, din textul art. 1113 C. civ rezultă că cererea având ca obiect reducerea termenului de opțiune succesorală se soluționează potrivit procedurii prevăzute de Codul de procedură civilă în materia ordonanței președințiale.

2. Retransmiterea dreptului de opțiune succesorală

Așa cum s-a subliniat în doctrină, în ipoteza retransmiterii dreptului de opțiune succesorală, dreptul de opțiune succesorală se strămută automat, adică în caz de deces al titularului opțiunii succesorale, dacă acesta nu și-a exprimat opțiunea succesorală, ea va trece automat la moștenitorii săi legali⁵.

Din punct de vedere legal, reglementarea retransmiterii dreptului de opțiune succesorală o regăsim la art. 1105 C. civ. Astfel, moștenitorii celui care a decedat fără a fi exercitat dreptul de opțiune succesorală îl exercită separat, fiecare pentru partea sa, în termenul aplicabil dreptului de opțiune privind moștenirea autorului lor. Partea succesibilului care renunță profită celorlalți moștenitori ai autorului său.

Pentru a înțelege mai bine mecanismul retransmiterii ipoteza este următoarea: la data deschiderii moștenirii lui *de cuius* (primul defunct), un succesibil este în viață, însă decedează în interiorul termenului în care putea să își exercite opțiunea succesorală, fără să își manifeste opțiunea cu privire la moștenirea lui *de cuius*. Astfel, succesibilii celui de-al doilea defunct pot exercita:

- atât propriul drept de opțiune succesorală (care deci privește moștenirea celui de-al doilea defunct);
- cât și dreptul de opțiune succesorală al celui de-al doilea defunct (care deci privește moștenirea primului defunct)⁶.

Moștenirea prin retransmitere se aplică atât în ipoteza moștenirii legale, cât și în ipoteza moștenirii testamentare. Justificarea reglementării moștenirii prin retransmitere rezidă în aceea că, dacă cel de-al doilea defunct și-ar fi exercitat propriul drept de opțiune succesorală prin acceptarea moștenirii primului defunct, atunci partea cuvenită acestuia din urmă din moștenirea primului defunct i s-ar fi transmis în patrimoniu și pe cale de consecință ar transmite-o propriilor săi moștenitori.

Reținem așadar că pentru a opera retransmiterea dreptului de opțiune succesorală trebuie să existe două sau chiar mai multe moșteniri succesive, este necesar ca cel de-al doilea defunct să fii avut capacitate succesorală, adică să fi fost în viață la data decesului primului defunct, acest al doilea defunct să nu își fi exercitat dreptul său de opțiune succesorală cu privire la moștenirea autorului său, astfel că

⁵ J. Kocis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 260.

⁶ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, pp. 693-694.

dreptul său de opțiune, urmare a decesului său, îl transmite propriilor lui moștenitori. Având în vedere că la data deschiderii primii moșteniri cel de-al doilea defunct era în viață, partea care i se cuvine acestuia din urmă din moștenirea primului defunct îi va intra în patrimoniu, iar apoi, urmare a decesului său, va reveni propriilor săi moștenitori.

Se impune a preciza că prin mecanismul retransmiterii dreptului de opțiune succesorală se poate ajunge la situația în care o persoană să culeagă bunuri lăsate de o persoană față de care nu ar fi avut vocație succesorală concretă. Astfel, dacă unicul moștenitor a lui *de cuius*, a cărui moștenire s-a deschis la data de 20 octombrie 2021, era un unchi, rudă de gradul IV, iar acesta din urmă a decedat la data de 30 decembrie 2021, fără să-și fi exercitat dreptul de opțiune succesorală, fiica acestui unchi va putea accepta și moștenirea lui *de cuius*, exercitând astfel dreptul de opțiune succesorală retransmis de tatăl său, în ciuda faptului că, fiind rudă de gradul V, nu este rudă în grad succesibil cu *de cuius*⁷.

Concluzionând, vom expune condițiile retransmiterii dreptului de opțiune succesorală⁸, după cum urmează:

1. există două persoane decedate, la un anumit interval de timp;
2. cea de-a doua persoană decedată trebuie să aibă vocație la moștenirea primului decedat;
3. cel de-al doilea defunct să fi decedat în termenul de opțiune succesorală privind moștenirea autorului său;
4. cel de-al doilea defunct să nu își fi exercitat dreptul de opțiune succesorală anterior decesului său.

Astfel, în interiorul termenului de un an de la deschiderea moștenirii autorului direct, succesibilul în cauză va trebui să exercite două drepturi de opțiune succesorală, distincte, după cum urmează:

a) un prim drept de opțiune succesorală care vizează moștenirea autorului său direct;

b) cel de-al doilea drept de opțiune succesorală, în ipoteza acceptării moștenirii, vizând moștenirea retransmisă autorului său direct de la primul decedat și care se găsește în patrimoniul acestuia.

Este de precizat că moștenitorul are libertatea de a accepta sau de a renunța la moștenirea primului decedat, dar dacă succesibilul își manifestă opțiunea succesorală în sensul renunțării la moștenirea autorului său direct, el nu va mai avea un drept de opțiune cu privire la dreptul de opțiune din patrimoniul acestuia, întrucât renunțând la moștenirea autorului său direct a devenit străin de moștenirea acestuia, deci inclusiv în privința dreptului de opțiune al acestuia cu privire la

⁷ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 694.

⁸ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, pp. 694-695.

moștenirea primului decedat⁹. În alte cuvinte, renunțând la moștenirea autorului direct, succesibilul pierde dreptul de a opta în privința moștenirii primului decedat.

De asemenea, să nu pierdem din vedere textul art. 1105 alin. (2) C. civ., respectiv că partea succesibilului care renunță profită celorlalți moștenitori ai autorului său. Astfel, spre exemplu, dacă primul defunct a avut doi copii, unul dintre acești copii decedează la 3 luni de la decesul autorului, fără a-și fi manifestat opțiunea succesorală, acesta având la rândul său un descendent. Dacă descendentul celui de-al doilea defunct acceptă moștenirea autorului său direct, dar repudiază moștenirea primului defunct, de această renunțare va profita descendentul în viață al primului defunct, care va prelua întreaga moștenire a primului decedat. Descendentul celui de-al doilea defunct îl va moșteni pe autorul său direct, dar în moștenirea acestuia nu vor intra bunurile la care ar fi avut dreptul din moștenirea primului defunct, urmare a opțiunii sale succesoriale de a renunța la moștenirea cuvenită autorului său de la primul defunct.

3. Concluzii

Prezentului studiu a analizat posibilitatea recunoscută persoanelor interesate de a solicita reducerea termenului de opțiune succesorală, în anumite condiții, precum și retransmiterea dreptului de opțiune succesorală, fiecare dintre acestea cu particularitățile sale specifice.

Bibliografie:

1. Bacaci Al., Comăniță Gh., *Drept civil. Succesiunile*, Editura Universul Juridic, București, 2013;
2. Boroș G., Anghelescu C.A., Nicolae I., *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022;
3. Genoiu I., *Dreptul la moștenire în Codul civil*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2013;
4. Kociș J., Vasilescu P., *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016;
5. Nicolae I., *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

⁹ G. Boroș, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, Ed. a 7-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 695.

SCURTE CONSIDERAȚII REFERITOARE LA LIMITAREA RĂSPUNDERII TRANSPORTATORULUI O CONTROVERSĂ INTRODUSĂ PRIN O.G. NR. 3/2024 PENTRU MODIFICAREA UNOR ACTE NORMATIVE ÎN DOMENIUL TRANSPORTULUI RUTIER DE BUNURI

Asist. univ. dr. Lucian MARCU

Abstract

On 18.01.2024, a simple Ordinance was adopted that repeals the amount that represented the carrier's maximum liability limit. However, the legislator did not make the amendment regarding other incidental legal texts related to the limitation of the carrier's liability. The institution of limitation of liability still exists, in principle, within the scope of the Civil Code.

In addition, the legislator's intention was to align the amount of the limitation with the provisions of the CMR Convention. The effect resulting from the legislative changes generates multiple problems of interpretation and practical application, because, upon a systematic interpretation, it can be concluded that the limitation of liability has been eliminated, and thus the liability becomes unlimited.

Keywords: *carrier, contractual liability, limitation of liability, repeal national limit, C.M.R. Convention applicability.*

I. Reglementarea transporturilor rutiere. Sediul materiei

În anul 2011, Guvernul României a adoptat Ordonanța simplă cu nr. 27 din data de 31. 08.2011¹ privind transporturile rutiere. Ordonanța a intrat în vigoare la data de 4 decembrie 2011, cu excepția art. 86, 87, 90 și 91, care au intrat în vigoare la data publicării.

Anterior acestui act normativ² transporturile rutiere erau reglementate prin dispozițiile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 109/2005³ privind transporturile rutiere, aprobată prin Legea nr. 102/2006⁴, cu modificările și completările

¹ Publicată în M. Of. nr. 625 din data de 2 septembrie 2011.

² Pentru succesiunea în timp a legilor în materia transporturilor, a se vedea A.E. Belu, *Reglementarea contractului de transport - noul Cod civil român și acte normative speciale*, în *Revista Universul Juridic*, nr. 9/2019.

³ Publicată în M. Of. nr. 655 din 22 iulie 2005.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 398 din 9 mai 2006.

ulterioare. Actul normativ a fost destinat a transpune în legislația internă prevederile Directivei Consiliului nr. 96/26/CE⁵ privind accesul la ocupația de operator de transport rutier de marfă și operator de transport rutier de călători și recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și a altor titluri oficiale de calificare, pentru a facilita acestor operatori de transport dreptul la liberă stabilire pentru operațiuni de transport național și internațional.

Între timp, la nivelul Uniunii Europene au fost adoptate mai multe acte normative în domeniul transporturilor, în special Regulamente europene, iar dată fiind aderarea României la Uniunea Europeană, Guvernul României a considerat oportună și necesară „*crearea cadrului legal necesar în vederea aplicării directe începând cu data de 4 decembrie 2011 a noilor dispoziții europene*”⁶, stabilite prin Regulamentele adoptate la nivelul U.E. În concret, este vorba despre Regulamentul (CE) nr. 1071/2009⁷ al Parlamentului European și al Consiliului din 21 octombrie 2009 de stabilire a unor norme comune privind condițiile care trebuie îndeplinite pentru exercitarea ocupației de operator de transport rutier și de abrogare a Directivei 96/26/CE a Consiliului, Regulamentul (CE) nr. 1072/2009⁸ al Parlamentului European și al Consiliului din 21 octombrie 2009 privind normele comune pentru accesul la piața transportului rutier internațional de mărfuri și Regulamentul (CE) nr. 1073/2009⁹ al Parlamentului European și al Consiliului din 21 octombrie 2009 privind normele comune pentru accesul la piața internațională a serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 561/2006.

Așadar, prin adoptarea Ordonanței cu nr. 27/2011 s-a urmărit armonizarea legislației interne cu *acquis*-ul european, chiar dacă dispozițiile Regulamentelor ar fi avut aplicabilitate directă, începând cu anul 2007, și pe teritoriul României.

În context, considerăm necesar să evocăm faptul că prin Regulamentul (CE) nr. 1071/2009 se instituie în sarcina persoanei care dorește să exercite ocupația de operator de transport rutier obligația ca aceasta să cunoască prevederile convenției C.M.R.¹⁰ referitoare la contractul de transport internațional rutier de marfă. Deci, relevanță deosebită în domeniul transporturilor de marfă dobândește convenția C.M.R., în special în ceea ce privește transporturile internaționale¹¹, dar nu numai, după cum vom vedea mai jos.

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 124/1 din data de 23 mai 1996.

⁶ Guvernul României, nota de fundamentare la Ordonanța Guvernului nr. 27/2011 privind transporturile rutiere.

⁷ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 300/51 din data de 14 noiembrie 2009.

⁸ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 27/003L din data de 14 noiembrie 2009.

⁹ Publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 88/003L din data de 14 noiembrie 2009.

¹⁰ Convenția din 1956 referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, semnată la Geneva la 19 mai 1956, la care România a aderat prin Decretul nr. 451/1972.

¹¹ A se vedea, în acest sens, și V. Terzea, *Contract de transport internațional de mărfuri. Răspunderea intermediarului de transport*, în *Dreptul* nr. 12/2020.

De altfel, legiuitorul național, prin adoptarea Ordonanței nr. 27/2011 a urmărit nu doar corelarea legislației naționale cu cea europeană, ci și armonizarea acestui act normativ cu textul convenției C.M.R., în deosebi în privința transporturilor de mărfuri. Acest lucru transpare din faptul că dispozițiile Ordonanței nr. 27/2011 fac deseori trimitere directă la convenția C.M.R.¹².

II. Izvorul incertitudinii actuale privind limitarea răspunderii transportatorului

În data de 18.01.2024 a fost adoptată Ordonanța simplă cu nr. 3/18 ianuarie 2024¹³ pentru modificarea unor acte normative din domeniul transportului rutier. Prin art. III din Ordonanța evocată se aduc modificări Ordonanței simple cu nr. 27/2011 privind transporturile rutiere, în sensul că, „la articolul 77, alineatul (2) se abrogă”.

Textul abrogat din cuprinsul O.G. nr. 27/2011 prevedea că, „în transportul rutier național, prevederile art. 23 pct. 3 din convenția C.M.R. vor avea următorul cuprins: «totuși, cuantumul despăgubirilor nu poate depăși echivalentul în lei a 2,5 USD per kilogram greutate brută lipsă»”.

Urmare a abrogării textului evocat, se pune întrebarea legitimă dacă limitarea răspunderii transportatorului mai subzistă, potrivit legislației naționale, sau, din contră, această limitare este înlăturată prin abrogarea alin. (2) din cuprinsul art. 77 din O.G. nr. 27/2011, și astfel răspunderea transportatorului devine una nemărginită¹⁴.

III. Limitarea răspunderii transportatorului în raporturile juridice naționale și internaționale

(1) Situația anterioară abrogării alin. (2) al art. 77 din O.G. nr. 27/2011

Principial, Codul civil român (Legea nr. 287/2009) instituie, prin dispozițiile art. 1984, fundamentul legal al răspunderii transportatorului de bunuri, atunci când acesta cauzează prejudicii pentru pierderea totală sau parțială a bunurilor, alterarea sau deteriorarea acestora, survenită pe timpul transportului, respectiv în situația livrării bunului cu întârziere.

¹² A se vedea în acest sens și C. Petică Roman, *Dreptul transporturilor. Contractele de transport*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 121 și urm; A.T. Stănescu, *Dreptul transporturilor. Contracte specifice activității de transport*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 108 și urm.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 48 din 18 ianuarie 2024.

¹⁴ Pentru explicații ample în privința evaluării daunelor interese, a se vedea C. Jugastru, *Drept civil. Obligațiile*, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 317 și urm.

În esență, mecanismul atragerii răspunderi transportatorului de bunuri are la bază o obligație inerentă de a conserva¹⁵ bunurile/marfa transportată, iar orice modificare a stării acesteia, pe timpul transportului, creează premisele angajării răspunderii contractuale¹⁶. Înlăturarea sau diminuarea răspunderii¹⁷ transportatorului de bunuri nu poate surveni decât în anumite cazuri limitativ prevăzute de lege, astfel cum, spre pildă, în dispozițiile art. 1991 C. civ. sunt enumerate cazurile și împrejurările în care transportatorul de bunuri este exonerat de răspundere dacă pe parcursul transportului marfa a fost pierdută, avariata, alterată parțial sau total.

Sunt situații intermediare în care transportatorul nu se află în prezența vreunui caz de exonerare de răspundere¹⁸, ci acesta este ținut să repare prejudiciul cauzat, însă răspunderea acestuia este limitată¹⁹.

În acest sens, dispozițiile art. 1998 C. civ. arată că: *în toate cazurile, despăgubirea nu poate depăși cuantumul stabilit prin legea specială*. Legea specială²⁰, până la data intrării în vigoare a O.G. nr. 3/2024, era reprezentată textul legal cuprins în art. 77 alin. (2) din O.G. nr. 27/2011 care indica, în concret, limita răspunderii transportatorului, în sensul că aceasta nu putea depăși echivalentul în lei a 2,5 USD per kilogram greutate brută lipsă.

În mod similar, în contractul de transport internațional de mărfuri, guvernat²¹ prin prevederile convenției C.M.R., se institua limita care nu putea depăși 8,33 unități de cont pe kg de greutate brută lipsă²².

Așadar, anterior modificării O.G. nr. 27/2011 legea generală - Codul civil - se completa cu legea specială - O.G. nr. 27/2011 - în ceea ce privește limita concretă până la care transportatorul putea răspunde față de persoana prejudiciată.

¹⁵ În acest sens, a se vedea și A. Cotuțiu, *Schiță privind răspunderea civil-contractuală a transportatorului în contractul de transport de bunuri în reglementarea noului Cod civil*, în *Dreptul*, nr. 1/2016; C. Petică Roman, *op. cit.*, p. 144.

¹⁶ Pentru condițiile generale ale răspunderii civile contractuale, a se vedea C. Jugastru, *op. cit.*, p. 308 și urm.; L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. II. *Contractul*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 644 și urm.; L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Drept civil. Obligațiile*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2020, p. 246 și urm.

¹⁷ A se vedea, în acest sens, și Ș. Scurtu, *Contractul de transport de bunuri în reglementarea Noului Cod civil*, în *Revista de Științe Juridice*, nr. 1/2012;

¹⁸ Pentru cazurile de exonerare de răspundere contractuală, în general, a se vedea, P. Vasilescu, *Drept civil. Obligațiile*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 661, și urm.; C.E. Zamșa, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 236 și urm.

¹⁹ În acest sens și A.T. Stănescu, *op. cit.*, p. 132.

²⁰ În acest sens și C. Petică Roman, *op. cit.*, p. 152.

²¹ În acest sens și V. Terzea, *op. cit.*, p. 157.

²² Limitarea instituită are, în esență, menirea de a proteja transportatorul de o răspundere care, după caz, poate să genereze o ruinare patrimonială a acestuia și care, generând o incapacitate de plată, să conducă la falimentul transportatorului. Pentru o abordare detaliată a modalității de determinare a cuantumului despăgubirii, cu aplicarea limitării convenționale, a se vedea I. Koller, *Transportrecht. Land-, Luft-, und Binnengewässertransport von Gütern, Spedition und Lagergeschäft. Kommentar*, ed. a 10-a, Ed. C.H. Beck, München, 2020, p. 1220 și urm.

Atât convenția C.M.R., cât și Codul civil înlăturau limitarea de răspundere atunci când transportatorul de bunuri provoca paguba prin dol²³, respectiv dacă acționa cu intenție sau dintr-o culpă gravă²⁴. Culpă gravă este definită prin textul art. 16 alin. (3), teza a 2-a C. civ. în sensul că există atunci când *autorul a acționat cu o neglijență sau imprudență pe care nici persoana cea mai lipsită de dibăcie nu ar fi manifestat-o față de propriile interese*.

Suplimentar, convenția C.M.R. înlocuiește valoarea ce reprezintă limitarea generală în împrejurarea în care expeditorul declară, contra unui supliment de preț, în scrisoarea de trăsură o valoare a mărfii²⁵ care depășește limitarea instituită prin art. 23 alin. (3), context în care limitarea se va aplica la această valoare declarată. În sens similar, art. 26 din convenția C.M.R. mai prevede posibilitatea pentru expeditor de a fixa, făcând mențiunea respectivă în scrisoarea de trăsură și contra plății unui supliment de preț stabilit convenit, suma care reprezintă un interes special la eliberare²⁶, pentru cazul unei pierderi sau avarii și pentru cazul depășirii termenului convenit, situație în care limitarea răspunderii se raportează la această sumă.

(2) (Ne)Limitarea răspunderii după abrogarea alin. (2) al art. 77 din O.G. nr. 27/2011

După cum am văzut (supra, pct. II) O.G. nr. 3/2024 elimină din cuprinsul art. 77 din O.G. nr. 27/2011 modalitatea de determinare a limitei concrete, ce reprezenta pragul maximal al răspunderii transportatorului rutier de bunuri.

Cu toate acestea, O.G. nr. 3 din 18 ianuarie 2024, fiind o Ordonanță simplă, și deci o categorie de act normativ inferioară Legii, respectiv Codului Civil, nu a intervenit (și nici nu putea, din punct de vedere constituțional) în privința prevederii legale din cuprinsul art. 1998 C. civ. Ca atare, la momentul de față, textul principal prin care este recunoscută în continuarea limitarea de răspundere²⁷ poate fi regăsit în conținutul Codul civil. Drept urmare, textul legal care recunoaște principal limitarea răspunderii transportatorului este în vigoare și după momentul adoptării O.G. nr. 3/2024.

²³ Convenția C.M.R., art. 29 alin. „(1) Transportatorul nu are dreptul să se prevaleze de dispozițiile prezentului capitol care exclud sau limitează răspunderea sa sau care răstoarnă sarcina probei, dacă paguba a fost provocată din dol sau dintr-o culpă care îi este imputabilă și care, în conformitate cu legea țării căreia îi aparține organul de jurisdicție sesizat, este considerată echivalentă cu un dol”.

²⁴ Art. 1990 C. civ.

²⁵ Art. 24 convenția C.M.R.

²⁶ În doctrină s-a arătat că menționarea sumei care reprezintă un interes special pentru expeditor nu reprezintă o clauză penală, respectiv o sumă convenită în prealabil de părți cu titlu de quantum al unui eventual prejudiciu, ci reprezintă o „majorare convențională a limitei maxime de răspundere și înglobează prejudiciul efectiv suferit și beneficiul nerealizat. În acest sens, A.T. Stănescu, *op. cit.*, p. 134.

²⁷ În privința valabilității clauzelor contractuale de excludere și limitare a răspunderii civile, a se vedea C. Juguștru, *op. cit.*, p. 292 și urm.

Dificultatea practică însă constă în determinarea „cuantumului” care nu poate fi depășit în cazul angajării răspunderii transportatorului, în contextul în care acesta, la momentul de față, nu mai subzistă în cuprinsul legii speciale la care făcea trimitere dispozițiile art. 1998 C. civ.

În demersul de a identifica soluția juridică corectă, considerăm oportun a examina nota de fundamentare²⁸ elaborată în contextul adoptării O.G. nr. 3/2024, pentru a decipta (într-o manieră teleologică) intenția legiuitorului, respectiv scopul urmărit prin abrogarea alin. (2) al art. 77 din O.G. nr. 27/2011.

Astfel, prin modificarea art. 77 se urmărește *„eliminarea excepției prevăzută inițial de la art. 23 pct. 3 din convenția C.M.R., având în vedere că aceasta nu și-a regăsit utilitatea în aplicare, eliminarea ei fiind solicitată de uniunile profesionale din domeniu. De asemenea, de reținut este faptul că toate celelalte prevederi ale convenției C.M.R. care reglementează încheierea și executarea contractului de transport sunt aplicabile și în cazul transportului național de mărfuri”*.

Rezultă că intenția legiuitorului a fost să elimine, de fapt, din cuprinsul alin. (1) al art. 77²⁹ din O.G. nr. 27/2011 excepția instituită în privința excluderii de la aplicare în transporturile interne a cuantumului limitării prevăzut de art. 23 pct. 3 din convenția C.M.R.

În fapt, intenția declarată a legiuitorului a fost de a permite aplicarea (în integralitate) și a art. 23 pct. 3 din convenția C.M.R. în transporturile naționale, având în vedere *„că toate celelalte prevederi ale convenției C.M.R. care reglementează încheierea și executarea contractului de transport sunt aplicabile și în cazul transportului național de mărfuri”*. Însă, textul O.G. cu nr. 3/2024 nu intervine și asupra alin. (1) al art. 77, pentru a înlătura expres excepția aici conținută, ci doar abrogă alin. (2), ceea ce conduce la dificultăți de interpretare și aplicare a instituției răspunderii contractuale, respectiv la a determina cuantumul sumei de bani pentru care transportatorul este ținut să răspundă.

În context, trebuie subliniat că alin. (1) al art. 77 din O.G. cu nr. 27/2011 trimite către cvasitotalitatea dispozițiilor convenției C.M.R., respectiv că prevederile acesteia (cu excepția art. 23 pct. 3) sunt aplicabile și transporturilor naționale, împrejurare reținută corect prin nota de fundamentare.

În împrejurarea existentă, la o analiză și interpretare sistematică a dispozițiilor O.G. nr. 27/2011 se poate concluziona că, în realitate, limitarea răspunderii transportatorului rutier de mărfuri ar fi eliminată.

²⁸ Notă de fundamentare la Ordonanța Guvernului nr. 27/2011 privind transporturile rutiere publicată pe site-ul: <https://gov.ro/ro/guvernul/procesullegislativ/note-de-fundamentare/nota-de-fundamentare-og-nr-3-18-01-2024&page=1>, accesat la data de 05.03.2024.

²⁹ Articolul 77 alin. (1) dispune că: „dispozițiile art. 1 pct. 2 și 3, precum și ale art. 2-30 și 32-41, cu excepția celor prevăzute la art. 23 pct. 3, din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele (C.M.R.), semnată la Geneva, Elveția, la 19 mai 1956, la care România a aderat prin Decretul nr. 451/1972, denumită în continuare Convenția C.M.R., sunt aplicabile transporturilor rutiere naționale contra cost de mărfuri”.

Totuși, o atare abordare nu ar fi legală, căci intenția declarată a legiuitorului a fost de o cu totul altă natură, așa cum am văzut anterior. Așadar, după adoptarea O.G. nr. 3/2024 abordarea corectă ar trebui să fie mai degrabă în sensul uniformizării cuantumului limitării de răspundere cu cel aplicabil în transporturile internaționale de mărfuri³⁰.

IV. Scurte concluzii

Deși intenția Guvernului a fost una de bun augur, modalitatea de concretizare a acesteia nu este la adăpost de critici. Practic, modalitatea de intervenție asupra textului art. 77 din cuprinsul O.G. nr. 27/2011 este una incompletă, care, desigur, va genera dificultăți practice majore de înțelegere și aplicare.

Cu toate acestea, coroborând împrejurările existente, vom putea constata că:

- textul limitativ de răspundere din cuprinsul Codul Civil este în vigoare;
- intenția legiuitorului a fost aceea de a crea cadrul aplicării și a art. 23 pct. 3 din convenția C.M.R. în transporturile rutiere naționale de mărfuri;
- *Ultima ratio*, trimiterea Codului civil la legea specială poate avea în vedere și direct convenția C.M.R.;

Așadar, după aprecierea noastră, limitarea de răspundere în contractul de transport de mărfuri naționale nu este înlăturată, ci intenția legiuitorului a fost în sensul opus, respectiv de a aduce clarificări și de a alinia limitarea/cuantumul maximal al răspunderii transportatorului la prevederile convenției C.M.R.

În acest context considerăm totuși imperios necesar ca *de lege ferenda* legiuitorul să intervină și în privința alin. (1) al art. 77 din O.G. nr. 27/2011 pentru a abroga în mod expres excepția conținută de acest text și care (încă) înlătură incidența dispozițiilor art. 23 alin. (3) din convenția CMR referitor la modalitatea de determinare a cuantumului/pragului maximal de răspundere a transportatorului.

³⁰ Menționăm, în context, că legislația germană instituie prin dispozițiile art. 431 din Codul comercial o limitare de 8,33 unități de cont/ kg. brut, deci în sistemul juridic german limitarea răspunderii transportatorului este identică cu cea consacrată prin dispozițiile convenției C.M.R. A se vedea în acest sens, I. Koller, *op. cit.*, p. 435 și urm. Practica judiciară germană dă curs pe deplin limitării legale sau convenționale, sens în care, spre pildă, arată că, „în cazul avarierii bunului pe timpul transportului, calculul limitei maxime de răspundere, în conformitate cu art. 25 alin. (2) lit. b), corob. cu art. 23 alin. (3) din convenția CMR, nu se raportează și la greutatea ambalajului sau paletului, dacă acestea au rămas nealterate/neavariate”, BGH (*Bundesgerichtshof, Curtea Federală de Justiție*), decizia I ZR 18/18 din data de 11.10.2018, publicată pe site-ul <https://datenbank.nwb.de/Dokument/760868/>, accesat la data de 08.03.2024.

COMPETENȚA SPECIALĂ A DNA ÎN RAPORT CU CEA A PARCHETULUI EUROPEAN

Av. Elena HACH

Abstract

The paper takes into account the analysis of the special competence of National Anticorruption Directorate by reference to EPPO competence.

The article underlines the main differences in competence between the two judicial authorities in order to establish what types of criminal offences still remain within the area of National Anticorruption investigations after EPPO has been established and the possible consequences of overlapping competence area.

Keywords: *National Anticorruption Directorate, EPPO, competence, judicial authority*

Art. 13 alin. (2) din O.U.G. nr. 43/2002 stabilește că sunt de competența Direcției Naționale Anticorupție **infrațiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, fără să se prevadă vreun anumit criteriu.**

Aici este necesar a preciza că la acest moment funcționează Parchetul European, conform Regulamentului (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO) și potrivit Legii nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European.

Parchetul european a fost fondat pe baza propunerilor Comisiei Europene, propuneri ce aveau în vedere organizarea unei structuri eficiente, capabilă să protejeze mai dinamic interesele financiare ale Uniunii Europene și să fie operativă, asigurându-se funcționarea acestei structuri în interiorul sistemului juridic al statului membru, dar și funcționarea sa la nivel central, european.

Modelul de organizare a avut în vedere un corp central, la nivel european, independent, capabil să asigure un răspuns ferm la provocările în aria intereselor financiare ale UE, dar și o protecție unitară a acestora în întreaga uniune, și, pe de altă parte, un corp secundar în statul membru, capabil să funcționeze în

sistemul jurisdicțional al acestuia și să promoveze cauze în fața instanțelor naționale, avantajul acestuia fiind acela de a fi în proximitatea locului săvârșirii infracțiunii¹.

Procurorii europeni delegați au dublu statut, acela de procuror național, respectiv acela de procuror delegat european.

Un procuror delegat european trebuie, mai întâi de toate, să fie procuror național și să provină dintre organele de urmărire penală ale statului membru, păstrându-și așa-numita pălărie națională.

Acționând însă în numele și pe seama EPPO, fac parte integrantă din acesta, supranumit pălăria europeană.

Statutul de „double-hatted” are implicații atât instituționale, cât mai ales operaționale.

Acest statut impune ca aceștia să nu poată fi eliberați din funcția de procuror național fără acordul EPPO, ceea ce nu semnifică o ingerință în sistemul de management judiciar, ci doar o garanție sporită pentru independența Parchetului European². Structura colegială a EPPO are putere de supraveghere a procurorilor europeni delegați³.

EPPO nu are o structură colegială asemănătoare Eurojust, considerându-se la momentul organizării că un asemenea model interguvernamental ar constitui o piedică serioasă în calea eficienței procedurilor de urmărire penală. Motivul principal pentru a crea o structură colegială distinctă de cea a Eurojust a fost acela de a asigura luarea în mod independent a unor decizii importante, de esență procedurilor de urmărire penală, și nu cooperarea judiciară specifică profilului Eurojust. Scopul pentru care a fost construită structura colegială a Parchetului European a fost acela de a asigura o politică de urmărire penală independentă și unitară la nivelul UE, în caz contrar (a se vedea Eurojust) fiind nevoie de acordul statului membru în privința investigației sau a urmăririi penale, fiind posibil ca interesele naționale să prevaleze intereselor Uniunii⁴.

O structură colegială, precum cea a Eurojust, ar fi greoaie și ar putea însemna întârzieri serioase în procesul decizional operațional în timpul investigației (de exemplu, percheziționarea spațiilor sau arestarea suspectilor în mai multe state membre), în faza de urmărire penală (de exemplu, alegerea jurisdicției, punerea sub acuzare) și în special în conflictele de jurisdicție și, în plus, aduce în paradigmă interferența politicului în deciziile de efectuare a urmăririi penale, ceea ce contravine serios principiilor politicii de urmărire penală⁵.

* Articolul este rezultatul activității de cercetare din cadrul studiilor doctorale la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Drept.

¹ The European Public Prosecutor's Office, *An extended arm or a Two-Headed dragon?*, L.H. Erkelens, A.W.H. Meij, M. Pawlik, cap. 1, pp. 11-14.

² *Ibidem*.

³ V. Jourová, *The Cost(s) of Non-Europe in the Area of Freedom, Security and Justice – The European Public Prosecutor's Office as a Guardian of the European Taxpayers' Money*, *Eucrim* iss. 2/2016, p. 94.

⁴ The European Public Prosecutor's Office, *op. cit.*, p. 15.

⁵ The European Public Prosecutor's Office, *op. cit.*, p. 16.

În literatura de specialitate, alegerea protejării primordiale a intereselor financiare în detrimentul ocrotirii valorilor de o importanță deosebită, precum viața, libertatea sau sănătatea, este văzută ca o consecință a faptului că statele membre consideră domeniul penal ca un atribut al suveranității lor. Astfel, cedarea către Uniunea Europeană a unei părți din acest atribut va conduce la limitarea puterii autorităților naționale. Într-un domeniu în care interesul statelor membre este scăzut (interesul financiar al Uniunii Europene), cedarea suveranității este realizabilă, însă aceasta este mai greu de acceptat în situații în care interesul național vine în contradicție cu interesul Uniunii Europene. Cu toate acestea, prin alegerea protejării doar a intereselor financiare ale Uniunii Europene ca obiectiv al înființării Parchetului European se transmite cetățenilor Uniunii un mesaj deloc încurajator. În acest fel, se arată că valori sociale precum viața, libertatea sau sănătatea pot fi suficient protejate prin mijloace tradiționale de cooperare judiciară, în timp ce interesele financiare ale Uniunii Europene sunt atât de importante încât doar prin mijloace verticale, unificate și coordonate de investigare se poate atinge nivelul de protecție dorit.

Decizia CJUE din cauza *Taricco*⁶ a grăbit negocierile în privința Directivei PIF și a Propunerii de Regulament în privința fraudelor în materie de TVA, dar și înființarea EPPO.

CJUE a trebuit să răspundă unor întrebări în raport cu posibila încălcare a dreptului Uniunii Europene ca urmare a existenței unor reguli naționale privitoare la termenul de prescripție ce împiedică urmărirea penală a infracțiunilor privitoare la TVA împotriva bugetului național. CJUE a decis în cauză, privitor la efectivitatea procedurii italiene în materie de combatere a infracțiunilor în materie de TVA, că aceste fraude, într-adevăr, pot aduce atingere intereselor financiare ale UE, chiar dacă taxa în sine este colectată de un stat membru. În cazul *Taricco*, CJUE a mers mai departe decât în cauzele anterioare, stabilind că pentru combaterea anumitor infracțiuni grave în materie de TVA poate să fie necesară aplicarea unor sancțiuni penale. Unul dintre argumente a fost acela că fraude în materie de TVA are consecințe și asupra bugetului UE, iar statul membru are obligația de a contracara activitățile ilegale care aduc atingere bugetului UE (inclusiv aceste fraude în materie de TVA). Această obligație reiese din dreptul primar al UE, art. 325 par. 1 și 2 TFUE, având efectul de a determina inaplicabilitatea regulilor de drept național care contravin dreptului primar al UE (precum sunt regulile referitoare la efectele termenului de prescripție, în cazul de față). Instanțele naționale trebuie să asigure efect deplin reglementării primare a UE, chiar și cu consecința inaplicabilității dispozițiilor de drept național. Prin urmare, hotărârea din cazul *Taricco* extinde aplicabilitatea dreptului penal al UE și asupra fraudei în materie de TVA, în baza dreptului primar al UE.

⁶ CJUE, cererea C-105/14, hotărârea din 8 septembrie 2015.

Atribuțiile EPPO sunt, conform art. 4 din Regulament: investigarea, urmărirea penală, trimiterea în judecată și exercitarea acțiunii penale înaintea instanțelor competente din statele membre care participă la cooperarea consolidată cu privire la acele infracțiuni pentru care s-a stabilit o formă de armonizare prin adoptarea de norme comune, în temeiul art. 83 alin. (1) din TFUE, dar ținând seama și de prevederile art. 325 din TFUE în materia definirii **infracțiunilor ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene și sancțiunilor aplicabile acestora.**

Competența materială a EPPO este strict precizată în art. 22 din Regulamentul EPPO⁷, coroborat cu art. 25⁸, în esență fiind în discuție infracțiunile care

⁷ „(1) EPPO este competent în ceea ce privește infracțiunile care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, care sunt prevăzute în Directiva (UE) 2017/1371, astfel cum a fost transpusă în dreptul intern, indiferent dacă același comportament infracțional ar putea fi încadrat ca un alt tip de infracțiune în temeiul dreptului național. În ceea ce privește infracțiunile menționate la articolul 3 alineatul (2) litera (d) din Directiva (UE) 2017/1371, astfel cum a fost transpusă în legislația națională, EPPO este competent numai atunci când acțiunile sau inacțiunile intenționate definite în dispoziția respectivă sunt legate de teritoriul a două sau mai multe state membre și implică un prejudiciu total de cel puțin 10 milioane EUR. (2) EPPO este competent, de asemenea, în cazul infracțiunilor referitoare la participarea la o organizație criminală, astfel cum este definită în Decizia-cadru 2008/841/JAI, astfel cum a fost transpusă în dreptul intern, în cazul în care activitatea infracțională principală a unei astfel de organizații criminale este de a săvârși oricare dintre infracțiunile prevăzute la alineatul (1). (3) EPPO este competent și cu privire la orice altă infracțiune care este legată în mod indisolubil de un comportament infracțional care intră în domeniul de aplicare al alineatului (1) de la prezentul articol. Competența cu privire la astfel de infracțiuni poate fi exercitată numai în conformitate cu articolul 25 alineatul (3). (4) În orice caz, EPPO nu este competent pentru infracțiuni privind impozitele naționale directe, inclusiv infracțiuni legate în mod indisolubil de acestea, iar organizarea și funcționarea administrațiilor fiscale ale statelor membre nu sunt afectate de prezentul regulament”.

⁸ „(1) EPPO își exercită competența fie prin începerea unei investigații în temeiul articolului 26, fie prin adoptarea deciziei de a-și folosi dreptul de evocare în temeiul articolului 27. În cazul în care EPPO decide să își exercite competența, autoritățile naționale competente nu își exercită propria competență cu privire la același comportament infracțional. (2) În cazul în care o infracțiune care intră în domeniul de aplicare al articolului 22 a cauzat sau riscă să cauzeze intereselor financiare ale Uniunii un prejudiciu inferior sumei de 10.000 EUR, EPPO își poate exercita competența numai în situația în care: (a) cazul are repercusiuni la nivelul Uniunii, ceea ce impune desfășurarea investigației de către EPPO; sau (b) funcționari sau alți agenți ai Uniunii sau membri ai instituțiilor Uniunii ar putea fi suspectați de săvârșirea infracțiunii. EPPO se consultă, atunci când este cazul, cu autoritățile naționale competente sau cu organele competente ale Uniunii pentru a stabili dacă sunt îndeplinite criteriile stabilite la literale (a) și (b) de la primul paragraf. (3) EPPO nu își exercită competența cu privire la nicio infracțiune care intră în domeniul de aplicare al articolului 22 și, după consultarea cu autoritățile naționale competente, transmite cauza acestora din urmă, fără întârziere, în conformitate cu articolul 34, în cazul în care: (a) pedeapsa maximă prevăzută în dreptul intern pentru o infracțiune care intră în domeniul de aplicare al articolului 22 alineatul (1) este egală cu pedeapsa maximă pentru o infracțiune legată în mod indisolubil, după cum se prevede la articolul 22 alineatul (3), sau mai puțin severă decât aceasta, cu excepția situației în care aceasta din urmă a fost instrumentală pentru săvârșirea infracțiunii care intră în domeniul de aplicare al articolului 22 alineatul (1); sau (b) există un motiv să se creadă că prejudiciul cauzat sau care este probabil să fie cauzat intereselor financiare ale Uniunii prin săvârșirea unei infracțiuni astfel cum se menționează la articolul 22 nu depășește prejudiciul cauzat sau care este probabil să fie cauzat unei alte victime. Litera (b) de la primul paragraf de la prezentul alineat nu se aplică infracțiunilor menționate la articolul 3 alineatul (2) literale (a), (b) și (d) din Directiva (UE) 2017/1371, astfel cum a fost transpusă în dreptul intern. (4) EPPO poate, cu acordul autorităților naționale competente, să își exercite competența pentru infracțiuni menționate la articolul 22 în cazurile care, altfel, ar fi excluse ca urmare a aplicării alineatului (3) litera (b) de la prezentul articol, dacă se constată că EPPO este mai bine poziționat pentru a investiga sau a urmări penal. (5) EPPO

aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, astfel cum sunt prevăzute în Directiva PIF (2017/1371), cu condiția îndeplinirii cerinței unui prag minimal al prejudiciului de 10.000 EUR.

În lipsa acestui prejudiciu minimal de 10.000 EUR (prevăzut la art. 25), EPPO nu își va exercita competența, cauza rămânând să fie instrumentată de autoritățile competente ale statelor membre, și anume Direcția Națională Anticorupție, în cazul României.

În situația în care prejudiciul este sub 10.000 EUR, dar avem o anumită calitate a subiectului activ, competența de investigare ar putea aparține EPPO, și nu DNA.

Sesizarea instanței judecătorești competente de către Parchetul European poate fi reprezentativ descrisă prin conceptul *forum shopping*. Parchetul European va avea posibilitatea de a alege instanța judecătorească la care va introduce rechizitoriul, orientându-se după mai multe criterii, cum ar fi: valoarea, modul de administrare a probelor; celeritatea procedurii de judecată; durata reținerii și arestării preventive; numărul căilor de atac ordinare și extraordinare existente; modul de executare a pedepselor stabilite de instanță. Repercusiunile unei libertăți atât de vaste se vor răsfrânge asupra principiului egalității de arme, generând incertitudine cu privire la momentul în care procuratura este obligată să comunice apărătorilor care va fi instanța competentă aleasă. Incertitudinea apare și raportat la posibilitatea alegerii unei anumite instanțe pentru faza de urmărire penală și a unei instanțe diferite pentru cea de judecată. Existența acestor dezbateri a fost determinantă pentru solicitarea înființării unei instituții, Euroavocat, în vederea coordonării avocaților care vor acorda asistență juridică în astfel de cauze, în pofida faptului că este neglijat caracterul liberal al profesiei de apărător. Probleme apar și referitor la dreptul procesual penal pe care instanța sesizată este obligată să îl aplice. De exemplu, înregistrarea convorbirilor telefonice se poate dispune în majoritatea statelor membre numai în cursul urmăririi penale, pentru anumite infracțiuni, dar enumerarea acestor infracțiuni diferă de la un stat membru la altul, existând astfel riscul respingerii probelor obținute în mod legal într-un stat.

În domeniul investigării fraudelor privind fondurile europene, Direcția Națională Anticorupție are așadar o **competență partajată cu EPPO**, conform prevederilor art. 13 alin. (2) din O.U.G. nr. 43/2002, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu dispozițiile Regulamentului (UE) 2017/1939 al Consiliului

informează autoritățile naționale competente, fără întârzieri nejustificate, cu privire la orice decizie de a-și exercita competența sau de a se abține de la exercitarea acesteia. (6) În caz de dezacord între EPPO și autoritățile naționale de urmărire penală în ceea ce privește întrebarea dacă comportamentul infracțional intră în domeniul de aplicare al articolului 22 alineatul (2) sau (3) sau al articolului 25 alineatul (2) sau (3), autoritățile naționale competente să decidă asupra atribuirii competențelor în ceea ce privește urmărirea penală la nivel național decid cine urmează să dețină competența pentru investigarea cazului. Statele membre specifică autoritatea națională care va decide cu privire la atribuirea competențelor”.

privind operaționalizarea EPPO și cu dispozițiile Legii nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO).

În competența **DNA** au rămas următoarele cauze:

- cauze privind infracțiunile împotriva intereselor financiare ale UE comise înainte de 19 noiembrie 2017, indiferent de data sesizării;

- cauze ce privesc infracțiunile prevăzute de art. 18¹-18⁴ din Legea nr. 78/2008;

- dacă prejudiciul cauzat este mai mic de 10.000 Eur;

- dacă prejudiciul cauzat este mai mic de suma de 10.000 EUR și în comiterea faptelor nu se poate reține o componentă europeană prevalentă (repercusiuni la nivelul UE, implicarea unor funcționari sau agenți ai UE, conform art. 25 din Regulament);

- cauze ce privesc infracțiunile prevăzute de art. 18⁵ din Legea nr. 78/2008, infracțiuni săvârșite din culpă;

- cauze în care, deși competența ar reveni EPPO (prejudiciu mai mare de 10.000 EUR, dar mai mic de 100.000 Eur), acestea nu sunt evocate de EPPO potrivit regulilor interne de procedură ale EPPO ce stabilesc anumite criterii legate de vechimea anchetei, de relevanța cauzei, de complexitatea acesteia, de cât de bine poziționat este EPPO pentru a continua investigația etc.;

- cauze ce ar fi de competența EPPO, dar procurorul european delegat nu le-a evocat în termenul de decădere de maximum 10 zile;

- cauze neevocate de EPPO – în cauzele în care pedeapsa maximă prevăzută de lege pentru o infracțiune indisolubil legată este mai mare sau egală cu cea prevăzută pentru o infracțiune împotriva intereselor financiare ale UE sau prejudiciul cauzat unei victime naționale este mai mare decât cel cauzat prin infracțiunea „europeană”;

- cauze în care EPPO s-a desesizat, constatând că nu mai sunt îndeplinite condițiile specifice pentru exercitarea competenței sale;

- cauze privind infracțiuni care au cauzat un prejudiciu mai mic de 100.000 Eur, iar potrivit orientărilor generale elaborate de Colegiul EPPO, au permis Camerelor Permanente să aprecieze că nu este necesară investigarea unui anumit caz la nivel european;

- cauze trimise de Camerele Permanente, potrivit aceluiași orientări generale elaborate de Colegiul EPPO, în situația în care prejudiciul cauzat printr-o infracțiune împotriva intereselor financiare ale UE este mai mic decât cel cauzat unei alte victime (bugetul național).

EPPO nu își exercită competența cu privire la nicio infracțiune care intră în domeniul de aplicare al art. 22 și, după consultarea cu autoritățile naționale

competente, transmite cauza acestora din urmă, fără întârziere, în conformitate cu art. 34, în cazul în care:

- pedeapsa maximă prevăzută în dreptul intern pentru o infracțiune care intră în domeniul de aplicare al art. 22 alin. (1) este egală cu pedeapsa maximă pentru o infracțiune legată în mod indisolubil, după cum se prevede la art. 22 alin. (3), sau mai puțin severă decât aceasta, cu excepția situației în care aceasta din urmă a fost instrumentală pentru săvârșirea infracțiunii care intră în domeniul de aplicare al art. 22 alin. (1);

- există un motiv să se creadă că prejudiciul cauzat sau care este probabil să fie cauzat intereselor financiare ale Uniunii prin săvârșirea unei infracțiuni, astfel cum se menționează la art. 22, nu depășește prejudiciul cauzat sau care este probabil să fie cauzat unei alte victime (**situația avută în vedere de legiuitorul european este cea a faptelor care produc consecințe atât față de bugetul european, cât și față de bugetul național**).

Această excepție nu se aplică infracțiunilor menționate la art. 3 alin. (2) lit. (a), (b) și (d) din directivă, caz în care competența va fi exercitată de EPPO, indiferent de rezultatul comparării prejudiciilor.

Tot prin excepție, EPPO poate, cu acordul autorităților naționale competente, să își exercite competența pentru infracțiuni menționate la art. 22 în cazurile care, altfel, ar fi excluse ca urmare a aplicării alin. (3) lit. (b) de la prezentul articol (cuantumul prejudiciului produs victimei depășește sau este egal cu cel produs Uniunii), **dacă se constată că EPPO este mai bine poziționat pentru a investiga sau a urmări penal, urmând să informeze autoritățile naționale** competente, fără întârzieri nejustificate, cu privire la orice decizie de a-și exercita competența sau de a se abține de la exercitarea acesteia.

În caz de dezacord între EPPO și autoritățile naționale de urmărire penală în ceea ce privește întrebarea dacă comportamentul infracțional intră în domeniul de aplicare al art. 22 alin. (2) sau (3) sau al art. 25 alin. (2) sau (3), autoritățile naționale competente să decidă asupra atribuirii competențelor în ceea ce privește urmărirea penală la nivel național decid cine urmează să dețină competența pentru investigarea cazului. Statele membre specifică autoritatea națională care va decide cu privire la atribuirea competențelor.

În situația în care autoritățile competente ale statului membru inițiază o investigație care are legătură cu infracțiunile menționate în Regulamentul EPPO, ele sunt obligate să informeze EPPO atât în cazul în care consideră că EPPO ar putea fi competent, cât și în situația în care consideră că EPPO nu ar putea fi competent.

Și atunci când valoarea prejudiciului nu este cunoscută din momentul sesizării, pentru a putea aprecia asupra incidenței art. 25, autoritățile naționale vor informa EPPO, care va decide.

Față de regulile de competență ce nu sunt foarte clare și previzibile, este posibil, la un moment dat, să fie pusă în discuție validitatea actelor de urmărire

penală întocmite de procurorul național, deci de DNA, în situația în care, la momentul inițierii investigației, cuantumul prejudiciului este sub 10.000 EUR, iar ulterior dimensiunile prejudiciului sunt maximizate peste 10.000 EUR.

Potrivit art. 24 din regulament, autoritățile naționale au obligația de a informa fără întârziere EPPO cu privire la orice cauză privind infracțiuni împotriva intereselor financiare ale UE cu care sunt sesizați, indiferent dacă, la momentul sesizării, rezultă sau nu suficiente elemente care să determine competența EPPO, însă modul de respectare a acestei obligații de informare ține mai mult de cooperarea loială între autoritățile naționale și cea europeană.

Sunt posibile două situații: una în care nerespectarea dispozițiilor din regulament privind competența materială a EPPO determină nulitatea absolută a actelor de urmărire penală efectuate de procurorul român, conform art. 281 alin. 1 lit. b) C. pr. pen., așa cum a fost interpretat prin Decizia nr. 302/2017 a Curții Constituționale, și o a doua opinie potrivit căreia „divizarea competențelor între procurorul european și procurorul național nu este atât de strictă și absolută dat fiind că modul de stabilire a competenței în cazul infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale UE se bazează și pe aprecierea, pe analiza de la caz la caz efectuată la nivelul EPPO în funcție de criterii diverse și neclare.

O cauză PIF în care prejudiciul este de 11.000 euro poate fi evocată de EPPO, pentru a desfășura urmărirea penală, dar la fel de bine poate fi instrumentată de procurorul român, dacă în baza orientărilor primite de la Colegiul EPPO, conform art. 27 alin. (8), PED apreciază că fapta nu este atât de importantă sub aspectul consecințelor produse asupra bugetului sau imaginii UE”⁹.

Mai jos sunt redată unele date statistice care reflectă activitatea de urmărire penală în cazul infracțiunilor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene.

Potrivit raportului de activitate întocmit de DNA, pe anul 2020¹⁰, de la data operaționalizării EPPO, 1 iunie 2021, procurorii DNA și-au îndeplinit obligațiile de a întocmi raportările cauzelor în vederea exercitării de către Parchetul European a dreptului de evocare.

Astfel, procurorii Direcției Naționale Anticorupție au întocmit 282 de raportări înaintate către EPPO, în vederea exercitării dreptului la evocare.

În urma celor 282 de raportări, 30 de cauze au fost evocate de EPPO și transferate de către DNA.

Astfel, în urma neevocării, au rămas 252 de cauze la DNA – Structura centrală și Serviciile teritoriale. La cele 252 de cauze s-au adăugat 11 cauze care au fost acceptate de DNA în vederea preluării competenței potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (5) și (6) din Regulamentul EPPO.

⁹A. Jurma, Gh. Bocșan, C.C. Dumitrescu, *Studiu cu privire la analiza Regulamentului (UE) 2017/1939 în perspectiva operaționalizării în România a Parchetului European*, p. 77.

¹⁰ www.pna.ro, secțiunea Rezultatele noastre.

La nivelul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție, în domeniul protecției intereselor financiare ale UE, au fost întocmite 42 de raportări înaintate către EPPO, în vederea exercitării dreptului la evocare, dintre care două de către Secția de combatere a corupției, 38 de către Secția de combatere a infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție și două de către Serviciul pentru efectuarea urmăririi penale în cauze privind infracțiunile de corupție săvârșite de militari.

În urma celor 42 de raportări, 8 cauze au fost evocate de EPPO și transferate de către DNA.

Astfel, au rămas 34 de cauze la DNA – Structura centrală, în urma neevocării.

La acestea se adaugă 7 cauze care au fost acceptate de DNA în vederea preluării competenței potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (5) și (6) din Regulamentul EPPO.

Structurile teritoriale ale Direcției Naționale Anticorupție au întocmit 240 de raportări înaintate către EPPO, în vederea exercitării dreptului la evocare, din care 22 de cauze au fost evocate de EPPO și transferate de către DNA.

Astfel, au rămas 218 cauze la Serviciile teritoriale ale DNA. La acestea se adaugă 4 cauze care au fost acceptate de Serviciile teritoriale ale DNA în vederea preluării competenței potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (5) și (6) din Regulamentul EPPO.

ANALIZA UNOR PRACTICI ALE ORGANELOR JUDICIARE CARE CONTRAVIN PREVEDERILOR PROCESUAL PENALE, REGLEMENTĂRILOR EUROPENE ȘI JURISPRUDENȚEI CEDO LEGATE DE MĂSURILE PREVENTIVE. JURISPRUDENȚA CONTRADICTORIE: TRIBUNALUL HUNEDOARA - TRIBUNALUL SIBIU

Conf. univ. dr. av. Ioan LAZĂR

Abstract

In this approach we will start from concrete jurisprudential analyses and stop there with conclusions. We will try to analyse inappropriate judicial practices in the context of considering and ordering preventive measures.

Keywords: *Preventive measures, European regulations, ECHR case law*

Este inconstatabilă necesitatea ca fiecare dispoziție a completurilor penale din cadrul instanțelor judecătorești, de prelungire sau menținere a unei măsuri preventive privative de libertate, să se justifice, din perspectiva criteriilor legale, la momentul la care măsura se analizează și se dispune asupra ei.

Principiul este consacrat în aproape întreaga jurisprudență națională, pe care dorim să o raportăm la necesitatea unei formule consecvente, constituționale și convenționale¹. Demersul ne obligă să pornim de la analize jurisprudționale concrete și să ne oprim tot acolo cu concluziile. Vom încerca să analizăm practici ale

¹ Prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994, România a ratificat Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, precum și Protocoalele adiționale la aceasta nr. 1, 4, 6, 7, 9, 10. Conform prevederilor cuprinse în art. 11 și 20 din Constituție, Convenția și Protocoalele ei adiționale au devenit parte integrantă a dreptului intern, având prioritate față de acesta, altfel spus Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și protocoalele adiționale au devenit izvor de drept intern obligatoriu și prioritar, ceea ce, în plan național, are drept consecință imediată aplicarea convenției și protocoalelor de către instanțele judecătorești române, iar în plan internațional acceptarea controlului prevăzut de C.E.D.O. cu privire la hotărârile judecătorești naționale.

organelor judiciare nepotrivite în contextul analizării și dispunerii asupra unor măsuri preventive. Este inadmisibil ca instanțele să se dispenseze de necesitatea unei motivări reale a unei soluții de menținere a privării de libertate, sub scuza că unele argumente ale apărării au fost reiterate la mai multe termene de judecată de apărare, fapt care ar justifica un *copy-paste* și în hotărârea judecătorească.

1. O scurtă analiză a unei probleme de actualitate legată de atitudinea organelor judiciare față de persoanele arestate preventiv

Problema hotărârilor instanțelor legate de măsurile preventive, în toate fazele procesului penal, a făcut obiectul unor dezbateri doctrinare, dar mai important, a unor decizii judiciare importante ale instanțelor naționale, precum și a unor decizii a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Analiza noastră se referă la situațiile în care stările de detenție se prelungesc sau se mențin, mai exact la exigențele legale legate de astfel de soluții, care, în cursul procesului penal se cer a fi motivate în raport de momentul la care se dispun. Raportarea la momentul la care se dispune o soluție care prezervă starea de detenție este menționată de art. 234 C. pr. pen., care reglementează prelungirea arestării în cursul urmăririi penale, de art. 248 rap. la art. 207 C.pr. pen., care se referă la menținerea măsurii arestării în camera preliminară, precum și art. 362 C. pr. pen. care se referă la art. 208 C. pr. pen. și implicit la dispozițiile relevante în materie din cuprinsul art. 207 C. pr. pen. Toate aceste texte de lege au un numitor comun: *subzistența motivelor care au determinat luarea măsurii sau existența unor teme-iuri noi la momentul examinării lor de către judecător, rezultă acest aspect din cuprinsul textelor legale sus menționate.*

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în materie de arestare preventivă, relevă existența a **patru motive fundamentale** care **pot justifica arestarea preventivă** a unei persoane suspectate că ar fi săvârșit o infracțiune:

- ✓ pericolul ca acuzatul să se sustragă²;
- ✓ riscul ca acesta, odată pus în libertate să împiedice administrarea justiției³;
- ✓ să săvârșească noi infracțiuni⁴;
- ✓ să tulbure ordinea publică.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat în mod constant că nu se poate face o evaluare abstractă a caracterului rezonabil al duratei

² CEDO, Stögmüller c. Austria, 10 noiembrie 1969, seria A, nr. 9, pct. 15.

³ CEDO, Wemhoff c. Germania, 27 iunie 1968, seria A, nr. 7, pct. 14.

⁴ CEDO, Matzenetter c. Austria, 10 noiembrie 1969, seria A, nr. 10, pct. 9. Cauza este invocată cu predilecție de către instanțele naționale. Exemplificăm încheierea penală nr. 203/2019 a Curții de Apel Alba-Iulia, pronunțată în dosarul nr. 1858/85/2019/a4 în ședința publică din 4 noiembrie 2019, speță nepublicată.

unei detenții și că aceasta trebuie examinată în fiecare caz, ținând seama de condițiile concrete. Astfel, dacă indicii concrete demonstrează o cerință veritabilă de interes public în menținerea măsurii, acestea prevalează, în ciuda prezumției de nevinovăție, asupra regulii respectării libertății individuale⁵.

Curtea a admis, în jurisprudența sa, în materie de arestare preventivă, că impactul negativ asupra opiniei publice ar fi putut constitui un factor relevant în luarea măsurii preventive, în special la începutul anchetei⁶.

Reținem așadar că evaluarea necesității de a se lua o măsură preventivă privativă de libertate este strâns legată de debutul unei anchete, când factorul emoțional poate juca un rol important, dar și de se împrejurarea că a se prelungi, respectiv menține o astfel de măsură, trebuie legată de momentul la care dispune organul judiciar⁷.

Analiza noastră se leagă de momentele ulterioare momentului dispunerii arestării preventive. Cum justifică organul judiciar, odată cu îndepărtarea în timp a deciziei privind arestarea preventivă de momentul faptei deciziile ulterioare care prelungesc sau mențin măsura, rămâne o problemă care trebuie să beneficieze de o dublă dezbatere, judiciară și doctrinară.

Termenul rezonabil al unei măsuri de arestare preventivă atrage atenția în orice cauză penală care se desfășoară în condițiile în care o astfel de măsură preventivă este în ființă. În general, se admite că, odată cu trecerea timpului, fără o soluționare definitivă a cauzei, se impune o analiză cu privire la durata rezonabilă a măsurii.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate, se impun distincții legate de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în ceea ce privește interpretarea art. 5 par. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a art. 6 din aceeași Convenție⁸. Astfel, această doctrină face trimitere la o jurisprudență relevantă a Curții⁹ potrivit căreia *articolul 5 paragraful 3 se referă doar la suspjecții sau*

⁵ CEDO, cauza Tiron contra României, 7 aprilie 2009, Cererea nr. 17689/03.

⁶ A se vedea, *mutatis mutandis*, CEDO, Lauruc c. României, 23 aprilie 2013, pct.8. (Cererea nr. 34236/03). Sursa: <https://jurisprudentacedo.com/Romania-condamnata-din-nou-la-CEDO-pe-23-aprilie-2013.html>.

⁷ În acest context, un argument „interesant” se regăsește în încheierea penală nr. 7 din 09.02.2023 pronunțată în Dosarul nr. 674/243/2023 a Judecătoriei Hunedoara, prin care judecătorul de drepturi și libertăți își motivează soluția privind măsura arestului preventiv (fila 15) față de faptul că: „Instanța nu ar fi dispus arestarea preventivă dacă nu ar fi avut convingerea că inculpații sunt cei care au comis fapta”. Pentru o analiză a problematicii pe care o ridică o astfel de abordare, a se vedea pe larg: I. Lazăr, *Încetarea de drept a măsurii preventive privative de libertate prelungite în condiții de nelegalitate în cursul urmăririi penale*, în *Dreptul* nr. 8/20223, pp. 142-154, cu opinie concordantă a drd. Aurelian Mocan, fost judecător al secției penale a Curții de Apel Alba și fost vicepreședinte al acestei instanțe.

⁸ D. Bogdan, M. Selegean (coord.), *Jurisprudență CEDO, Studii și comentarii*, Institutul Național al Magistraturii, București, 2005, p. 147.

⁹ CEDO, Stögmüller c. Austria, p. 40, par. 5, cit. supra.

inculpații arestați preventiv și cere ca procedura în cazul lor să fie condusă cu o celeritate specială. Pe de altă parte, chiar dacă lungimea urmăririi penale nu este criticabilă, cea a duratei detenției preventive nu ar trebui să depășească o perioadă rezonabilă.

Potrivit practicii CEDO, în cauza *Letellier c. Franța*, se evidențiază, în rezumatul cazului realizat de către autorul unei lucrări relevante¹⁰ că, chiar dacă Curtea admite că prin gravitatea lor deosebită și prin reacția publicului la săvârșirea lor, anumite infracțiuni pot să suscite o tulburare socială de natură să justifice o detenție provizorie, este necesar ca să fie de natură să arate că eliberarea deținutului ar tulbura, în mod real, ordinea publică. **Detenția nu rămâne legitimă decât dacă ordinea publică este efectiv amenințată. Continuarea detenției nu ar putea să servească pentru a anticipa o pedeapsă privativă de libertate.** Aici ne permitem să observăm că cele două sintagme, „*detenția nu rămâne legitimă*” și „*continuarea detenției*” se leagă de trecerea timpului și sunt de natură să evidențieze importanța vitală a examinării la fiecare moment la care instanța este investită în acest sens, după luarea unei măsuri preventive privative de libertate, dacă această măsură se mai justifică.

Mai amintim și Decizia CEDO care a avut ca obiect cazul Jiga contra României, cu multe petite și implicații juridice, dintre care unele nu fac obiectul prezentului studiu¹¹, implică aprecieri ale instanței europene legate de evaluarea duratei unei măsuri preventive privative de libertate prezintă o relevanță deosebită.

Instanța supremă a arătat că „*motivarea soluției pronunțate de instanța de judecată constituie o îndatorire care înlătură orice aspect discreționar în realizarea justiției, dând părților din proces posibilitatea să-și formeze convingerea cu privire la legalitatea și temeinicia soluției adoptate, iar instanțelor de control judiciar elementele necesare pentru exercitarea controlului judecătoresc. A motiva înseamnă a demonstra, adică a pune în evidență datele concrete care, folosite ca premise, duc la formularea unei concluzii logice. Simpla afirmare a unei concluzii fără arătarea unei date concrete, fără a arăta în ce mod a fost stabilită acea dată sau referirea explicită sau implicită la actele cauzei în general, nu înseamnă a motiva, ci a da numai aparența unei motivații*”¹². Această concluzie a instanței supreme, cu caracter axiomatic, se leagă de criticile pe care vrem să le prezentăm cu privire la două hotărâri judecătorești recente.

¹⁰ Vincent Berger, *Jurisprudența Curții Europene a drepturilor Omului*, Ediția a 5-a, editată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2005, p. 124.

¹¹ Cererea nr. 14352/04. Curtea admite că instanțele românești se confruntă cu o problema de redactare în ceea ce privește luarea, menținerea și prelungirea măsurii arestării preventive. Ambiguitatea la care face referire instanța europeană se referă la reglementarea anterioară, dar pe care o regăsim, cel puțin parțial, și în cea actuală.

¹² Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, decizia nr. 656 din 04.02.2004. Disponibilă în format electronic: <https://legeaz.net/spete-penal-iccj-2004/decizia-656-2004>.

2. Poziția Tribunalului Sibiu

Astfel, reținem împrejurarea nefericită că în cuprinsul încheierii penale nr. 72/CCP/22.05.2023 a Tribunalului Sibiu a fost inserată o remarcă pe care ne îngăduim să o cităm: „cu privire la motivul de contestație nu ar fi finalizată, și că în mod greșit s-a realizat disjungerea cauzei de către procurorul instrumentator, și că probele aduse pentru acuzarea inculpaților nu sunt suficiente – sunt motive reiterate la fiecare contestație privind verificarea din oficiu a măsurii preventive, astfel că pentru motivele arătate și anterior, nici această critică nu va fi primită, chiar dacă la fiecare termen se face copy-paste din contestațiile anterioare formulate de apărătorii aleși ai inculpaților”¹³.

Acest pasaj al considerentelor hotărârii pe care o supunem analizei ne atrage atenția sub aspectul formulei care arată că, în condițiile în care anumite motive sunt reiterate la fiecare termen care are ca obiect verificarea din oficiu a măsurii preventive, chiar dacă la fiecare termen se face *copy-paste* din contestațiile anterioare ale inculpaților, s-ar justifica considerente identice cu cele ale încheierilor anterioare de respingere a argumentelor apărării. Reținem aici o anumită ambiguitate legată de împrejurarea că *copy-paste-ul* s-ar fi realizat în cuprinsul contestațiilor anterioare ori în încheierile prin care acestea s-au soluționat, dar este evident că se au în vedere încheierile pronunțate urmare a unor încheieri anterioare. Reținem aici două sintagme care urmează uneia alteia într-o conexiune logică: pe de o parte se vorbește de „motive reiterate la fiecare contestație”, și, pe de altă parte, se reține un *copy-paste* de la fiecare din termenele anterioare. Concluzionăm că instanța justifică metoda *copy-paste* cu referire la propriile încheieri.

Printr-o altă încheiere¹⁴ a aceluiași complet, în aceeași cauză penală, și în aceeași fază a camerei preliminare, s-a afirmat că, „reiterând la fiecare contestație a aceleași (corect acelorași, n.n.) motive face ca și motivările judecătorilor să aibă același caracter repetitiv, argumentele fiind aceleași de fiecare dată”. Observăm că de data aceasta formularea instanței este mult mai clară și mai tranșantă, în sensul de a justifica caracterul

¹³ Mențiunea instanței la care facem referire se regăsește la p. 49 a încheierii penale nr. 72/CCP/22.05.2023 pronunțată în dos. nr. 1771/243/2023/a1.3 a Tribunalului Sibiu, nepublicată. Numărul dosarului indică clar faptul că este vorba despre o încheiere pronunțată în faza camerei preliminare, astfel că apare surprinzătoare mențiunea completului de cameră preliminară în sensul că urmărirea penală nu ar fi finalizată. Această mențiune se datorează împrejurării că a fost deficitar instrumentată urmărirea penală aspect care s-a răsfrânt inevitabil asupra sesizării instanței. În concret, au fost trimise în judecată două persoane pentru o faptă de tâlhărie calificată, în condițiile în care în faza de urmărire penală s-a reținut că la comiterea faptei au participat și alte persoane, față de care cauza a fost disjunsă. Față de cei doi inculpați trimiși în judecată s-a reținut în actul de sesizare a instanței circumstanța agravantă prev. de art. 77 lit. a) C. pen., în condițiile în care ceilalți autori au fost declarați ca fiind necunoscuți. Nu putem decât să considerăm criticabilă opțiunea procurorului, din punct de vedere al legalității sale, de a reține circumstanța agravantă constând în comiterea faptei de trei sau mai multe persoane împreună față de cei doi inculpați trimiși în judecată.

¹⁴ Tribunalul Sibiu, încheierea penală nr. 85/CCP/03.07.2023a2, p. 103, nepublicată.

repetitiv al motivărilor judecătorilor în materia măsurilor preventive în raport de aceleași motive și a acelorași argumente aduse de fiecare dată.

Reținem că se ignoră total, de către instanța de judecată, împrejurarea că, de la momentul unui termen la care o instanță se pronunță asupra unei mențineri a măsurii preventive, și până la un alt termen la care urmează ca instanța să se pronunțe pe aceeași chestiune, curge un interval de timp, împrejurare căreia instanțele naționale și cele europene îi conferă o semnificație juridică importantă, importanța fiind legată de toate consecințele pe care le implică o măsură preventivă restrictivă de libertate¹⁵.

¹⁵ În considerente cuprinse de Hotărârea din 1 iulie 2008 în Cauza Calmanovici împotriva României (Cererea nr. 42.250/02), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a observat că, chiar și în absența unei jurisprudențe naționale care să fie în mod constant coerentă în materie, instanțele interne au definit de-a lungul timpului criterii și elemente care trebuie avute în vedere în analiza existenței „pericolului pentru ordinea publică”, printre care reacția publică declanșată din cauza faptelor comise, starea de nesiguranță ce ar putea fi generată prin lăsarea sau punerea în libertate a acuzatului, precum și profilul personal al acestuia. Or, trebuie menționat că, în speță, hotărârile instanțelor interne care l-au menținut pe reclamant în stare de detenție în perioada în discuție nu au oferit motive concrete pentru a susține acest argument al „pericolului pentru ordinea publică” și pentru a justifica, pe baza art. 148 lit. h) din CPP (în fosta reglementare, n.n.), necesitatea de a menține reclamantul în detenție. Aceste hotărâri s-au limitat, în esență, la a reproduce textul acestui articol într-un mod stereotip și la a adăuga, în mod abstract, și motivul care ținea de buna desfășurare a urmăririi penale, precizând că aceleași motive care determinaseră luarea măsurii arestării preventive față de reclamant, cele vizate la art. 148 lit. h) din C. pr. pen., rămâneau valabile (paragrafele 14-16 de mai sus).

Or, Curtea a observat că noțiunea de „împiedicare a bunei desfășurări a urmăririi penale” este diferită de cea de „pericol pentru ordinea publică”, deoarece ea este enunțată la art. 148 lit. d) din CPP, și nu la art. 148 lit. h) din CPP, care a constituit temeiul legal al menținerii părții interesate în arest preventiv. Pe de altă parte, Curtea a constatat că instanțele interne nu au precizat niciodată modul concret în care s-ar aplica aceste prevederi în cazul reclamantului și nu au analizat motivele invocate de partea interesată imediat după punerea sa în detenție referitor la profilul său personal și la situația sa familială, în timp ce art. 136 din CPP prevedea că astfel de motive trebuie luate în considerare, printre altele, în alegerea celei mai potrivite măsuri provizorii. În această privință, Curtea a reamintit că, potrivit art. 5 § 3 din Convenție, autoritățile trebuie să ia în considerare măsuri alternative arestării preventive, în măsura în care acuzatul le oferă garanții în ceea ce privește prezentarea sa la proces. Cu toate acestea, fără a justifica în mod concret împiedicarea adusă de reclamant la buna desfășurare a urmăririi penale sau a invoca riscul ca el să nu se prezinte în instanță, instanțele interne nu au analizat niciodată în speță posibilitatea de a adopta una dintre măsurile alternative prevăzute în dreptul intern.

Curtea a reținut că scurta referire, dintr-o încheierea de ședință a C. Ap. București, pronunțată la sfârșitul perioadei în discuție, la gravitatea faptelor comise, la modul în care acuzații se pare că le-ar fi comis și la calitatea acestora nu poate suplini lipsa de motivare arătată anterior, întrucât este capabilă să ridice și mai multe întrebări decât răspunsuri în ceea ce privește rolul acestor elemente în pretinsa existență a unui pericol pentru ordinea publică în speță. Curtea a reamintit că a statuat deja că este de datoria instanțelor interne să ofere în mod concret, pe baza faptelor relevante, motivele pentru care ordinea publică ar fi efectiv amenințată dacă acuzatul ar fi lăsat liber. Cunoscând faptul că instanțele interne trebuie să respecte prezumția de nevinovăție atunci când analizează necesitatea de a prelungi arestarea preventivă a unui acuzat, trebuie reamintit faptul că menținerea în detenție nu ar putea fi folosită pentru a anticipa aplicarea unei pedepse privative de libertate sprijinindu-se în mod esențial și abstract pe gravitatea faptelor comise.

3. Poziția Tribunalului Hunedoara

O poziție diametral opusă pe care o considerăm legală a avut-o Tribunalul Hunedoara în faza de urmărire penală a aceleiași cauze. Printr-o încheiere prin care a soluționat contestația inculpaților împotriva unei încheieri prin care prima instanță a admis propunerea procurorului și a dispus prelungirea măsurii arestării preventive¹⁶.

Completul de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalului Hunedoara a reținut o similitudine dintre încheierea atacată și o încheiere precedentă¹⁷ prin care s-a dispus la fel, în sensul prelungirii măsurii arestării preventive. În concret, a constatat că, „comparând filă cu filă încheierile penale nr. 7 din 9.02.2013 și nr. 10 din 10.03.2023, ultima făcând obiectul prezentei contestații, se constată că (...) cele două încheieri sunt aproape identice, ceea ce diferă fiind intervalul de timp pentru care s-a dispus prelungirea arestului preventiv”.

Acest complet a mai reținut că „de la rubrica *judecătorul de drepturi și libertăți* (...) și până la dispozitiv, cele două încheieri sunt identice”, și a criticat lipsa oricărei analize de fapt și de drept pentru care procurorul a solicitat prelungirea arestării preventive.

Acest copy-paste a fost echivalat cu lipsa oricărei motivări cu privire la temeinicia și legalitatea propunerii de prelungire a arestului preventiv.

4. 4. Concluzii

Observăm o abordare diferită din partea a două completuri din cadrul tribunale diferite, una care tinde să combată, justificat din punct de vedere legal, moti-

Curtea a mai observat că, în toate hotărârile în discuție, instanțele interne au prelungit arestarea preventivă a reclamantului printr-o formulă globală care îi privea în egală măsură pe partea interesată și pe coinculpatul său, fără a răspunde argumentelor invocate separat de fiecare dintre aceștia și fără a ține cont de situația lor deosebită. A considerat că o astfel de abordare este incompatibilă cu garanțiile prevăzute de art. 5 § 3 din Convenție, în măsura în care permite menținerea mai multor persoane în detenție fără a analiza, de la caz la caz, motivele ce justifică necesitatea prelungirii detenției (Curtea a făcut trimitere, *mutatis mutandis*, la cauza Dolgova împotriva Rusiei, nr. 11.886/05, § 49, 2 martie 2006).

Curtea a apreciat că, prin aceea că nu au prezentat fapte concrete în ceea ce privește riscurile antrenate în caz de punere în libertate a părții interesate și prin faptul că nu au ținut cont de măsurile alternative, precum și prin faptul că au ales să se sprijine în principal pe gravitatea faptelor comise și să nu analizeze individual situația reclamantului, autoritățile nu au oferit motive „relevante și suficiente” pentru a justifica necesitatea de a-l menține în arest preventiv în perioada în discuție.

¹⁶ Încheierea nr. 6/C/2023, pronunțată de completul de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalului Hunedoara prin care s-a dispus admiterea contestațiilor celor doi inculpați împotriva încheierii penale nr. 10/2023 pronunțată judecătorul de drepturi și libertăți din cadrul Judecătoriei Hunedoara, desființarea încheierii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare aceleiași instanțe.

¹⁷ Încheierea nr. 7/2023 a judecătorului de drepturi și libertăți din cadrul Judecătoriei Hunedoara.

vărilor repetitive, de tip *copy-paste* (Tribunalul Hunedoara), și o alta care tinde să le legitimizeze (Tribunalul Sibiu), pe care am criticat-o, considerăm noi, argumentat.

Admitem că judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale judiciare, trebuie să beneficieze de o deplină independență în evaluarea motivelor pentru care prelungește sau menține măsura arestării preventive a unui inculpat, însă mai reținem că **o măsură preventivă nu poate fi asimilată unei pedepse penale definitive și deci nu poate anticipa o astfel de pedeapsă**. Criteriile jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului trebuie circumscrise factorului timp, aceasta fiind una din cheile în care trebuie analizate argumentele acuzării și apărării la fiecare termen de judecată la care se discută și dezbate detenția preventivă. De aceea considerăm că **orice instanță care prelungește sau menține o arestare preventivă trebuie să-și raporteze decizia la momentul ei, și nu la faptul că s-au invocat argumente reiterate** (elementele faptice și juridice rămân aceleași, argumentele acuzării și apărării nu se pot lega decât de elementele concrete ale faptei) **într-o procedură anterioară**, care ar justifica, din partea respectivei instanțe, argumente repetitive.

Felul în care cântăresc, în balanța zeiței Themis, argumentele de punere în libertate a unei persoane arestate preventiv și a răspunsurilor pentru care arestarea preventivă față de aceasta trebuie menținută este subordonat implacabil trecerii timpului, perioadă în care o persoană este deținută preventiv și nu condamnată definitiv.

ACTUALIZAREA LEGISLAȚIEI MUNCII ÎN ROMÂNIA PRIVIND PROBLEMATICA HĂRȚUIRII ȘI VIOLENȚEI ÎN MEDIU OCUPAȚIONAL, PRIN RAPORTARE LA CONVENȚIEI OIM NR. 190

*Emil Mihai PAȘOLEA,
Adjunct al Avocatului Poporului*

Abstract

The study analyses national regulations on violence and harassment in the workplace in the context of the ratification of ILO Convention 190 in Romania. It notes that existing national legislation already covers the key issues of violence and harassment at work. It also highlights the crucial role of the People's Advocate in promoting a draft law for the ratification of the Convention. With this bill, the Romanian Government reconfirms its commitment to respecting international standards and protecting workers' rights against violence and harassment in the workplace.

Keywords: *national regulations, workplace violence, workplace harassment, ILO Convention No. 190, ratification, People's Advocate, draft law, Romanian Government, international standard, worker protection*

I. Eforturile Uniunii Europene privind combaterea violenței și a hărțuirii în lumea muncii

Violența și hărțuirea în lumea muncii, inclusiv violența și hărțuirea bazate pe gen, sunt omniprezente în întreaga lume. Eforturile de prevenire a acestor fenomene trebuie intensificate, iar victimele trebuie protejate.

Această problemă a făcut obiectul celei de-a 108-a Conferințe Internaționale a Muncii (centenarul) din 21 iunie 2019, ocazie cu care a fost adoptată și Convenția OIM (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, împreună cu Recomandarea (nr. 206) privind violența și hărțuirea, 2019 (denumită în continuare „recomandarea”).

Convenția reprezintă primul instrument internațional care stabilește standarde specifice, aplicabile la nivel mondial, privind combaterea hărțuirii și a violenței legate de muncă și care specifică măsurile necesare din partea statelor și a altor

actori relevanți. Convenția și recomandarea încearcă să stabilească o abordare incluzivă, integrată și care să ia în considerare dimensiunea de gen pentru prevenirea și eliminarea violenței și a hărțuirii în câmpul muncii.

Uniunea Europeană (UE) s-a angajat să promoveze drepturile omului și munca decentă, inclusiv condiții de muncă sigure și sănătoase, egalitatea dintre femei și bărbați și eliminarea discriminării, atât la nivel intern, cât și în relațiile sale externe.

Este în interesul UE să promoveze punerea în aplicare a unui instrument internațional de combatere a violenței și a hărțuirii în lumea muncii, în conformitate cu cadrul său intern, deoarece Convenția OIM (nr. 190) privind violența și hărțuirea abordează anumite domenii ale dreptului Uniunii, iar Uniunea Europeană nu este în măsură să adere la aceasta. Conținutul convenției nu se află în niciun fel de opoziție cu acquis-ul UE, prin urmare, este în interesul UE ca această convenție să fie ratificată de statele membre ale UE.

Conținutul Convenției OIM (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, poate fi rezumat după cum urmează:

Preambulul convenției:

- recunoaște dreptul fiecărei persoane la un spațiu al muncii fără violență și hărțuire;
- recunoaște că violența și hărțuirea în lumea muncii pot constitui o încălcare a drepturilor omului sau un abuz, iar violența și hărțuirea reprezintă o amenințare la egalitate de șanse, inacceptabilă și incompatibilă cu munca decentă;
- recunoaște faptul că violența și hărțuirea în lumea muncii afectează sănătatea psihologică, fizică și mentală a unei persoane, demnitatea și mediul familial și social ale acesteia și pot împiedica persoanele, în special femeile, să aibă acces, să rămână și să avanseze pe piața muncii.

În partea I, definiții, convenția:

- stabilește o singură definiție pentru „violență și hărțuire”, care acoperă o serie de comportamente și practici inacceptabile sau amenințările legate de manifestarea acestora, indiferent dacă este vorba de o singură ocurență sau de un eveniment repetat, care are drept scop, sau ar putea conduce la un prejudiciu fizic, psihic, sexual sau economic [articolul 1 litera (a)];
- definește violența și hărțuirea pe criterii de gen [articolul 1 litera (b)];
- stabilește, fără a aduce atingere definiției unice a „violenței și a hărțuirii”, că violența și hărțuirea pot fi definite ca un concept unic sau drept concepte separate în actele cu putere de lege și normele administrative naționale (articolul 1.2).

În partea II, domeniul de aplicare, convenția:

- protejează lucrătorii și alte persoane din domeniul muncii, inclusiv angajații, astfel cum sunt definiți de legislația și practicile naționale, precum și persoanele

care lucrează independent de statutul lor contractual, persoanele în curs de formare, inclusiv stagiarii și ucenicii, lucrătorii al căror contract de muncă a fost reziliat, voluntarii, persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și solicitanții de locuri de muncă, precum și persoanele care exercită autoritatea, atribuțiile sau responsabilitățile unui angajator (articolul 2);

- se aplică violenței și hărțuirii în „spațiul muncii”, care nu se limitează doar la locul de muncă, ci include și facilitățile și comunicațiile legate de muncă, activitățile de călătorie și sociale, precum și cazarea și naveta către și de la locul de muncă puse la dispoziție de către angajator (articolul 3).

În partea III, principiile de bază, statele care au ratificat convenția trebuie, printre altele:

- să adopte o abordare inclusivă, integrată și care țină seama de dimensiunea de gen pentru prevenirea și eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii și care include interzicerea prin lege a violenței și a hărțuirii (articolul 4.2);

- să se asigure că politicile relevante abordează violența și hărțuirea [articolul 4 alineatul (2) litera (b)]; RO 3 RO;

- să adopte o strategie cuprinzătoare de combatere a violenței și a hărțuirii și să asigure accesului la căi de atac și la sprijin pentru victime [articolul 4 alineatul (2) litera (c)];

- să adopte acte cu putere de lege, norme administrative și politici care să asigure dreptul la egalitate și nediscriminare în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și grupurile în situații de vulnerabilitate (articolul 6).

În partea IV, protecția și prevenirea, statele care au ratificat convenția trebuie, în special:

- să adopte măsuri corespunzătoare de prevenire a violenței și a hărțuirii în contextele profesionale (articolul 8);

- să adopte acte cu putere de lege și norme administrative care să impună angajatorilor să prevină violența și hărțuirea, printre altele, prin evaluarea riscurilor de violență și hărțuire, furnizarea de informații și formarea persoanelor în cauză (articolul 9).

În plus, în conformitate cu partea V, punerea în aplicare și căile de atac, statele care au ratificat convenția trebuie să ia măsurile corespunzătoare pentru a asigura accesul facil la căi de atac adecvate și eficiente, să recunoască efectele violenței domestice și, în măsura posibilului, să atenueze impactul acesteia în lumea muncii și să se asigure că lucrătorii au dreptul de a se îndepărta de la o situație de muncă care presupune un pericol iminent și grav legat de violență și hărțuire (articolul 10). De asemenea, convenția include dispoziții privind orientarea, formarea și sensibilizarea.

II. Autonomia ordinii juridice a Uniunii Europene și armonizarea în conformitate cu Acquisul comunitar

Prin instituirea UE, statele membre și-au limitat puterile lor legislative suverane și au creat un corp autonom de legi, care trebuie respectat atât de statele membre, cât și de cetățeni și instanțele judecătorești.

Autonomia ordinii juridice a UE are o semnificație fundamentală pentru natura UE, deoarece aceasta constituie singura garanție că forța dreptului Uniunii nu va fi diminuată prin interacțiunea cu dreptul intern și că acesta va fi aplicat în mod uniform pe întreg teritoriul Uniunii.

Din acest motiv, conceptele dreptului Uniunii sunt interpretate din perspectiva obiectivelor ordinii juridice a UE și ale Uniunii în general. Această interpretare specifică Uniunii este indispensabilă, întrucât anumite drepturi specifice sunt garantate de dreptul Uniunii și, în absența acestuia, ar fi puse în pericol, deoarece fiecare stat membru, interpretând în mod diferit dispozițiile, ar putea decide în mod individual asupra substanței libertăților pe care dreptul Uniunii ar trebui să le garanteze.

Cu toate că dreptul Uniunii constituie o ordine juridică autonomă față de sistemele juridice ale statelor membre, nu trebuie să se considere că ordinea juridică a UE și sistemele juridice ale statelor membre se suprapun. Aceste sisteme se aplică acelorași persoane, care sunt, în același timp, cetățeni ai unui stat național și cetățeni ai UE, astfel încât, în realitate, ordinea juridică a UE și sistemele juridice naționale se împletesc și sunt interdependente.

Acest aspect al relației dintre dreptul Uniunii și dreptul intern vizează domeniile în care cele două sisteme se completează reciproc.

Articolul 4 alineatul (3) din TUE¹ stabilește în mod clar această relație:

„În temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.

Statele membre adoptă orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii.

1 (1) În conformitate cu articolul 5, orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre.

(2) Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele, precum și identitatea lor națională, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale, inclusiv în ceea ce privește autonomia locală și regională. Aceasta respectă funcțiile esențiale ale statului și, în special, pe cele care au ca obiect asigurarea integrității sale teritoriale, menținerea ordinii publice și apărarea securității naționale. În special, securitatea națională rămâne responsabilitatea exclusivă a fiecărui stat membru.

(3) În temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.

Statele membre adoptă orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii.

Statele membre facilitează îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și se abțin de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii.

Statele membre facilitează îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și se abțin de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii”.

Acest principiu general al cooperării loiale a fost consacrat ca rezultat al conștientizării faptului că ordinea juridică a UE nu este în mod individual în măsură să realizeze obiectivele urmărite prin instituirea UE. Spre deosebire de o ordine juridică națională, ordinea juridică a UE nu este un sistem independent, ci se bazează pe sprijinul sistemelor naționale pentru a putea fi aplicat.

Prin urmare, toate puterile unui stat – legislativă, executivă (inclusiv administrativă) și judiciară – trebuie să recunoască faptul că ordinea juridică a UE nu este un sistem „străin” și că statele membre și instituțiile UE au stabilit legături indisolubile între ele, în scopul realizării obiectivelor comune. În consecință, autoritățile naționale nu trebuie doar să respecte tratatele UE și legislația secundară, ci trebuie să le pună în aplicare și să le ducă la îndeplinire.

Acquis-ul comunitar, respectiv normele juridice adoptate în baza tratatelor constitutive ale UE, în principal Tratatul de la Roma, Maastricht și Amsterdam, reprezintă totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea instituțiilor UE, acțiunile și politicile comunitare, și constă în: conținutul, principiile și obiectivele politice cuprinse în Tratatul original al Comunităților Europene și în cele ulterioare (Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht și Tratatul de la Amsterdam); legislația adoptată de instituțiile UE pentru punerea în practică a prevederilor Tratatelor (regulamente, directive, decizii, opinii și recomandări); jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene; declarațiile și rezoluțiile adoptate în cadrul Uniunii Europene; acțiuni comune, poziții comune, convenții semnate, rezoluții, declarații și alte acte adoptate în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC) și al cooperării din domeniul Justiției și al Afacerilor Interne (JAI); acordurile internaționale la care CE este parte, precum și cele încheiate între statele membre ale UE cu referire la activitatea acestora.

Preluarea acquis-ului are loc prin intermediul procesului de armonizare legislativă, proces prin care legislația nou-adoptată este pusă în conformitate cu cerințele acquis-ului comunitar.

Procesul de armonizare a legislației românești cu reglementările comunitare reprezintă un obiectiv esențial și, în același timp, o obligație juridică ce decurge din Acordul European de asociere România-Uniunea Europeană.

Revenind la Convenția OIM (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, trebuie subliniat faptul că, aceasta abordează anumite domenii ale dreptului Uniunii, cum ar fi sănătatea și siguranța la locul de muncă, egalitatea și nediscriminarea, domenii în care gradul de reglementare a ajuns într-un stadiu avansat.

În conformitate cu normele privind competențele externe care au fost elaborate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, și, în special, cu privire la încheierea și

ratificarea convențiilor OIM, statele membre nu erau în măsură să ratifice convenția de unele singure, întrucât anumite părți ale convenției intră sub incidența competențelor Uniunii în temeiul articolului 3 alineatul (2) din TFUE, iar în egală măsură, UE nu putea să ratifice singură o convenție OIM, deoarece, conform constituției OIM, doar statele pot fi părți la astfel de convenții.

Prin urmare, instituțiile UE și statele membre trebuie să ia măsurile necesare privind cooperarea pentru ratificarea convenției și pentru punerea în aplicare a angajamentelor care decurg din aceasta.

Întrucât dispozițiile de fond ale convenției nu prezentau interes din perspectiva acquis-ului existent, în conformitate cu articolul 19 alineatul (8) din Constituția OIM, convenția stabilește standarde minime, astfel că legislația Uniunii poate fi mai strictă decât dispozițiile convenției și viceversa.

Prin urmare, propunerea de decizie a Consiliului a fost aceea de a autoriza statele membre să ratifice, în interesul Uniunii Europene, acele părți ale convenției care intră în domenii de competență ale UE și le recomandă acestora să depună eforturi în acest sens până la sfârșitul anului 2022.

Astfel, se formulează propunerea de Decizie a Consiliului de autorizare a ratificării de către statele membre, în interesul Uniunii Europene, a Convenției Organizației Internaționale a Muncii (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, care stabilește că:

„Articolul 1: Statele membre sunt autorizate să ratifice Convenția Organizației Internaționale a Muncii (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, în ceea ce privește părțile care intră în sfera de competență conferită Uniunii Europene prin articolul 153 alineatul (2), articolul 153 alineatul (1) literele (a) și (i), precum și articolul 157 alineatul (3) din TFUE.

Articolul 2: Statele membre trebuie să întreprindă demersurile necesare în vederea depunerii instrumentelor de ratificare a convenției pe lângă directorul general al Biroului Internațional al Muncii cât mai curând posibil, de preferință înainte de 31 decembrie 2022”.

III. Analiza reglementărilor naționale incidente în materie, prin raportare la Convenția OIM nr. 190

La momentul emiterii Deciziei de autorizare a ratificării de către statele membre, în interesul Uniunii Europene, a Convenției Organizației Internaționale a Muncii (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019, legislația națională era presărata cu o serie de prevederi în materie, după cum urmează.

I. Cu privire la definirea termenilor ce formează obiectul de reglementare al Convenției, respectiv: violența, hărțuirea în domeniul muncii, hărțuirea de gen, se găseau referințe în următoarele acte normative:

A. Codul Muncii - legiferează atât raporturile de muncă, cât și modul în care se efectuează controlul aplicării reglementărilor din domeniul raporturilor de muncă:

- **art. 5 alin. (5)** coroborat cu **alin. (2)** definește *hărțuirea* ca fiind orice tip de comportament care are la bază unul dintre criteriile de rasă, cetățenie, etnie, culoare, limbă, religie, origine socială, trăsături genetice, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare cu HIV, opțiune politică, situație sau responsabilitate familială, apartenență ori activitate sindicală, apartenență la o categorie defavorizată.

- **alin. (6)** coroborat cu **alin. (2)** al aceluiași articol, stipulează că *discriminarea prin asociere* constă din orice act sau faptă de discriminare săvârșit(ă) împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor de rasă, cetățenie, etnie, culoare, limbă, religie, origine socială, trăsături genetice, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare cu HIV, opțiune politică, situație sau responsabilitate familială, apartenență ori activitate sindicală, apartenență la o categorie defavorizată, este asociată sau prezumată a fi asociată cu una sau mai multe persoane aparținând unei astfel de categorii de persoane.

- iar potrivit **art. 5 alin. (7)**, *victimizarea* este orice tratament advers, venit ca reacție la o plângere sau sesizare a organelor competente, respectiv la o acțiune în justiție cu privire la încălcarea drepturilor legale sau a principiului tratamentului egal și al nediscriminării.

- **art. 6 alin. (1)** stabilește că, „*orice salariat care prestează o muncă beneficiază de condiții de muncă adecvate activității desfășurate, de protecție socială, de securitate și sănătate în muncă, precum și de respectarea demnității și a conștiinței sale, fără nicio discriminare*”.

- **art. 39 alin. (1) lit. d)-f)**, „*salariatul are, în principal, următoarele drepturi: [...]*

d) dreptul la egalitate de șanse și de tratament;

e) dreptul la demnitate în muncă;

f) dreptul la securitate și sănătate în muncă; [...]”.

B. Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **definește în termeni generici hărțuirea, particularizând hărțuirea morală la locul de muncă și victimizarea.**

- **potrivit art. 2 alin. (5)**, *hărțuirea* reprezintă orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.

- conform dispozițiilor **art. 2 alin. (5¹) și (5²)**, *hărțuirea morală la locul de muncă* reprezintă orice comportament exercitat cu privire la un angajat de către un alt

angajat care este superiorul său ierarhic, de către un subaltern și/sau de către un angajat comparabil din punct de vedere ierarhic, în legătură cu raporturile de muncă, care să aibă drept scop sau efect o deteriorare a condițiilor de muncă prin lezarea drepturilor sau demnității angajatului, prin afectarea sănătății sale fizice sau mentale ori prin compromiterea viitorului profesional al acestuia, comportament manifestat în oricare dintre următoarele forme: conduită ostilă sau nedorită; comentarii verbale; acțiuni sau gesturi; orice comportament care, prin caracterul său sistematic, poate aduce atingere demnității, integrității fizice ori mentale a unui angajat sau grup de angajați, punând în pericol munca lor sau degradând climatul de lucru. În înțelesul prezentei legi, stresul și epuizarea fizică intră sub incidența hărțuirii morale la locul de muncă;

- alin. (7) al art. 2, definește victimizarea ca fiind *orice tratament advers, venit ca reacție la o plângere sau acțiune în justiție cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.*

C. Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, reglementează hărțuirea, dar și, în mod distinct, hărțuirea sexuală, psihologică, violența de gen:

- art. 4 lit. c)-d¹), lit. l) definește:

c) *hărțuirea* este situația în care se manifestă un comportament nedorit, legat de sexul persoanei, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității persoanei în cauză și crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor;

d) *hărțuirea sexuală* este situația în care se manifestă un comportament nedorit cu conotație sexuală, exprimat fizic, verbal sau nonverbal, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității unei persoane și, în special, crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor;

d¹) *hărțuirea psihologică* este orice comportament necorespunzător care are loc într-o perioadă, este repetitiv sau sistematic și implică un comportament fizic, limbaj oral sau scris, gesturi sau alte acte intenționate și care ar putea afecta personalitatea, demnitatea sau integritatea fizică ori psihologică a unei persoane;

l) *violența de gen* este *fapta de violență direcționată împotriva unei femei sau, după caz, a unui bărbat, motivată de apartenența de sex. Violența de gen împotriva femeilor este violența care afectează femeile în mod disproporționat. Violența de gen cuprinde, fără a se limita însă la acestea, următoarele fapte: violența domestică, violența sexuală, mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, avortul forțat și sterilizarea forțată, hărțuirea sexuală, traficul de ființe umane și prostituția forțată.*

D. Codul penal la capitolul *Infracțiuni contra libertății persoanei*, prevede la art. 208 alin. (1) și (2) *infracțiunea de hărțuire, aceasta reprezentând fapta celui care, în mod repetat, urmărește, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către*

aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere precum și efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane.

E. Codul civil – conform prevederilor art. 1.349 alin. (1)-(4), *orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane. Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral. În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte se stabilește prin lege specială.*

F. Carta socială europeană revizuită², Partea I, prevede că părțile contractante recunosc ca obiectiv al politicii lor, a cărui realizare o vor urmări, prin toate mijloacele utile, pe plan național și internațional, atingerea condițiilor în care pot fi exercitate efectiv o serie de drepturi și principii, inclusiv dreptul la demnitate la locul de muncă.

- art. 26 dreptul la demnitate în muncă: *în vederea asigurării exercitării efective a dreptului tuturor lucrătorilor la protecția demnității lor în muncă, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor: să promoveze sensibilizarea, informarea și prevenirea în materie de hărțuire sexuală la locul de muncă sau în legătura cu munca și să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente; să promoveze sensibilizarea, informarea și prevenirea în materie de acte condamnabile sau explicit ostile și ofensatoare, dirijate în mod repetat împotriva oricărui salariat la locul de muncă sau în legătura cu munca, și să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente.*

G. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată) - art. 153 alin. (1) lit. a) și i) art. 157 alin. (1) și (3), potrivit cărora Uniunea susține și completează acțiunea statelor membre în ceea ce privește îmbunătățirea mediului de muncă, pentru a proteja sănătatea și securitatea lucrătorilor și egalitatea dintre bărbați și femei în ceea ce privește șansele pe piața forței de muncă și tratamentul la locul de muncă.

Fiecare stat membru asigură aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare. Parlamentul European și Consiliul hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, adoptă măsuri necesare pentru a asigura punerea în aplicare a principiului egalității șanselor și al egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește munca și locul de muncă,

² Ratificată prin Legea nr. 74/1999.

inclusiv a principiului egalității de remunerare pentru aceeași muncă sau pentru o muncă echivalentă.

H. Rezoluția Parlamentului European din 15 februarie 2023³, referitoare la propunerea de decizie a Consiliului privind încheierea, de către Uniunea Europeană, a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice [COM(2016)0109 – 2016/0062R(NLE)], stipulează la pct. 33 - *având în vedere amploarea și gravitatea violenței de gen și a hărțuirii sexuale la locul de muncă, invită statele membre să ratifice și să pună în aplicare Convenția OIM nr. 190 privind violența și hărțuirea.*

II. Cu privire la categoriile de persoane protejate împotriva violenței și a hărțuirii la locul de muncă, constatăm că, în actele normative analizate, sunt definiți lucrătorii, angajații, salariații, precum și alte persoane care au încheiat un raport de muncă/serviciu:

A. Legea nr. 319/2006, a securității și sănătății în muncă, definește *lucrătorul* ca fiind persoana angajată de către un angajator, inclusiv studenții, elevii în perioada efectuării stagiului de practică, precum și ucenicii și alți participanți la procesul de muncă, cu excepția persoanelor care prestează activități casnice.

Totodată, sunt definiți și *alți participanți la procesul de muncă*, respectiv persoanele aflate în întreprindere și/sau unitate, cu permisiunea angajatorului, în perioada de verificare prealabilă a aptitudinilor profesionale în vederea angajării, persoane care prestează activități în folosul comunității sau activități în regim de voluntariat, precum și șomeri pe durata participării la o formă de pregătire profesională și persoane care nu au contract individual de muncă încheiat în formă scrisă și pentru care se poate face dovada prevederilor contractuale și a prestațiilor efectuate prin orice alt mijloc de probă;

B. Legea nr. 367/2022 a dialogului social, definește *angajat/lucrător* - *persoana fizică, parte a unui contract individual de muncă ori a unui raport de serviciu, precum și cea care prestează muncă pentru și sub autoritatea unui angajator și beneficiază de drepturile prevăzute de lege, precum și de prevederile contractelor sau acordurilor colective de muncă aplicabile;*

C. Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă, menționează că *telesalariatul* este orice salariat care desfășoară activitatea în mod regulat și voluntar, în alt loc decât locul de muncă organizat de angajator, folosind tehnologia informației și comunicațiilor.

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0047_RO.html.

D. Categoriile de persoane protejate, sunt menționate și în alte reglementări cu caracter *special*, cum ar fi, spre exemplu:

✓ **Ordonanța Guvernului nr. 25/2014** privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România prezintă definițiile **lucrătorului permanent**⁴, **lucrătorului stagiar**⁵; **lucrătorului au pair**⁶; **lucrătorului sezonier**⁷; **lucrătorului transfrontalier**⁸; **lucrătorului înalt calificat**⁹; **lucrătorului detașat**¹⁰;

✓ **Legea nr. 335/2013** privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior definește **stagiarul** ca fiind debutantul în profesie, angajat cu contract individual de muncă, cu excepția celor care dovedesc că au desfășurat, potrivit legii, activitate profesională în același domeniu, anterior absolvirii;

✓ **Legea nr. 279/2005** privind ucenicia la locul de muncă, republicată, dispune că **ucenicul** este persoana cu vârsta de peste 16 ani care, din voință proprie, încheie un contract de ucenicie cu un angajator, în scopul obținerii unei calificări;

✓ **Legea nr. 156/2000** privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, republicată, prevede că **lucrător sezonier** este lucrătorul cetățean român plasat pe un loc de muncă, pe o perioadă contractuală care nu depășește 90 de zile, pentru a presta o activitate care se desfășoară în funcție de succesiunea anotimpurilor, în temeiul

⁴ Străinul încadrat în muncă pe teritoriul României cu contract individual de muncă, pe durată nedeterminată sau pe durată determinată, încheiat cu un angajator în baza avizului de angajare.

⁵ Străinul încadrat în muncă pe teritoriul României în baza avizului de angajare, titular al unei diplome de învățământ superior sau care urmează o formă de învățământ superior într-o țară terță, care participă pe teritoriul României la un program de stagiu, cu durată determinată, în scopul îmbunătățirii pregătirii profesionale sau obținerii unei calificări profesionale, precum și al îmbunătățirii cunoștințelor lingvistice și culturale.

⁶ Străinul încadrat în muncă temporar de o familie-gazdă, astfel cum aceasta este definită la art. 2 lit. o³) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pe teritoriul României, pentru a-și îmbunătăți cunoștințele și competențele lingvistice în schimbul unor activități casnice ușoare și de îngrijire a copiilor.

⁷ Străinul care își menține reședința principală într-un stat terț, dar locuiește legal și temporar pe teritoriul României, fiind încadrat în muncă pe teritoriul României cu contract individual de muncă pe durată determinată, încheiat cu un angajator în baza avizului de angajare, pentru a presta o activitate care se desfășoară în funcție de succesiunea anotimpurilor.

⁸ Străinul, cetățean al unui stat ce are frontieră comună cu România și care locuiește în zona de frontieră a statului respectiv, încadrat în muncă într-o localitate de frontieră de pe teritoriul României, cu contract individual de muncă pe durată nedeterminată sau pe durată determinată, încheiat cu un angajator în baza avizului de angajare;

⁹ Străinul încadrat în muncă pe teritoriul României pe un loc de muncă înalt calificat, cu contract individual de muncă pe durată nedeterminată sau pe durată determinată de cel puțin un an, încheiat cu un angajator în baza avizului de angajare.

¹⁰ Străinul calificat, detașat temporar de la întreprinderea stabilită într-o țară terță, la care este și rămâne angajat cu contract de muncă valabil, la un beneficiar al prestării de servicii care aparține acelei întreprinderi sau aceluiași grup de întreprinderi cu întreprinderea de la care se face detașarea ori cu care întreprinderea a încheiat un contract care presupune detașarea unui angajat al acesteia pe teritoriul României.

unuia sau mai multor contracte de muncă sau, după caz, al documentului echivalent acestuia, încheiate pe o perioadă determinată cu un angajator stabilit în statul de primire.

✓ **Legea nr. 52/2011 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri, republicată, definește zilierul ca fiind persoana fizică, cetățean român sau străin, ce are capacitate de muncă și care desfășoară activități necalificate cu caracter ocazional, pentru un beneficiar sau un împuternicit al acestuia, contra unei remunerații.**

✓ **Legea nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic, act normativ ce intră în vigoare la 1 ianuarie 2024¹¹, stabilește ca fiind prestator casnic persoana fizică ce poate desfășura activități casnice ocazionale în una sau mai multe gospodării, în schimbul unei remunerații acordate exclusiv sub formă de tichete de activități casnice, în condițiile prezentei legi. Această lege prevede, în mod expres, că prestatorul casnic are dreptul la protecție împotriva oricărei forme de abuz, hărțuire sau violență.**

III. Cu privire la aria de aplicare a violenței și hărțuirii - locul de muncă găsim referințe în următoarele acte normative:

A. Codul muncii definește *locul de muncă* astfel: locul în care salariatul își desfășoară activitatea, situat în perimetrul asigurat de angajator, persoană fizică sau juridică, la sediul principal sau la sucursale, reprezentanțe, agenții sau puncte de lucru care aparțin acestuia.

Locul de muncă este și cel de la domiciliul salariatului, conform art. 108 din Codul muncii: acei salariați care îndeplinesc, la domiciliul lor, atribuțiile specifice funcției pe care o dețin; în vederea îndeplinirii sarcinilor de serviciu ce le revin, salariații cu munca la domiciliu își stabilesc singuri programul de lucru.

B. Legea nr. 319/2006, a securității și sănătății în muncă, prevede că *locul de muncă* este locul destinat să cuprindă posturi de lucru, situat în clădirile întreprinderii și/sau unității, inclusiv orice alt loc din aria întreprinderii și/sau unității la care lucrătorul are acces în cadrul desfășurării activității.

C. Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă, dispune că telemunca este *forma de organizare a muncii prin care salariatul, în mod regulat și voluntar, își îndeplinește atribuțiile specifice funcției, ocupației sau meseriei pe care o deține în alt loc decât locul de muncă organizat de angajator, folosind tehnologia informației și comunicațiilor*.

D. Legea nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic, stabilește că activitatea casnică a prestatorului casnic *se poate desfășura în gospodăria*

¹¹ Cu excepția art. 13 alin. (1) și art. 17.

beneficiarului casnic, la domiciliul prestatorului casnic sau în alt loc necesar desfășurării acesteia, stabilit de comun acord, în condițiile prezentei legi.

IV. Sancționarea faptelor de hărțuire și violență la locul de muncă era reglementată prin:

A. Codul Muncii - art. 260 lit. r) stabilește că *nerespectarea dispozițiilor art. 5 alin. (2)-(9) și ale art. 59 lit. a) și c), cu amendă de la 4.000 lei la 8.000 lei;*

B. Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 *privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare*, republicată, prevede la art. 26, următoarele:

(1^a) Constituie contravenție *hărțuirea morală la locul de muncă* săvârșită de către un angajat, prin lezarea drepturilor sau demnității unui alt angajat, se pedepsește cu amendă de la 10.000 lei la 15.000 lei.

(2^a) Ori de câte ori va constata săvârșirea unei fapte de hărțuire morală la locul de muncă, *instanța de judecată* poate, în condițiile legii:

a) să dispună obligarea angajatorului la luarea tuturor măsurilor necesare pentru a stopa orice acte sau fapte de hărțuire morală la locul de muncă cu privire la angajatul în cauză;

b) să dispună reintegrarea la locul de muncă a angajatului în cauză;

c) să dispună obligarea angajatorului la plata către angajat a unei despăgubiri în cuantum egal cu echivalentul drepturilor salariale de care a fost lipsit;

d) să dispună obligarea angajatorului la plata către angajat a unor daune compensatorii și morale;

e) să dispună obligarea angajatorului la plata către angajat a sumei necesare pentru consilierea psihologică de care angajatul are nevoie, pentru o perioadă rezonabilă stabilită de către medicul de medicină a muncii;

f) să dispună obligarea angajatorului la modificarea evidențelor disciplinare ale angajatului.

(3) Sancțiunile *se aplică și persoanelor juridice.*

C. Codul penal dispune aplicarea sancțiunii amenzii sau a închisorii în situația săvârșirii infracțiunilor de lovire sau alte violențe, precum și de hărțuire, acțiunea penală punându-se în mișcare la *plângerea prealabilă* a persoanei vătămate, fără să facă o distincție cu privire la locul săvârșirii faptei.

În acest context juridic, apare cu puterea evidenței faptul că se impunea să crearea unui cadru legislativ și administrativ coerent, de natură să asigure respectarea drepturilor lucrătorilor în ceea ce privește desfășurarea activității într-un climat adecvat. De altfel, aceasta a fost și concluzia *Raportului special privind hărțuirea și violența la locul de muncă* întocmit de Avocatul Poporului, care propune ca

soluție la, pct.7: „Analizarea oportunității ratificării Convenției privind eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii (Convenția OIM nr. 190), adoptată la Geneva în cea de-a 108 -a sesiune ILC din 21 iunie 2019, de către organele abilitate”.

IV. Reacția Guvernului României

Având în vedere Raportul special privind hărțuirea și violența la locul de muncă întocmit de Avocatul Poporului, în 21.11.2023, Guvernul României inițiază un proiect de Lege pentru ratificarea Convenției nr.190/2019 privind eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii, adoptată la cea de-a 108-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii a Organizației Internaționale a Muncii, la Geneva la 21 iunie 2019.

Astfel, executivul își propune, conform expunerii de motive a proiectului de Lege:

- promovarea unei abordări inclusive, integrate, care țin seama de dimensiunea de gen, în scopul prevenirii și eliminării violenței și a hărțuirii în lumea muncii și care include interzicerea prin lege a violenței și a hărțuirii;

- asigurarea faptului că politicile relevante abordează violența și hărțuirea în lumea muncii;

- măsuri privind combaterea violenței și a hărțuirii în lumea muncii. Alături de hărțuirea sexuală, este inclusă și hărțuirea bazată pe diferența de gen, mai precis hărțuirea îndreptată împotriva persoanelor din cauza sexului sau genului acestora, afectând persoanele de un anumit sex sau gen în mod disproporționat;

- promovarea în lumea muncii a unui mediu lipsit de violență și hărțuire produse pe parcursul, legate de sau rezultate din muncă: (a) la locul de muncă, inclusiv în spații publice și private atunci când acestea constituie un loc de muncă; (b) în locurile în care lucrătorul este plătit, se odihnește sau mănâncă sau folosește grupurile sanitare, instalații pentru spălare și vestiare; (c) în timpul deplasărilor, călătoriilor, instruirii, evenimentelor sau activităților de sociale legate de muncă; (d) prin intermediul comunicărilor legate de muncă, inclusiv cele efectuate prin tehnologia informației și comunicațiilor; (e) în spațiile de cazare puse la dispoziție de angajator; și (f) pe durata efectuării deplasării către și dinspre locul de muncă.

În data de 05.03.2024, Parlamentul României adoptă Legea de ratificare a Convenției nr. 190/2019 a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) privind eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii. Noua lege vine să protejeze angajații de abuzuri la locul de muncă, indiferent că sunt bărbați sau femei, conceptele de „violență și hărțuire” fiind redefinite conform evoluțiilor tehnologice, astfel încât acum acoperă, printre altele, abuzul fizic, abuzul verbal, hărțuirea, mobbingul, hărțuirea sexuală, amenințările și urmărirea/supravegherea.

În plus, nu mai este limitat locul în care se poate produce un astfel de abuz, doar la spațiul serviciului, ci și în delegații, team-building-uri, în timpul transportului și chiar în comunicările online.

Ratificarea Convenției OIM aduce acum mai multă claritate în legislația națională și reunește norme juridice care se regăseau în mai multe acte normative uneori dificil de aplicat, recunoscându-se astfel faptul că violența și hărțuirea în lumea muncii pot constitui o încălcare sau un abuz la adresa drepturilor omului și că violența și hărțuirea reprezintă o amenințare la adresa egalității de șanse, aspecte inacceptabile și incompatibile cu munca decentă.

V. Concluzii

Putem afirma cu încredere faptul că, la nivel global are loc o intensificare a eforturilor pentru combaterea violenței și hărțurii în lumea muncii, subliniind adoptarea Convenției OIM privind acest subiect.

Uniunea Europeană are un rol crucial în promovarea drepturilor omului și a muncii decente, precum și importanța autonomiei ordinii juridice a UE pentru asigurarea aplicării uniforme a dreptului Uniunii. Astfel, armonizarea legislației naționale cu Acquis-ul comunitar este esențială pentru integritatea și funcționarea adecvată a UE.

În plus, recomandări și propuneri de acțiune includ autorizarea ratificării Convenției OIM de către toate statele membre UE și încurajează eforturile pentru punerea în aplicare a standardelor internaționale privind drepturile muncii. Astfel, trebuie recunoscută importanța angajamentului comun și a cooperării între state pentru asigurarea unui mediu de lucru sigur și respectuos pentru toți lucrătorii.

În lumina analizei detaliate a reglementărilor naționale privind violența și hărțuirea la locul de muncă, în contextul ratificării Convenției OIM nr. 190, putem observa că România adoptase deja măsuri legislative pentru a aborda aceste aspecte înainte de ratificarea convenției menționate. Legislația națională cuprindea prevederi ample referitoare la definiția și sancționarea comportamentelor de violență și hărțuire la locul de muncă, reflectând preocuparea pentru asigurarea unui mediu de muncă sigur și respectuos.

Însă, acțiunea Avocatului Poporului, care a intervenit în acest context, determină promovarea unui proiect de lege pentru ratificarea Convenției OIM nr. 190, de către Guvernul României, ratificare ce are loc în data de 05.03.2024. Această inițiativă subliniază importanța acordată protejării drepturilor și demnității lucrătorilor în cadrul legislației naționale, consolidând astfel angajamentul instituțional față de respectarea standardelor internaționale.

Răspunsul prompt al Guvernului României, precum și reacția Parlamentului României, care ratifică proiectul de lege, nu doar confirmă respectarea obligațiilor internaționale, ci și subliniază o viziune progresistă asupra relațiilor de muncă și a

respectului pentru drepturile lucrătorilor. Astfel, eforturile legislative și administrative sunt direcționate către consolidarea și întărirea protecției lucrătorilor împotriva violenței și hărțuirii la locul de muncă, consolidând astfel demnitatea și drepturile acestora.

În concluzie, ratificarea Convenției nr. 190 a OIM și adoptarea unor măsuri legislative corespunzătoare de către executivul și legislativul național, reprezintă un pas esențial pentru asigurarea unui mediu de muncă sigur și lipsit de hărțuire și violență. Aceste acțiuni demonstrează angajamentul în promovarea drepturilor lucrătorilor și combaterea discriminării la locul de muncă.

Bibliografie:

- Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene,
- Decizia Consiliului Uniunii Europene de autorizare a ratificării de către statele membre, în interesul Uniunii Europene, a Convenției Organizației Internaționale a Muncii (nr. 190) privind violența și hărțuirea, 2019;
- Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;
- Legea pentru ratificarea Convenției nr. 190/2019 a Organizației Internaționale a Muncii privind eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii, adoptată la Geneva la 21 iunie 2019;
- Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată;
- Codul penal al României,
- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,
- Legea 53/2003 privind Codul Muncii,
- Carta socială europeană revizuită,
- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,
- Rezoluția Parlamentului European din 15 februarie 2023 referitoare la propunerea de decizie a Consiliului privind încheierea, de către Uniunea Europeană, a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice [COM(2016)0109 – 2016/0062R(NLE)];
- Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă,
- Legea nr. 367/2022 a dialogului social,
- Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă,
- Ordonanța Guvernului nr. 25/2014 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României,
- Legea nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior,
- Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă,

- Legea nr. 156/2000 privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, republicată;
- Legea nr. 52/2011 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri, republicată;
- Legea nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic,
- Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă,
- Legea nr. 81/2018 privind reglementarea activității de telemuncă,
- Legea nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic,
- Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

ÎN CONTEXTUL ATACURILOR ȘI ACTIVITĂȚILOR ILEGALE, SE POATE PUNE ÎNTREBAREA DACĂ COMITETELE DE AUDIT POT CONTRIBUI LA ÎMBUNĂȚIREA RESPONSABILITĂȚII ÎN SECTORUL PUBLIC

*Drd. Isabela STANCU (LIȚĂ),
Drd. Dumitru BEJINARIU,
Prof. univ. dr. Florin RADU*

Abstract

This paper focuses on the main question of the need for Audit Committees in the public sector in Romania, given the increasing demand for improved quality of service and accountability in the use of public funds. The purpose of the assessment is to evaluate the role of Public Sector Audit Committees in common law practices, advising management on the structures and processes that ensure the integrity of internal accounting, audit, risk management and financial reporting controls.

The results indicate that although audit committees are not always a standard practice in every country, they are essential for good governance in the public sector. The absence of such committees can compromise the achievement of good governance objectives such as risk management, assessment of internal controls, provision of adequate information for decision-making and evaluation of internal and external audit performance.

The main recommendation of this paper is therefore the establishment of Audit Committees in the public sector. These committees should advise leaders of public organisations on risk exposure, corporate governance and control issues, enhance the professionalism of internal auditors and support a traditional approach to internal financial audit. In addition, they could help maintain auditor independence and increase managerial accountability by strengthening the third line of organisational defence and the additional assurance process.

Keywords: *public sector, audit, corporate governance, accountability, internal controls, risk management*

JEL Classification: *M41, H61, M35*

Introducere

În ultimele decenii, am asistat la o creștere semnificativă a atacurilor cibernetice și a altor activități ilegale care vizează instituțiile și organizațiile din sectorul public. Principalul motiv pentru implicația crescută a comitetelor de audit este reacția la numărul din ce în ce mai mare de falimente cauzate de erorile și fraudele financiar-contabile. Multe dintre aceste falimente au fost provocate de lipsa de

integritate a unei părți a managementului acestor entități sau firme. Aceasta implică practicarea unei contabilități agresive sau creative, preocuparea excesivă pentru câștigurile managerilor sau raportare financiară frauduloasă în scopul manipulării prețului acțiunilor sau obținerii de avantaje financiare diverse. Ca urmare, preocuparea pentru modul în care sunt verificați managerii a crescut semnificativ. Astfel, este general acceptat că rolul comitetelor de supraveghere din entitățile publice și, în special, al comitetelor de audit, este esențial.

„Frauda și criminalitatea economică rămân la niveluri record, potrivit studiului bianual PwC 'Global Economic Crime and Fraud Survey' (GECS) 2020, cu 47% dintre companii afectate în ultimii doi ani, a doua cea mai mare rată din ultimii 20 de ani”¹.

Aceste amenințări reprezintă o provocare majoră pentru buna guvernare și pentru menținerea încrederii publice în instituțiile responsabile de gestionarea resurselor publice. În acest context, este legitim să ne întrebăm dacă comitetele de audit pot contribui la îmbunătățirea responsabilității în sectorul public.

Comitetul de audit poate juca un rol semnificativ în prevenirea și detectarea atacurilor și activităților ilegale în cadrul unei organizații. Deși scopul principal al unui comitet de audit este de a supraveghea aspectele financiare și contabile, acesta poate contribui și la gestionarea riscurilor asociate cu activitățile ilegale.

Un comitet de audit este un organism sau o structură organizatorică formată din membri ai consiliului de administrație, care are responsabilitatea supravegherii și monitorizării aspectelor financiare și contabile ale unei organizații. Acest comitet este creat pentru a asigura o supraveghere independentă și obiectivă a raportărilor financiare și a altor aspecte legate de controlul intern și conformitatea legală. Comitetele de audit sunt structuri esențiale în cadrul organizațiilor publice, având rolul de a superviza și de a asigura conformitatea cu regulamentele și politicile interne și externe. În mod tradițional, aceste comitete au fost responsabile pentru examinarea și evaluarea rapoartelor financiare ale organizației, asigurându-se că acestea sunt corecte și complete. Cu toate acestea, în lumina evoluției recente a amenințărilor cibernetice și a altor activități ilegale, rolul comitetelor de audit a evoluat pentru a include și aspecte legate de securitatea informațională și de gestionarea riscurilor.

„Principalele tipuri de infracțiuni economice raportate în ultimii doi ani au fost fraudele comise de clienți (35%), criminalitatea cibernetică (34%), furtul de bunuri și bani (31%) și mita și corupția (30%)”².

„Nivelul ridicat al criminalității cibernetice este în linie cu evoluția tehnologică. Anul acesta am putea asista la un nou record în materie de fraude, având în vedere activitatea

¹ <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/gecsm-2022/pdf/PwC%E2%80%99s-Global-Economic-Crime-and-Fraud-Survey-2022.pdf>.

² <https://www.news.ro/economic/studiu-companiile-au-raportat-pierderi-de-42-miliarde-dolari-din-cauza-fraudelor-47-dintre-companiile-de-la-nivel-global-au-fost-victimele-criminalitatii-economice-in-ultimii-doi-ani-1922402327532020041319345307>.

crescută și schemele de fraudă din ce în ce mai elaborate ale hackerilor/criminalilor informatici care profită de îngrijorarea instaurată la nivel global. Criza generată de pandemia Covid-19 domină atenția, iar organizațiile și populația devin mai vulnerabile la alte riscuri și toate organizațiile internaționale lansează avertismente că s-au înmulțit cazurile de diverse înșelătorii financiare, îndeosebi criminalitate cibernetică și fraudele de tip social, iar sumele pot fi semnificative”³.

Frauda poate afecta organizațiile atât din interior, cât și din exterior, iar în multe situații există o colaborare între fraudatorii din afara organizației și cei din interiorul ei.

Necesitatea înființării comitetelor de audit

Există mai multe motive pentru care înființarea comitetelor de audit în sectorul public este considerată necesară și benefică. Iată câteva motive principale:

✚ *Supravegherea și controlul intern:* Comitetele de audit joacă un rol crucial în supravegherea și controlul intern al activităților financiare și operaționale ale entităților publice. Ele sunt responsabile pentru evaluarea și monitorizarea riscurilor, revizuirea eficacității sistemelor și procedurilor de control intern, și identificarea deficiențelor care ar putea duce la fraude sau practici ilegale.

✚ *Prevenirea și detectarea fraudelor și practicilor ilegale:* Comitetele de audit sunt concepute pentru a identifica și preveni activitățile frauduloase și ilegale în sectorul public. Prin evaluarea și revizuirea informațiilor financiare și operaționale, aceste comitete pot detecta anomalii și probleme care ar putea indica fraude sau abuzuri.

✚ *Asigurarea transparenței și responsabilității:* Prin monitorizarea și revizuirea informațiilor financiare și operaționale, comitetele de audit contribuie la asigurarea transparenței și responsabilității în gestionarea fondurilor publice. Ele pot furniza asigurări că resursele publice sunt utilizate în mod eficient și în conformitate cu reglementările și politicile aplicabile.

✚ *Îmbunătățirea guvernancei corporative:* Înființarea comitetelor de audit în sectorul public este parte a unui efort mai larg de a îmbunătăți guvernanta corporativă și managementul entităților publice. Aceste comitete contribuie la stabilirea unor standarde ridicate de etică și responsabilitate în gestionarea afacerilor publice.

✚ *Încrederea publică:* Există o nevoie crescută de încredere publică în modul în care sunt administrate resursele și fondurile publice. Prin instituirea comitetelor de

³ <https://www.news.ro/economic/studiu-companiile-au-raportat-pierderi-de-42-miliarde-dolari-din-cauza-fraudelor-47-dintre-companiile-de-la-nivel-global-au-fost-victimele-criminalitatii-economice-in-ultimii-doi-anii-1922402327532020041319345307>.

audit în sectorul public și demonstrarea unui angajament față de supravegherea și controlul intern, entitățile publice pot câștiga încrederea publicului și a altor părți interesate.

Dezvoltarea profesională a comitetului de audit

Dezvoltarea profesională a unui comitet de audit este esențială pentru asigurarea că acesta își îndeplinește eficient rolul său de supraveghere și monitorizare în cadrul organizației. Iată câteva strategii și practici pentru dezvoltarea profesională a unui comitet de audit:

- ✓ **Educație și formare continuă:** Membrii comitetului de audit ar trebui să beneficieze de educație și formare continuă în domeniul financiar, contabil și de audit. Aceasta poate include participarea la seminarii, conferințe, cursuri de formare și alte evenimente care abordează subiecte relevante pentru responsabilitățile lor.

- ✓ **Actualizare permanentă:** Comitetul de audit ar trebui să fie mereu la curent cu noile reglementări, standarde și practici din domeniul contabilității și auditului. Este important să se asigure că cunoștințele și competențele membrilor sunt actualizate și relevante pentru mediul de afaceri în schimbare rapidă.

- ✓ **Diversitate și competențe:** Asigurarea unei compoziții diversificate și echilibrate a comitetului de audit poate contribui la dezvoltarea profesională prin aducerea unor perspective diferite și a expertizei variate. Membrii ar trebui să fie selectați pe baza competențelor, experienței și abilităților lor relevante pentru sarcinile și responsabilitățile comitetului.

- ✓ **Evaluare periodică:** Comitetul de audit ar trebui să efectueze evaluări periodice ale performanței sale, inclusiv autoevaluări și evaluări externe, pentru a identifica punctele forte și punctele slabe și pentru a identifica oportunități de îmbunătățire. Acest proces poate contribui la identificarea nevoilor de dezvoltare profesională ale membrilor și la stabilirea priorităților pentru formare și educație.

- ✓ **Consultare cu experți:** Comitetul de audit ar trebui să consulte în mod regulat experți în domeniul financiar, contabil și de audit pentru a obține perspective și sfaturi externe cu privire la aspecte complexe sau noi. Aceasta poate contribui la dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii membrilor și la îmbunătățirea capacității comitetului de a îndeplini eficient rolul său.

- ✓ **Colaborare și schimb de bune practici:** Comitetul de audit ar trebui să colaboreze cu alte comitete similare și să participe la schimbul de bune practici și experiențe cu alte organizații. Acest lucru poate contribui la identificarea și implementarea celor mai bune practici în cadrul comitetului și la îmbunătățirea performanței sale.

Prin implementarea acestor strategii și practici, comitetul de audit poate realiza o dezvoltare profesională continuă și poate îmbunătăți capacitatea sa de a îndeplini cu succes responsabilitățile sale în cadrul organizației.

Rolul comitetului de audit în evaluarea riscurilor atacurilor și activităților ilegale

Comitetul de audit are un rol crucial în evaluarea riscurilor asociate cu atacurile și activitățile ilegale în cadrul unei organizații. Această evaluare a riscurilor este esențială pentru a identifica și gestiona amenințările potențiale și pentru a întreprinde măsuri preventive pentru a minimiza impactul acestora. Iată cum comitetul de audit poate contribui în evaluarea riscurilor legate de atacuri și activități ilegale:

❖ *Identificarea și evaluarea riscurilor specifice:* Comitetul de audit poate analiza și evalua riscurile specifice asociate cu atacurile și activitățile ilegale în cadrul organizației. Aceasta poate include riscuri legate de securitatea informațiilor, fraudă financiară, corupția, spălarea de bani și alte activități ilegale care ar putea afecta operațiunile și reputația organizației.

❖ *Examinarea vulnerabilităților și a controalelor interne:* Comitetul de audit poate examina și evalua vulnerabilitățile existente în sistemele și procesele organizației care ar putea fi expuse la atacuri și activități ilegale. De asemenea, poate analiza eficacitatea controalelor interne în prevenirea și detectarea acestor riscuri și poate recomanda îmbunătățiri pentru a întări controalele și a reduce vulnerabilitățile.

❖ *Supravegherea implementării măsurilor de securitate cibernetică:* Comitetul de audit poate monitoriza și evalua implementarea măsurilor de securitate cibernetică în cadrul organizației pentru a proteja datele și informațiile sensibile împotriva atacurilor cibernetice. Acest lucru poate include revizuirea politicilor și procedurilor de securitate cibernetică și a investițiilor în tehnologie și resurse umane pentru a se asigura că organizația este pregătită să facă față amenințărilor cibernetice.

❖ *Examinarea riscurilor legate de conformitatea legală:* Comitetul de audit poate evalua riscurile legate de conformitatea organizației cu legile și reglementările relevante în ceea ce privește prevenirea și detectarea activităților ilegale. Acest lucru poate include revizuirea politicilor și procedurilor de conformitate, monitorizarea respectării acestora și luarea măsurilor corective în cazul în care sunt identificate deficiențe sau neconformități.

❖ *Colaborarea cu auditorii interni și externi:* Comitetul de audit poate colabora cu auditorii interni și externi pentru a examina și evalua riscurile asociate cu atacurile și activitățile ilegale și pentru a verifica conformitatea organizației cu standardele contabile și legale relevante. Acest lucru poate include revizuirea auditurilor interne și externe pentru a identifica potențiale probleme sau fraude.

În concluzie, comitetul de audit joacă un rol esențial în evaluarea și gestionarea riscurilor asociate cu atacurile și activitățile ilegale în cadrul unei organizații. Prin supravegherea și monitorizarea adecvată a acestor riscuri, comitetul de audit poate contribui la protejarea organizației și la menținerea integrității și reputației sale.

„În practică, rolul auditului intern poate să includă:

- sprijinirea conducerii în vederea definirii unor mecanisme anti-fraudă auditabile;
- facilitarea evaluării riscurilor de fraudă și reputaționale la nivelul organizației și al proceselor de afaceri;
- evaluarea legăturilor dintre riscurile de fraudă și controalele interne;
- evaluarea și testarea designului și a funcționării controalelor interne și a mecanismelor anti-fraudă;
- auditarea fraudelor;
- sprijinirea specialiștilor în investigarea fraudei;
- sprijinirea eforturilor de remediere a deficiențelor;
- raportarea către comitetul de audit a problemelor legate de mecanismele anti-fraudă, evaluarea riscurilor de fraudă și reputaționale, a cazurilor sau suspiciunilor de fraudă”⁴.

„În acest sens, studiul 2005 Global Economic Crime Survey, elaborat de către Universitatea Martin-Luther din Halle-Wittenberg, Germania, realizat asupra unui grup de peste 3.600 de companii la nivel internațional, indică următoarea pondere a principalelor tipuri de fraudă:

- delapidare: 22%;
- manipularea situațiilor financiare: 19%;
- corupție și mită: 19%;
- pretenții false: 15%;
- falsificare: 9%;
- spălare de bani: 7%;
- altele: 9%⁵”.

Metodologia cercetării

Pentru validarea ipotezei lansată s-a procedat la realizarea unei cercetări științifice bazată pe un chestionar alcătuit din 5 întrebări, adresat unui eșantion de 160 persoane format din specialiști în domeniul adecvat din 20 entități publice din 4 județe ale regiunii Sud Muntenia, respectiv: Dâmbovița, Argeș, Prahova și Ialomița.

⁴ Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș. – *Auditul intern la întreprinderi și instituții publice*, București, Wolters Kluwer, 2010, p. 35.

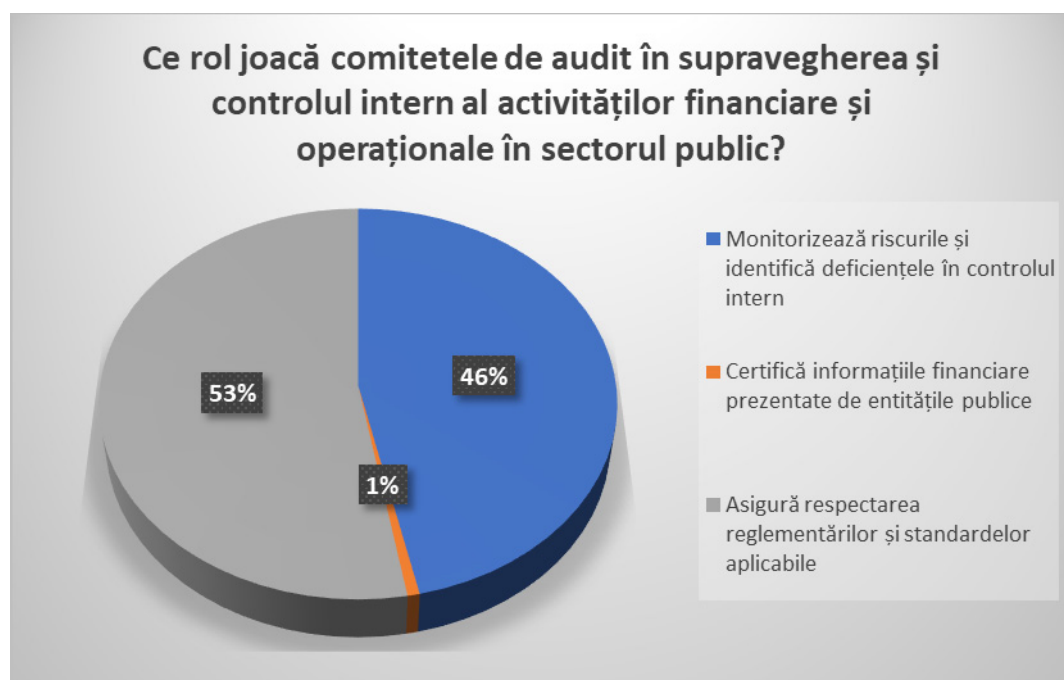
⁵ Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș. – *Auditul intern la întreprinderi și instituții publice*, București, Wolters Kluwer, 2010, p. 33.

Urmare a obiectivului cercetării științifice stabilit și a ipotezei de lucru lansate, am procedat la realizarea unei anchete bazate pe interviu ce cuprinde 5 întrebări, având eșantionul stabilit de 160 persoane.

S-a procedat la trimiterea chestionarului pe parcursul a 30 de zile. Au răspuns corect și complet un număr de 144 persoane.

Prin prisma răspunsurilor primite la prima întrebare avem un procent de 53% unde rolul comitetul de audit asigură respectarea reglementărilor și standardelor aplicabile, figura nr. 1.

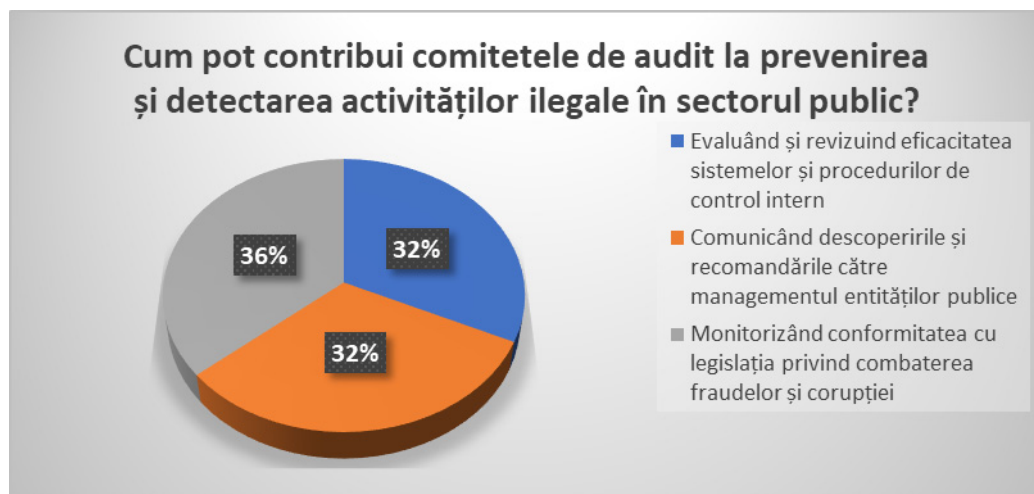
Figura 1.

Sursă proprie

Prin prisma răspunsurilor primite la a doua întrebare, avem un procent de 36% unde comitetele de audit pot contribui la prevenirea și detectarea activităților ilegale monitorizând conformitatea cu legislația privind combaterea fraudelor și corupției, figura nr. 2.

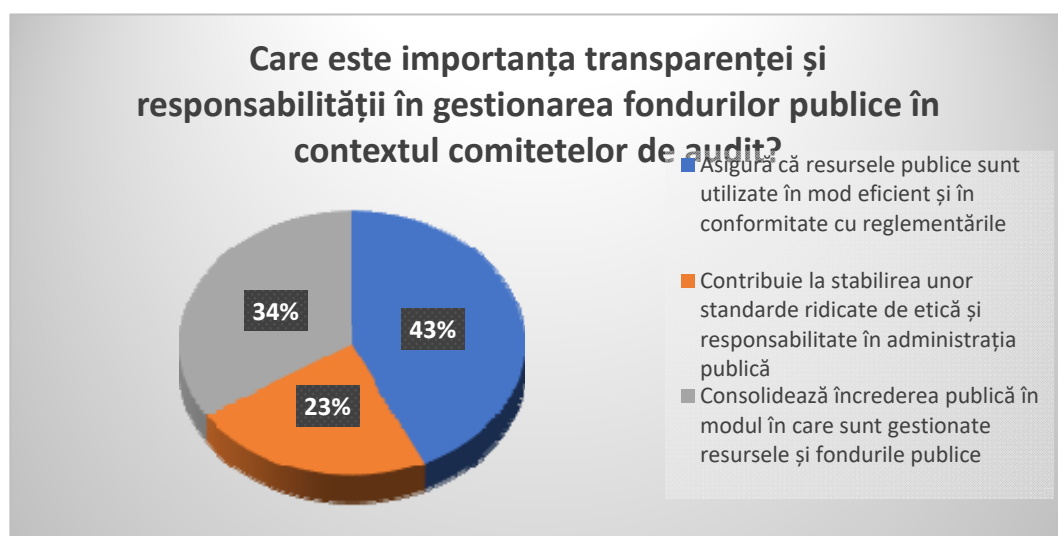
Figura 2.

Sursă proprie

La a treia întrebare, prin prisma răspunsurilor primite, avem un procent de 43% unde, în contextul comitetelor de audit, pentru importanța transparenței și responsabilității în gestionarea fondurilor publice, comitetul de audit asigură ca resursele publice sunt utilizate în mod eficient și în conformitate cu reglementările.

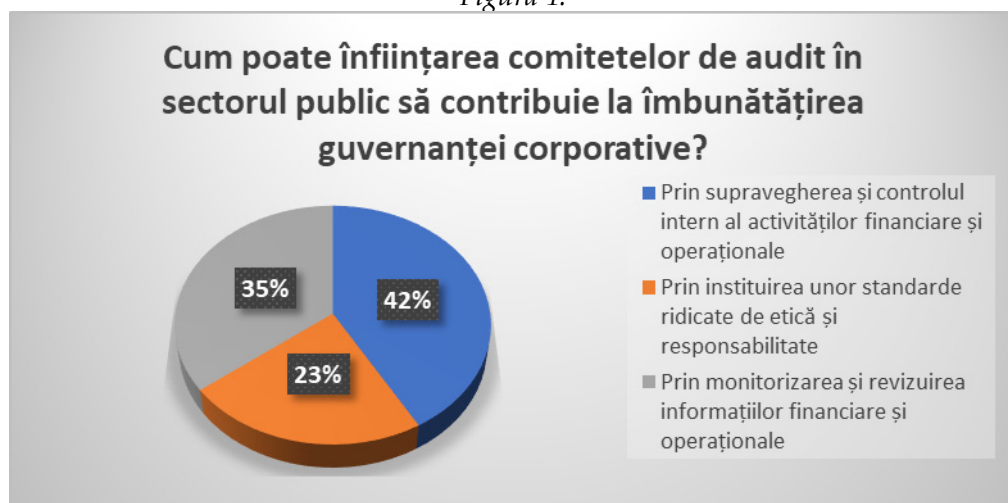
Figura 3.

Sursă proprie

La a patra întrebare, „Cum poate înființarea comitetelor de audit în sectorul public să contribuie la îmbunătățirea guvernancei corporative?”, avem un procent de 42% ca metodă, prin supravegherea și controlul intern al activităților financiare și operaționale, figura nr.4.

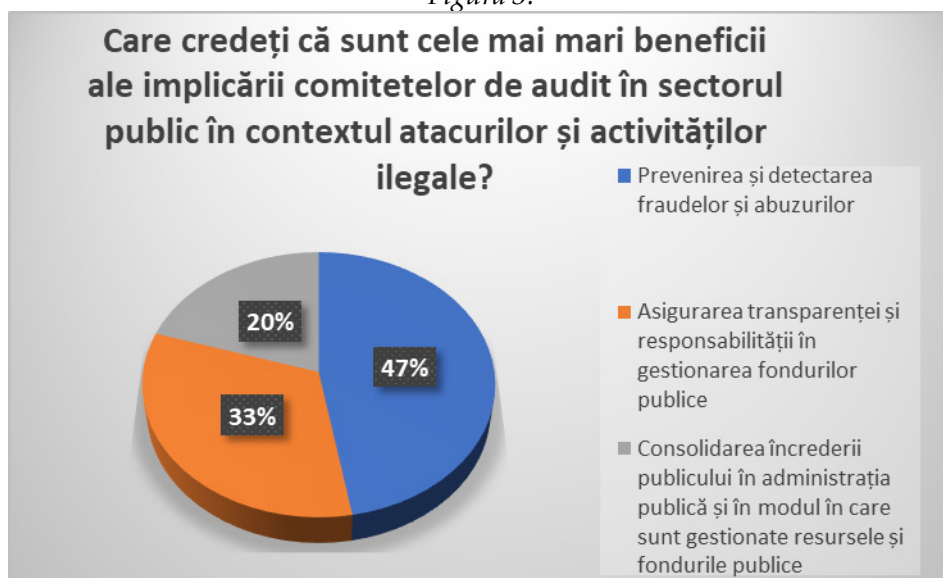
Figura 4.

Sursă proprie

La a cincea întrebare, prin prisma răspunsurilor primite, avem un procent de 47% pentru prevenirea și detectarea fraudelor și abuzurilor

Figura 5.

Sursă proprie

Rezultatele cercetării științifice

Urmare a studiului de caz realizat, se constată că ipoteza de cercetare științifică lansată este validată. Se constată atingerea obiectului cercetării științifice respectiv: „comitetele de audit pot contribui la îmbunătățirea responsabilității în sectorul public”.

Da, comitetele de audit pot și trebuie să se implice și să facă recomandări în ceea ce privește crearea/implementarea de noi proceduri operaționale având ca și efect monitorizarea și după caz îmbunătățirea modului de lucru privind contracararea eventualelor atacuri cibernetice, și totodată, contribuind semnificativ la îmbunătățirea responsabilității în sectorul public în contextul atacurilor și activităților ilegale.

Aceste comitete au rolul de a asigura supravegherea și controlul intern asupra activităților financiare și operaționale ale entității publice în vederea prevenirii și detectării fraudelor și a altor practici ilegale sau nepotrivite.

Concluzii

În concluzie, comitetul de audit poate juca un rol esențial în prevenirea și detectarea atacurilor și activităților ilegale prin supravegherea și evaluarea sistemelor de control intern, securitatea cibernetică, monitorizarea riscurilor și vulnerabilităților, colaborarea cu auditorii interni și externi și raportarea rezultatelor către părțile interesate.

Cu toate acestea, este important ca aceste comitete să fie integrate într-o abordare mai largă și mai cuprinzătoare în cadrul organizației, care să implice toate nivelurile de conducere și departamentele relevante.

Prin implicarea activă a comitetelor de audit în sectorul public este esențială pentru a asigura o gestionare responsabilă și transparentă a resurselor publice, prevenind și detectând fraudele și practicile ilegale și contribuind la consolidarea încrederii publice în administrația publică.

Atunci când discutăm despre rolul său în prevenirea și detectarea atacurilor și activităților ilegale, comitetul de audit poate fi asemănat cu un „câine de pază”. Organizațiile competitive încep să recunoască importanța implicării active a comitetului de audit în acest domeniu, deoarece înțeleg că reducerea atacurilor și activităților ilegale poate duce la scăderea pierderilor și la creșterea profitabilității. Investiția în comitetul de audit este considerată una profitabilă, deoarece acesta aduce beneficii semnificativ mai mari decât costurile asociate cu funcționarea sa.

Bibliografie

- Munteanu V., Zuca M., Zuca Ș. – *Auditul intern la întreprinderi și instituții publice*, București, Wolters Kluwer, 2010.
- <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/gecsm-2022/pdf/PwC%E2%80%99s-Global-Economic-Crime-and-Fraud-Survey-2022.pdf>.
- <https://www.news.ro/economic/studiu-companiile-au-raportat-pierderi-de-42-miliarde-dolari-din-cauza-fraudei-47-dintre-companiile-de-la-nivel-global-a-fost-victimele-criminalitatii-economice-in-ultimii-doi-ani-1922402327532020041319345307>.

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. MOLDOVA ȘI UCRAINA)

REFORMA CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE, ÎN REPUBLICA MOLDOVA, ȘI REPERCUSIUNILE ACESTEIA ASUPRA COMPETENȚELOR ACESTEIA

Jud. drd. Alexandru CEBAN

Abstract

Adoption of law no. 246 of 31.07.2023 for the modification of some normative acts (modification of the normative framework related to the reform of the Supreme Court of Justice), essential changes were made to the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova, and especially the institution of appeal, being conceptually modified we also consider the function of the Supreme Court of Justice, the "red thread" in the entire normative framework related to the reform of the Supreme Court of Justice being its transformation, as mentioned by the main promoters of the reform, into a veritable court of cassation. Whether this was successful or not, it is premature to assess, or such a far-reaching reform, to be assessed objectively, it is indispensable to see how it will be applied in a practical way by the Supreme Court of Justice, and this as a consequence could take place, we believe, during the coming years, that's why, through the present study, an attempt was made to anticipate the possible problems that the practitioners will encounter and, of course, to identify the solutions.

Keywords: *civil process, appeal, decision of the court of appeal, court of cassation*

1. Introducere

Conform Legii nr. 246 din 31.07.2023 cu privire la modificarea unor acte normative¹ (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție), au fost aduse un șir de modificări semnificative Codului de Procedură Civilă al RM, unele chiar conceptuale, iar în cele ce urmează vom încerca să elucidăm principalele aspecte și raționamente de care sa condus legiuitorul la adoptarea

¹ Legea nr. 246 din 31.07.2023 cu privire la modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138665&lang=ro, accesat la data de 15.02.2024.

modificărilor, nu în ultimul rând dacă ultimele, au sau nu șanse reale să adeverească așteptările legiuitorului în vederea transformării Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, într-o veritabilă instanță de casație.

2. Modificări conceptuale introduse prin Legea nr. 246 din 31.07.2023.

Prin abrogarea art. 17 din Codul de Procedură Civilă a RM², observăm în primul rând că legiuitorul prin respectivele modificări, a exclus dreptul Curții Supreme de Justiție de a ridica din oficiu, probleme ce țin de *aplicarea corectă și uniformă a legislației*, cât și nemijlocit a exclus împuternicirea de emitere a hotărârilor explicative, astfel că la moment, având în vigoare prevederile art. 12² „*Avizele consultative ale Plenului Curții Supreme de Justiție*”, Curtea poate emite doar Avize consultative, și doar dacă este sesizată de către instanțele ierarhic inferioare. Un alt aspect a modificărilor este că a fost exclus caracterul de îndrumare și faptul că aceste avize consultative nu ar fi obligatorii pentru instanțele judecătorești.

În contextul respectivelor modificări, un moment foarte important îl considerăm faptul că s-a exclus posibilitatea de a ridica din oficiu, probleme ce țin de aplicarea corectă și uniformă a legislației, ori având în vedere noile temeuri de declarare a recursului prevăzute la art. 432 CPC al RM³ la lit. a) *interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție*; și mai ales în situația celui de al doilea de la lit. b) *prin admiterea recursului se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție*, Curtea Supremă de Justiție pentru a evita și a anticipa aplicarea greșită și neuniformă a legislației și a minimaliza eventualele recursuri pe acest temei, urmează să aibă dreptul din oficiu, și chiar este obligată să se autosesizeze în situația când identifică practică neuniformă.

Un alt aspect este faptul că în actuala redacție a legii, o dată cu excluderea art. 17 menționat anterior, a rămas incert, ce forță juridică vor avea aceste avize consultative, fiind exclus caracterul de îndrumare și faptul că aceste avize consultative nu ar fi obligatorii pentru instanțele judecătorești, unica normă legală care ar face obligatorii respectivele avize exclusiv pentru Curtea Supremă de

² Reamintim că art. 17 din Codul de procedură civilă a RM în redacția veche prevedea că „*Pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, Curtea Supremă de Justiție, din oficiu, precum și la propunerea organelor profesionale, create prin lege, ale profesilor conexe justiției, adoptă și publică hotărâri explicative și opinii consultative privind aplicarea corectă a normelor de drept și soluționarea justă a cauzelor. (2) Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție și opiniile consultative ale colegiilor Curții Supreme de Justiție au caracter de îndrumare și nu sânt obligatorii pentru instanțele judecătorești*”.

³ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110220&lang=ro accesat la data de 15.02.2024

Justiție sunt prevederile art. 12² alin. (4) CPC, „Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nu mai este obligatoriu pentru Curte în cazul în care ulterior se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia”, adică, dacă este condiționat caracterul obligatoriu prin careva circumstanțe (se modifică legea sau se schimbă modul de punere în aplicare a acesteia) în lipsa acestora, deducem logic că în actuala reglementare de lege, avizele consultative sunt obligatorii exclusiv pentru Curtea Supremă de Justiție.

O deosebită atenție urmează a fi atrasă modificării art. 430 CPC al RM, care reglementează subiecții în drept să declare recurs „Sânt în drept să declare recurs: a) părțile și alți participanți la proces; b) persoanele care nu au participat la proces, dar care sânt lezate în drepturi prin hotărârea, încheierea sau decizia judecătorească;” reamintim că art. 430 în precedenta redacție prevedea „Sânt în drept să declare recurs: a) părțile și alți participanți la proces; b) martorul, expertul, specialistul, interpretul și reprezentantul, cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.”, astfel, observăm că respectivele modificări legislative a lărgit semnificativ cercul subiecților care aparent ar fi în drept să declare recurs (și revizuire totodată).

La fel, o deosebită atenție merită modificările „in corpore”, ale articolelor 442 „Limitele judecării recursului” și 444 „Procedura judecării recursului”. În contextul modificării art. 442, merită atenție în special aspectul ce ține de „limitele judecării recursului” care aparent, și în legea veche și în cea nou este inserat destul de explicit și clar faptul că „judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute...”.

În aceeași ordine de idei, reținem că totuși, legiuitorul în legea nouă, a extins limitele judecării recursului prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probele dată de prima instanță și instanța de apel „când se invocă temeinic art. 432 alin. (1) lit. e)”, care reamintim prevede „e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;”

În acest sens atragem atenția la sintagma „se invocă” și nicidecum „se constată” acest temei de către instanța de recurs, astfel în toate cazurile în care se va invoca, fie și temeinic, respectivul motiv nou de recurs, Curtea Supremă de Justiție va relua de fapt judecata procesului, va reanaliza starea de fapt prin reaprecierea probelor și încadrarea acestora în cadrul legal pertinent, contrar caracterului nedevelopativ a recursului.

Dar lucrurile nu se opresc aici, legiuitorul a mers și mai departe și a prevăzut și alt caz când va fi posibil reaprecierea probelor (și chiar prezentarea unor probe noi), și anume „când Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare” fiind prevăzut expres și faptul că, „la examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare, prevederile art. 372 alin. (1) se aplică în mod corespunzător”. Reamintim că, conform prevederilor art. 372 alin. (1), „Prezentarea unor noi probe și pretenții în instanța de apel. (1) Părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă acestea respectă prevederile art. 119¹ alin. (2), dacă

acestea nu au fost reclamate de către prima instanță la cererea participanților la proces sau dacă au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanță.”.

3. Repercusiunile noilor prevederi asupra împuternicirilor instanței de recurs

În sensul împuterniciei de respingere a recursului, menționăm că, prin Legea nr. 246 din 31.07.2023, au fost introduse inclusiv două temeuri noi de declarare a recursurilor inadmisibile și anume cele prevăzute la lit. e) și lit. f) ale art. 433: „e) problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței; f) recursul este vădit neîntemeiat”.

În acest sens, menționăm că introducerea respectivelor 2 temeuri noi, a schimbat conceptual și instituția admisibilității recursului, având repercusiuni directe și la împuternicirea de respingere a recursului (cea mai afectată de noile modificări), ori este evident că prin prisma noilor temeuri de declarare a recursului inadmisibil instanța de recurs va examina în esență legalitatea deciziei instanței de apel, și dacă se va constatat că ultima este legală și întemeiată, se va declara recursul ca fiind inadmisibil, similar în esență, procesului de verificare care avea loc anterior în cadrul examinării în fond a recursurilor și care se finalizau cu respingerea recursurilor și menținerea actelor de dispoziție contestate.

În aceiași ordine de idei, reamintim că până la modificări, instituția admisibilității recursului avea menirea de a filtra recursurile pe aspecte strict procesuale (actul judecătoresc nu poate fi supus recursului, omiterea termenului înaintării, lipsa dreptului de a înainta recurs, recurs repetat - după ce a fost examinat) și strict formale (recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute stric de lege).

O analiză logică simplă ne permite să identificăm doar un caz, când va fi ipotetic posibil aplicarea împuternicirii de respingere a recursului și menținerii actelor de dispoziție contestate cu recurs, și anume, în situația în care recursul nu a fost „vădit neîntemeiat” pentru a fi declarat „inadmisibil”, iar ulterior, după trecerea admisibilității și examinării în fond a acestuia se va considera că totuși este neîntemeiat (dar mai puțin „vădit”) și se vor menține actele contestate. În asemenea circumstanțe va fi evidentă exclusiv culpa instanței de recurs care nu a sesizat netemeinicia vădită a recursului la faza examinării admisibilității.

În sensul împuternicirii de admitere a recursului, atragem atenția la noile temeuri de recurs, care ar condiționa admiterea recursurilor dacă se va constata că *hotărârile contestate sunt contrare practicii Curții Supreme de Justiție*. Cu părere de rău trebuie să constatăm că o dată cu introducerea respectivului temei, legiuitorul practic a desființat cerința de „legalitate” a hotărârii judecătorești sau cel puțin a afectat-o într-un mod inacceptabil într-un sta de drept, și a substituit-o cu cerința de „conformitate cu jurisprudența Curții Supreme de Justiție”.

Parte bună în acest sens, este că o dată cu noile temeuri de recurs, considerăm că ar trebui să crească aplicativitatea în practică a împuterniciei de admitere a recursului cu reținerea cauzei și soluționarea acesteia în fond de către Curtea Supremă de Justiție, iar cu titlu de consecință micșorarea numărului de cauze trimise la rejudecare, fapt ce va spori eficacitatea și celeritatea examinării cauzelor și o economie procesuală semnificativă.

Nu putem să trecem cu vedere nici repercusiunile procesuale care vor avea loc odată cu introducerea temeiului de admitere a recursului în cazul în care *se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție*. La aplicabilitatea acestuia în practică ar apărea un și de probleme, una dintre acestea ar fi folosirea acestui instrument juridic de către justițiabili, ori în mod normal recurenții se plâng pe o viciere a actelor de dispoziție a instanțelor de apel, dar ipotetic, dacă s-ar folosi de temeiul prevăzut la litera b) ar trebui să se plângă exclusiv pe practica existentă a Curții Supreme de Justiție, și ar pune-o pe ultima într-o situație cel puțin jenantă în procesul examinării recursului⁴.

În aceeași ordine de idei, este de remarcat ipotetica situație în care judecătorii din instanța de apel, pronunțând o decizie legală și întemeiată, inclusiv conform practicii Curții Supreme de Justiție, se vor pomeni (în cazul admiterii recursului pe temeiul respectiv) cu decizia casată, în acest caz, nu putem să nu menționăm absurditatea respectivei situații, când o decizie este casată având drept temei un fapt (o circumstanță) care apare după emiterea respectivei decizii casate (apare când Curtea Supremă de Justiție decide să-și schimbe practica), adică o decizie legală și întemeiată (inclusiv conform practicii la momentul emiterii) este casată pe un temei rușinos am spune (fără existența unei cuple a instanței ierarhic inferioare), o soluție considerăm noi foarte neinspirată a legiuitorului.

Cu referire la împuternicirii de remitere a cauzei la rejudecare, *„instanța după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”*, remarcăm temeiului excesiv de abstractizat (constatarea erorii judiciare care nu poate fi corectată), acest aspect fiind amplificat de noile temeuri de declarare a recursului, care după cum am putut observa, la fel au introdus o marjă excesivă de apreciere în sensul aprecierii legalității și temeiniciei deciziei contestate cu recurs.

Aceste reglementări noi, în cumul, considerăm că acordă instanței de recurs un câmp exagerat de larg de interpretare și o doză mare de subiectivism la faza examinării existenței sau lipsei posibilității reale de corectare a erorii judiciare de către însăși instanța de recurs, iar în acest sens considerăm că regula urmează a fi ca instanța de recurs să facă uz anume de împuternicirea de a reexamina fondul și a

⁴ Cebotari O., Nastas A., Principiul contradictorialității și egalității armelor în procesul penal. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1(52), Chișinău, 2020, p. 39, ISSN 1857-2450.

emite o decizie în acest sens, iar dispunerea trimiterii cauzei instanței de apel pentru rejudecare, să fie o excepție.

Concluzii

Extinderea limitelor judecării recursului după cum a fost arătat mai sus, prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probelor, chiar administrarea probelor noi în recurs (*reamintim dublul grad de jurisdicție*), după regulile de prezentare a acestor în instanța de apel, mai mult examinarea recursului cu înștiințarea și audierea participanților la proces [*în cazul în care se invocă (doar se invocă) întemeiat art. 432 alin. (1) lit. b) și e)*], constituie de fapt „deschiderea cutiei pandorei” care va transforma Curtea Supremă de Justiție într-o veritabilă judecată în fond - după apel.

În acest sens, nu putem să nu menționăm NOTA INFORMATIVĂ a Guvernului RM la proiectul Legii cu privire la modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție)⁵ conform căruia: „Obiectivul de bază al acestui proiect constă în crearea unui cadru normativ coerent prin excluderea oricăror neconcordanțe dintre normele noii Legii cu privire la CSJ și alte prevederi legale ce reglementează domeniul sistemului judecătoresc. Urmare a promovării proiectului menționat supra, CSJ va avea competențe mai restrânse și nu va acționa ca o a doua instanță de apel, cum este în prezent. Aceasta va avea drept efect reducerea numărului hotărârilor importante emise de CSJ, accentul fiind pus pe ordonarea modului de interpretare și aplicare a legii în sistemul de justiție. De asemenea, va fi debirocratizată procedura de examinare a dosarelor”.

Analizând „așteptările” legiuitorului în sensul modificărilor recente a cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, cel puțin prin prisma modificărilor semnificative analizate în prezentul articol, concluzionăm, cât nu a fi de straniu, că efectele vor fi diametral opuse așteptărilor, ori nicidecum nu putem vorbi de careva competențe mai restrânse a Curții Supreme de Justiție, deoarece după cum am menționat anterior, extinderea limitelor judecării recursului va extinde semnificativ aceste competențe, depășind cu mult controlul exclusiv al legalității.

Așteptările legiuitorului că, în urma noilor modificări, instanța de recurs *nu va acționa ca o a doua instanță de apel, cum este în prezent*, la fel sunt lipsite de careva argumente logice, ori extinderea limitelor judecării recursului după cum a fost arătat mai sus, prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probelor și administrarea probelor noi în recurs, cu examinarea în ședințe de judecată

⁵ NOTA INFORMATIVĂ a Guvernului RM, la proiectul Legii cu privire la modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) https://www.justice.gov.md/sites/default/files/document/attachments/2023.06.27_pl_conex_csj_nota.pdf (vizitat 28.01.2024).

și citarea părților, va transforma Curtea Supremă de Justiție într-o veritabilă judecată în fond - după apel, lucru de care suntem siguri că ne vom convinge în cel mai scurt timp.

Referitor la „accentele” puse de legiuitor care ar reieși din nota informativă menționată anterior, și anume efectul de „*reducere a numărului hotărârilor importante emise de Curtea Supremă de Justiție*”, în primul rând menționăm că o hotărâre a Curții Supreme de Justiție nu poate fi mai puțin importantă ca cealaltă, ori importanța acestora este legată strict de interesele justițiabililor și percepția repercusiunilor deciziei asupra drepturilor acestora, astfel este inacceptabil ca altcineva decât justițiabilii să califice impactul respectiv.

În sensul așteptărilor legate de *ordonarea modului de interpretare și aplicare a legii*, concluzionăm că acestea la fel sunt iluzorii, ori excluderea posibilității emiterii hotărârilor explicative de către Curtea Supremă de Justiție și ordonarea modului de interpretare și aplicare a legii exclusiv prin introducerea a unor temeuri noi de recurs, va zădărnici și mai mult acest proces, deoarece Curtea Supremă de Justiție nu va avea posibilitatea din oficiu să efectueze respectiva „ordonare”, dar va fi pusă în situația în care să aștepte o eventuală cerere de recurs pentru a o face.

În final, referitor la pretinsa „*debirocratizare a procedurii de examinare a dosarelor*”, care se așteaptă în urma noilor modificări, reținem că modificările introduse o dată cu adoptarea Legii nr. 246 din 31.07.2023, nu se referă sub nici o formă la careva simplificări a procedurii de examinare nemijlocită a recursurilor, din contra, în contextul noilor prevederi referitor la posibilitatea examinării recursurilor și în complete de 9 judecători, raportat la micșorarea numărului de judecători ai Curții Supreme de Justiție, se va majora riscul imposibilității formării respectivelor complete, ceea ce va cauza blocaje, cu efecte mult mai periculoase decât presupusele proceduri „birocratice” de examinare a cauzelor în redacția legii vechi.

4. Referințe

1. BOROI, Gabriel, STANCU, Mirela. *Drept Procesual Civil, Partea generală*. Judecata în fața primei instanțe, Ediția a 6-a, revizuită și adăugită, editura Hamangiu, 2023 [online] Disponibil: <https://bibliotecahamangiu.ro/doc/65a7f680b4f082001c4cdbf7> (accesat 23.02.2024)
2. Cebotari O., Nastas A., Principiul contradictorialității și egalității armelor în procesul penal. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr.1(52), Chișinău, 2020, p. 39, ISSN 1857-2450
3. *Drept Procesual Civil. Partea Generală*: manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-9-8.
4. DELEANU, Ion, *Tratat de procedură civilă, Volumul II. Noul Cod de procedură civilă*, Universul Juridic, București 2013. ISBN: 978-973-115-099-4.

5. LOHĂNEL, Mihail, *Recurs în procesul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 2. ISBN 978-606-522-412-4
6. LEȘ, Ioan, et al. *Tratat de drept procesual civil*. Vol. 2. Ed. a 2-a. București: Universul Juridic, 2020. ISBN 978-606-39-0723-4.
7. MĂNIGUȚIU, Niculae, *Soluțiile instanței de recurs în materie civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2011. ISBN: 978-606-522-531-2
8. SPINEL, Sebastian, *Recurs în procesul civil*, București: Editura Hamangiu, 2008. ISBN 978-606-522-019-5.
9. *Studiu cu privire la mecanismul național de remediere și compensare pentru erorile judiciare și vicii de procedură*, elaborat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova. [online] <https://www.agentguvernamental.md/wp-content/uploads/2016/12/Studiu-eroare-judiciara-.pdf> (accesat 23.02.2024).

IV. ACTUALITATE LEGISLATIVĂ

• ABSTRACT

In March 2024, several legislative acts were published in the Official Journal, among which we mention: GD No 181/2024 approving the implementing rules of Law No 360/2023 on the public pension system; GEO No 21/2024 on some measures for the organization and conduct of elections for members of the European Parliament in 2024 and elections for local government authorities in 2024; GEO no. 18/2024 on the approval of the state aid scheme IMM PLUS; GD no. 199/2024 on the approval of the calendar of actions within the electoral period of the elections for members of the European Parliament in 2024 and the elections for local public administration authorities in 2024.

Moreover, in March, several legislative acts were amended, among which: Fiscal Code; GEO no. 127/2023 for the amendment and completion of some normative acts, extension of some deadlines, as well as some budgetary measures, Law no. 296/2023 on some fiscal-budgetary measures to ensure Romania's long-term financial sustainability, GEO no. 115/2023 on some fiscal-budgetary measures in the field of public expenditure, for fiscal consolidation, combating tax evasion, for the amendment and completion of some normative acts, as well as for the extension of some deadlines, GEO no. 40/2015 on the financial management of European funds for the 2014-2020 programming period, GEO no. 105/2018 for the amendment and completion of some normative acts in the field of non-reimbursable European funds, GEO No 4/2024 for the establishment of temporary support measures for agricultural producers in order to manage the effects of the soil drought in 2023 and following Russia's aggression against Ukraine, GD No 64/2001 on the distribution of profits to national companies, national companies and companies with full or majority state capital, as well as autonomous regions, GEO No 124/2021 on the establishment of the institutional and financial framework for the management of European funds allocated to Romania through the Recovery and Resilience Mechanism, as well as for the amendment and completion of GEO no. 155/2020 on some measures for the elaboration of the NRRP for accessing external reimbursable and non-reimbursable funds within the framework of the RRM, Law no. 118/2002 on merit allowance, Law no. 490/2004 on financial incentives for staff managing Community funds, Law no. 136/2015 on the financing of representative cultural magazines in Romania, GEO no. 39/2018 on public-private partnership, GEO no. 112/2022 on the establishment of measures to stimulate investments financed by non-reimbursable external funds in the field of energy efficiency, renewable energy resources for large enterprises and small and medium-sized enterprises, green energy from renewable sources for local public authorities, as well as some measures in the field of smart specialisation, and for the amendment and completion of some normative acts, Law no. 315/2004 on regional development in Romania, Law no. 255/2010 on expropriation for public utility, necessary to achieve some objectives of national, county and local interest, Law no. 227/2015 on the Fiscal Code, GEO no. 8/2009 on the granting of holiday vouchers, GEO no. 131/2021 on the amendment and completion of some normative acts, as well as for the extension of some deadlines, GEO no. 57/2019 on the Administrative Code, GEO no. 115/2023 on some fiscal-budgetary measures in the field

of public expenditure, for fiscal consolidation, for combating tax evasion, for the amendment and completion of some normative acts, as well as for the extension of some deadlines, Law no. 168/2020 on the recognition of the merits of personnel participating in military actions, missions and operations on or outside the territory of the Romanian State and the granting of certain rights to them, their families and the heirs of the deceased, GEO No 26/2012 on some measures to reduce public expenditure and strengthen financial discipline and amending and supplementing certain regulatory acts, GO No 26/2013 on strengthening financial discipline at the level of some economic operators in which the State or administrative-territorial units are the sole or majority shareholders or hold directly or indirectly a majority stake, GEO No 23/2024 on some measures to strengthen the institutional capacity of ANAF, reorganizing its activity, and for amending and supplementing certain regulatory acts, GEO No. No. 166/2022 on some measures for granting support to vulnerable categories of people to compensate for the price of energy, partly supported by non-reimbursable external funds, GEO no. 39/2023 on the establishment of the Film and Cultural Investment Office, as well as for the establishment of some institutional measures relating to the management of the state aid scheme to support film culture and film production in Romania, Law no. 187/2023 for amending and supplementing GEO no. 109/2011 on the corporate governance of public enterprises, Law no. 153/2017 on the salaries of staff paid from public funds, GEO no. 196/2005 on the Environment Fund, GEO No 6/2024 amending and supplementing GEO No 126/2005 on the representation of Romania or public institutions before the International Court of Arbitration of the International Centre for Settlement of Investment Disputes; Law No 80/1995 on the status of military personnel; Penal Code, Law No. 143/2000 on preventing and combating illicit drug trafficking and consumption, Law no. 194/2011 on combating operations with products likely to have psychoactive effects, other than those provided for by the regulations in force; Law no. 61/1991 on punishing acts of violation of the rules of social coexistence, public order and public peace.

Last but not least, in the Official Gazette of March was published also Law 26/2024 on the restraining order.

NORMELE DE APLICARE A LEGII NR. 360/2023 PRIVIND SISTEMUL PUBLIC DE PENSII (H.G. NR. 181/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 181/2024	<i>În temeiul: – art. 108 din Constituția</i>	<i>Se aprobă Normele de aplicare a Legii</i>

pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii (M. Of. nr. 171 din 1 martie 2024)	<i>României, republicată; – art. 169 din Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii</i>	<i>nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii</i>
---	---	---

În M. Of. nr. 171 din 1 martie 2024 s-a publicat **Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 181/2024 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii.**

Redăm, în continuare, principalele prevederi ale hotărârii:

Articol unic

Se aprobă Normele de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Anexă

NORME de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii

Structură

TITLUL I: Dispoziții generale

TITLUL II: Bugetul asigurărilor sociale de stat

TITLUL III: Contribuția de asigurări sociale

TITLUL IV: Prestații de asigurări sociale în sistemul public de pensii

CAPITOLUL I: Pensii

CAPITOLUL II: Calculul pensiilor

CAPITOLUL III: Stabilirea și plata pensiilor

CAPITOLUL IV: Alte prestații de asigurări sociale

TITLUL V: Casa Națională de Pensii Publice

CAPITOLUL I: Organizarea Casei Naționale de Pensii Publice

CAPITOLUL II: Atribuțiile CNPP și ale caselor teritoriale de pensii

CAPITOLUL III: Jurisdicția asigurărilor sociale

TITLUL VI: Dispoziții tranzitorii și finale

CAPITOLUL I: Dispoziții tranzitorii

CAPITOLUL II: Dispoziții finale

Art. 15

(1) Pentru perioadele care reprezintă, conform legii, stagiul de cotizare realizat în locurile de muncă în condiții deosebite sau în condiții speciale se acordă perioade suplimentare, care constituie stagiul de cotizare în condiții normale, după cum urmează:

- a) 4 luni pentru fiecare an lucrat în locuri de muncă în condiții deosebite;
- b) 6 luni pentru fiecare an lucrat în locuri de muncă în condiții speciale.

(2) Constituie stagiul de cotizare în condiții normale de muncă și perioadele suplimentare la vechimea în muncă acordată în baza legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 pentru perioadele realizate în grupa I și/ sau a II-a de muncă.

(3) Constituie stagiul de cotizare în condiții normale de muncă și perioada suplimentară acordată pentru perioadele de stagiul de cotizare realizate în condiții deosebite și/ sau speciale de muncă după data de 1 aprilie 2001.

(...)

Art. 47

(1) Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eşalonării prevăzute în anexa nr. 5.

(2) Stagiul minim de cotizare contributiv este de 15 ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați.

(3) Stagiul complet de cotizare contributiv este de 35 de ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Atingerea acestui stagiul se realizează prin creșterea stagiului complet de cotizare, conform eşalonării prevăzute în anexa nr. 5.

(4) La calculul stagiului minim de cotizare contributiv și al stagiului complet de cotizare contributiv se ia în considerare și perioada prevăzută la art. 14 alin. (1) lit. e).

(5) Începând cu data finalizării eşalonării prevăzute în anexa nr. 5, stagiul minim de cotizare contributiv, stagiul complet de cotizare contributiv și vârsta standard de pensionare, prevăzute de prezenta lege, sunt majorate în funcție de evoluția speranței de viață din România, la un interval de maximum 3 ani.

(6) În situația în care se constată o evoluție pozitivă a speranței de viață, autoritățile competente vor lua măsuri de modificare a stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare cu jumătate din perioada de creștere a speranței de viață, prin modificarea cadrului legal. În situația în care se constată o evoluție negativă a speranței de viață, stagiile de cotizare și vârsta standard de pensionare nu pot fi majorate.

(7) În situația în care creșterea stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare este mai mică de o lună, prevederile alin. (6) nu se aplică.

(8) Odată cu publicarea proiecțiilor Ageing Working Group (AWG), la fiecare 3 ani, Consiliul fiscal întocmește un raport prin care verifică dacă stagiul minim de cotizare, stagiul complet de cotizare și vârsta standard de pensionare au fost modificate în funcție de evoluția speranței de viață. Raportul se publică pe site-ul Consiliului Fiscal. În situația în care sunt identificate abateri de la prevederile alin. (6), Guvernul este obligat să majoreze stagiul minim de cotizare, stagiul complet de cotizare și vârsta standard de pensionare conform alin. (6).

Art. 48

(1) Persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, cu reducerea vârstelor standard de pensionare, după cum urmează:

a) conform tabelului nr. 1, în situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în condiții deosebite de muncă;

Tabelul nr. 1

Stagiul de cotizare realizat în condiții deosebite (ani împliniți)	Vârsta standard de pensionare se reduce cu:	
	ani	luni
1	–	4
2	–	8
3	1	–
4	1	4
5	1	8
6	2	–
7	2	4
8	2	8
9	3	–
10	3	4
11	3	8
12	4	–
13	4	4
14	4	8
15	5	–
16	5	4
17	5	8
18	6	–
19	6	4
20	6	8
21 ani și peste	7	–

b) conform tabelului nr. 2, în situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, celor care au realizat stagii de cotizare în locurile de muncă încadrate în condiții speciale potrivit legislației anterioare intrării în vigoare a prezentei legi, precum și în situația celor care au realizat stagii de cotizare în locurile de muncă încadrate în condiții speciale prevăzute la art. 28 alin. (1);

Tabelul nr. 2

Stagiul de cotizare realizat în grupa I de muncă și/sau în condiții speciale (ani împliniți)	Vârsta standard de pensionare se reduce cu:	
	ani	luni
1	–	6
2	1	–
3	1	6
4	2	–
5	2	6
6	3	–
7	3	6
8	4	–
9	4	6
10	5	–
11	5	6
12	6	–
13	6	6
14	7	–
15	7	6
16	8	–
17	8	6
18	9	–
19	9	6
20 ani și peste	10	–

c) cu câte 6 luni, pentru fiecare an de privare de libertate, de deportare în străinătate, după data de 23 august 1944, și/sau de prizonierat, în situația persoanelor cărora le-au fost stabilite drepturi privind vechimea în muncă, în condițiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a)-c) și la alin. (2) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Persoanele care au realizat stagii de cotizare atât în sistemul public de pensii, cât și în sisteme neintegrate acestuia beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare, în condițiile prevăzute la alin. (1) lit. a) și b), numai pentru stagiile de cotizare realizate în sistemul public de pensii.

Art. 49

(1) Sunt exceptate de la prevederile art. 48 alin. (1) lit. b) persoanele care au realizat un stagiu de cotizare, în condiții speciale, de cel puțin:

a) 20 de ani în locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. a) sau 15 ani în locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. a) în cazul în care activitatea minieră încetează sau a încetat ca urmare a obligațiilor pe care și le asumă sau și le-a asumat statul român în negocierile cu Comisia Europeană, pentru care vârsta standard de pensionare se reduce cu 20 de ani;

b) 20 de ani în locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. e) pentru care vârsta standard de pensionare se reduce cu 13 ani;

c) 25 de ani în unul dintre locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. c), f), g), i)-l) pentru care vârsta standard de pensionare se reduce cu 11 ani;

d) 25 de ani în locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. d) și h) pentru care vârsta standard de pensionare se reduce cu 13 ani.

(2) Reducerile vârstelor standard de pensionare prevăzute la alin. (1) nu pot fi cumulate cu nicio altă reducere prevăzută de prezenta lege sau de alte acte normative.

Art. 50

(1) Sunt exceptate de la prevederile art. 48 alin. (1) lit. b) și persoanele care au realizat un stagiu de cotizare în condiții speciale de cel puțin 22 ani în zona I de expunere la radiații sau de cel puțin 25 de ani în zona II de expunere la radiații, în locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. b).

(2) În cazul persoanelor prevăzute la alin. (1) vârsta standard de pensionare se reduce cu 20 de ani în cazul persoanelor care au realizat stagii de cotizare în condiții speciale în zona I de expunere la radiații, respectiv cu 18 ani în cazul persoanelor care au realizat stagii de cotizare în zona II de expunere la radiații.

(3) În situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în locurile de muncă încadrate în condițiile speciale prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. b), mai mici de 22 de ani în zona I de expunere la radiații și mai mici de 25 de ani în zona II de expunere la radiații, aceste stagii se cumulează considerându-se stagii de cotizare în zona II de expunere la radiații.

(4) Vârsta standard de pensionare redusă în cazul persoanelor prevăzute la alin. (1) nu poate fi mai mică de 45 de ani, atât în cazul celor care au desfășurat activitate în zona I de expunere la radiații, cât și în cazul celor care au desfășurat activitate în zona II de expunere la radiații.

Art. 51

(1) Femeile care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv și care au născut și crescut copii până la vârsta de 16 ani beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5, astfel:

Tabelul nr. 3

Nr. copii născuți și crescuți	Vârsta standard de pensionare se reduce cu:	
	ani	luni
1	–	6
2	1	–
3	1	6
4	2	–
5	2	6
6	3	–
7 și peste	3	6

(2) Reducerea vârstei de pensionare prevăzută la alin. (1) se aplică și în cazul în care numărul de copii cuprinde și copii adoptați și crescuți pe o perioadă de cel puțin 13 ani.

Art. 52

(1) Persoanele care au realizat un stagiul de cotizare contributiv, în condiții de handicap, beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 5, în funcție de gradul de handicap, dovedit cu certificat de încadrare în grad și tip de handicap cu valabilitate permanentă, în condițiile Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după cum urmează:

a) cu 15 ani, în situația asiguraților cu handicap grav, dacă au realizat, în condiții de handicap, un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare;

b) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condiții de handicap, un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare;

c) cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap mediu, dacă au realizat, în condiții de handicap, stagiul complet de cotizare.

(2) La calculul stagiului de cotizare contributiv prevăzut la alin. (1) nu se iau în considerare perioadele de asigurare voluntară în baza unui contract de asigurare.

Art. 53

Persoanele cu deficiență vizuală gravă beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat în aceste condiții un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.

Art. 54

(1) Frațiunea de an de stagiul de cotizare realizată în grupa I și/sau condiții speciale de muncă, pentru care nu se acordă reducerea vârstei standard de pensionare conform prevederilor art. 48 alin. (1) lit. b), poate fi cumulată cu perioadele de

stagiul de cotizare realizate în condiții deosebite de muncă în vederea reducerii vârstei standard de pensionare conform prevederilor art. 48 alin. (1) lit. a).

(2) Reducerile vârstelor standard de pensionare acordate asiguraților sistemului public de pensii, prevăzute la art. 48, art. 51 și de alte acte normative cu caracter special, pot fi cumulate fără ca reducerea totală să fie mai mare de 11 ani.

(3) Vârstele de pensionare reduse în condițiile prevăzute la alin. (2) nu pot fi mai mici de 52 de ani pentru femei și de 54 de ani pentru bărbați.

Art. 55

(1) În situația personalului aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă din România, prevederile art. 48 alin. (1) lit. b) se aplică numai în condițiile realizării numărului minim de ore de zbor, salturi sau starturi aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 581/2001.

(2) Activitățile de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare, zonele I și II de expunere la radiații, sunt cele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2001 privind stabilirea criteriilor de încadrare a activităților de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații.

(3) Activitățile desfășurate la locurile de muncă prevăzute la art. 28 alin. (1) lit. d) și f)-l) se consideră în condiții speciale de muncă numai dacă acestea se desfășoară în aceste condiții, pe toată durata programului normal de lucru dintr-o lună.

Art. 56

Persoanele care au depășit stagiul complet de cotizare contributiv prevăzut în anexa nr. 5 cu cel puțin 5 ani de stagiul de cotizare pot solicita pensie pentru limită de vârstă cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei standard de pensionare prevăzute în anexa nr. 5.

Art. 57

Reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute la art. 56 nu poate fi cumulată cu nicio altă reducere reglementată de prezenta lege sau de alte acte normative.

Art. 58

(1) Pensia anticipată se cuvine cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei standard de pensionare persoanelor care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv, prevăzut în anexa nr. 5, precum și celor care au depășit stagiul complet de cotizare contributiv cu până la 5 ani.

(2) La stabilirea stagiului complet de cotizare contributiv, necesar acordării pensiei anticipate, nu se iau în considerare perioadele în care persoana a avut calitatea de asigurat în baza unui contract de asigurare încheiat, începând cu data

de 1 ianuarie 2018, în baza prevederilor art. 6 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 163/2020 pentru completarea art. 159 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, precum și pentru adoptarea unor măsuri în domeniul asigurării unor persoane în sistemul public de pensii, aprobată cu modificări prin Legea nr. 168/2021, cu modificările ulterioare, precum și ale art. 6 alin. (2) și (3) din prezenta lege.

(3) Cuantumul pensiei anticipate se stabilește prin diminuarea cuantumului pensiei pentru limită de vârstă, în raport cu stagiul de cotizare realizat peste stagiul complet de cotizare contributiv prevăzut în anexa nr. 5 și cu numărul de luni cu care s-a redus vârsta standard de pensionare, conform tabelului nr. 4.

Tabelul nr. 4

Perioada de stagiul de cotizare realizată peste stagiul complet de cotizare contributiv prevăzut în anexa nr. 5	Procentul de diminuare pentru fiecare lună de anticipare (%)
până la un an	0,40
între un an și 2 ani	0,35
între 2 și 3 ani	0,30
între 3 și 4 ani	0,25
între 4 și 5 ani	0,20

Art. 59

La acordarea pensiei anticipate, reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute la art. 58 alin. (1) nu poate fi cumulată cu nicio altă reducere reglementată de prezenta lege sau de alte acte normative.

Art. 60

(1) La data îndeplinirii condițiilor pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă, pensia anticipată se transformă, din oficiu, în pensie pentru limită de vârstă și se recalculează prin eliminarea diminuării și, după caz, prin valorificarea eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de suspendare a plății pensiei anticipate, precum și adăugarea perioadelor prevăzute la art. 58 alin. (2).

(2) Beneficiarul unei pensii anticipate poate opta pentru pensie de invaliditate în situația diminuării capacității de muncă.

(...)

Art. 84

*) N.n. – ATENȚIE! Potrivit art. 167 din Lege, art. 84 alin. (6) intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2024.

(1) Valoarea punctului de referință prevăzută la art. 83 alin. (1) reprezintă raportul dintre valoarea punctului de pensie la data intrării în vigoare a prezentei legi și nivelul mediu al stagiilor de cotizare prevăzute de legislația anterioară, respectiv nivelul 25.

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință este de 81 de lei.

(3) Începând cu anul următor intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință se majorează anual, la începutul fiecărui an, în luna ianuarie, cu rata medie anuală a inflației, la care se adaugă 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut realizat, indicatori definitiv, cunoscuți în anul curent pentru anul calendaristic anterior, comunicați de Institutul Național de Statistică.

(4) În situația în care unul dintre indicatorii prevăzuți la alin. (3) are valoare negativă, la stabilirea valorii punctului de referință se utilizează indicatorul cu valoare pozitivă.

(5) În situația în care indicatorii prevăzuți la alin. (3) au valori negative se păstrează ultima valoare a punctului de referință.

(6) În anul 2024, valoarea punctului de pensie prevăzută pentru anul 2023, respectiv de 1.785 de lei, se majorează cu 13,8% și este de 2.032 de lei.

(7) Începând cu anul 2025, procentul de majorare rezultat din aplicarea prevederilor alin. (3)-(5) nu poate fi mai mare decât procentul de creștere al veniturilor din contribuțiile de asigurări sociale la buget sau rata medie anuală a inflației din ultimii 2 ani, indicatori definitiv, cunoscuți în ultimii 2 ani anteriori, comunicați de Institutul Național de Statistică, situație în care se acordă procentul cel mai avantajos.

(8) În luna iunie a fiecărui an, Consiliul Fiscal întocmește un raport referitor la respectarea regulilor de majorare a valorii punctului de referință, conform alin. (3)-(5), precum și la eventualele abateri de la regula de majorare și impactul financiar determinat de acestea. Raportul se publică pe site-ul Consiliului Fiscal.

(9) În situația constatării abaterilor prevăzute la alin. (8), autoritățile competente vor lua măsuri corective, prin modificarea cadrului legal, pentru a compensa impactul financiar, în valoare actualizată netă, generat de majorările ad-hoc ale valorii punctului de referință.

(10) Începând cu anul 2027 și periodic, din 3 în 3 ani, Consiliul Fiscal întocmește un raport privind evoluția cheltuielilor cu pensiile publice în funcție de proiecțiile Ageing Working Group (AWG). Raportul se publică pe site-ul Consiliului Fiscal.

(11) În situația constatării depășirii cheltuielilor cu pensiile publice comparativ cu raportul la care face referire alin. (10), luate în considerare la momentul adopțării prezentei legi, autoritățile competente vor lua măsurile necesare pentru revenirea la referința stabilită, exprimată ca procent din PIB, inclusiv de creștere a contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

(...)

ANEXA nr. 1: LISTA cuprinzând personalul navigant din aviația civilă ale cărui locuri de muncă se încadrează în condiții speciale

ANEXA nr. 2: LISTA cuprinzând locurile de muncă încadrate în condiții speciale, în care se desfășoară următoarele activități

ANEXA nr. 3: LISTA cuprinzând unitățile care dețin avizul pentru îndeplinirea procedurilor și criteriilor de încadrare în condiții speciale

ANEXA nr. 4: LISTA cuprinzând profesiile din activitatea artistică ale căror locuri de muncă se încadrează în condiții speciale

ANEXA nr. 5: VÂRSTELE STANDARD de pensionare, stagiile complete și stagiile minime de cotizare contributive

ANEXA nr. 6: ADEVERINȚĂ

ANEXA nr. 7: SALARIUL MEDIU ANUAL

ANEXA nr. 8: SALARIUL MINIM PE ȚARĂ

ANEXA nr. 9, 10, 11: ADEVERINȚĂ

ANEXA nr. 12: DECLARAȚIE

ANEXA nr. 13: ACT ADIȚIONAL

ANEXA nr. 14: CONTRACT DE ASIGURARE SOCIALĂ

ANEXA nr. 15: CONTRACT DE ASIGURARE SOCIALĂ

CODUL FISCAL - MODIFICĂRI ȘI COMPLETĂRI
(LEGEA NR. 33/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015; cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 33/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 179 din 5 martie 2024)	– abrogă: art. 316 alin. (6 [^] 1) și (6 [^] 2), art. 414 [^] 10, alin. (5), art. 414 [^] 18, alin. (5), – introduce: art. 314 alin. (7 [^] 1), art. 315 alin. (6 [^] 1), art. 315 [^] 2 alin. (18 [^] 1), art. 321 [^] 2, art. 330 alin. (2 [^] 1), art. 356 alin. (4).

În M. Of. nr. 179 din 5 martie 2024 s-a publicat **Legea nr. 33/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal**.
Redăm, în cele ce urmează, completările aduse respectivului act normativ.

Art. 314 alin. (7[^]1)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **la art. 314, după alin. (7) se introduce** un nou alineat, **alin. (7[^]1)**, cu următorul cuprins:
„(7[^]1) În sensul alin. (7), sfârșitul următoarei luni după încheierea fiecărui trimestru calendaristic se consideră a fi ultima zi calendaristică a respectivei luni, chiar dacă aceasta este o zi nelucrătoare.”

Art. 315 alin. (6[^]1)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **la art. 315, după alin. (6) se introduce** un nou alineat, **alin. (6[^]1)**, cu următorul cuprins:
„(6[^]1) În sensul alin. (6), sfârșitul următoarei luni după încheierea fiecărui trimestru calendaristic se consideră a fi ultima zi calendaristică a respectivei luni, chiar dacă aceasta este o zi nelucrătoare.”

Art. 315[^]2 alin. (18[^]1)**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **la art. 315[^]2, după alin. (18) se introduce** un nou alineat, **alin. (18[^]1)**, cu următorul cuprins:

„(18[^]1) În sensul alin. (18), sfârșitul următoarei luni după încheierea perioadei fiscale se consideră a fi ultima zi calendaristică a respectivei luni, chiar dacă aceasta este o zi nelucrătoare.”

Art. 321[^]2**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **după art. 321[^]1 se introduce** un nou articol, **art. 321[^]2**, cu următorul cuprins:

„Art. 321[^]2: *Obligațiile generale ale prestatorilor de servicii de plată*

(1) În sensul prezentului articol, se aplică următoarele definiții:

a) *prestator de servicii de plată* înseamnă oricare dintre categoriile de prestatori de servicii de plată prevăzute la art. 2 lit. a)-d) din Legea nr. 209/2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative;

b) *serviciu de plată* înseamnă oricare dintre activitățile prevăzute la art. 7 alin. (1) lit. c)-f) din Legea nr. 209/2019;

c) *plată înseamnă*, cu excepția operațiunilor prevăzute la art. 4 alin. (1)-(4) și art. 105 din Legea nr. 209/2019, o operațiune de plată, în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 36 din Legea nr. 209/2019, sau o remitere de bani, în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 47 din Legea nr. 209/2019;

d) *plătitor înseamnă plătitor* în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 41 din Legea nr. 209/2019;

e) *beneficiar al plății* înseamnă *beneficiar al plății* în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 6 din Legea nr. 209/2019;

f) *stat membru de origine* înseamnă *stat membru de origine* în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 55 din Legea nr. 209/2019;

g) *stat membru gazdă* înseamnă *stat membru gazdă* în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 56 din Legea nr. 209/2019;

h) *cont de plăți* înseamnă *cont de plăți* în sensul definiției de la art. 5 alin. (1) pct. 11 din Legea nr. 209/2019;

i) *IBAN* înseamnă *IBAN* în sensul definiției de la art. 2 pct. 15 din Regulamentul (UE) nr. 260/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 de stabilire a cerințelor tehnice și comerciale aplicabile operațiunilor de transfer de credit și de debitare directă în euro și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 924/2009;

j) *BIC* înseamnă *BIC* în sensul definiției de la art. 2 pct. 16 din Regulamentul (UE) nr. 260/2012.

(2) Prestatorii de servicii de plată sunt obligați să păstreze evidențe ale beneficiarilor plăților și ale plăților în legătură cu serviciile de plată pe care le prestează pentru fiecare trimestru calendaristic, pentru a permite organelor fiscale competente să efectueze controale

privind livrările de bunuri și prestările de servicii care, în conformitate cu prevederile capitolului V din prezentul titlu, se consideră că au loc în România, în vederea atingerii obiectivului de combatere a fraudei în domeniul TVA.

(3) Obligația prevăzută la alin. (2) se aplică numai serviciilor de plată prestate în ceea ce privește plățile transfrontaliere. Se consideră că o plată este transfrontalieră în cazul în care plătitorul se află într-un stat membru, iar beneficiarul plății se află într-un alt stat membru, într-un teritoriu terț sau o țară terță.

(4) Obligația care le revine prestatorilor de servicii de plată în temeiul alin. (2) se aplică în cazul în care, în cursul unui trimestru calendaristic, un prestator de servicii de plată prestează servicii de plată care corespund unui număr de peste 25 de plăți transfrontaliere către același beneficiar al plăților.

(5) Numărul de plăți transfrontaliere prevăzut la alin. (4) se calculează cu referire la serviciile de plată prestate de prestatorul de servicii de plată pentru fiecare stat membru și pentru fiecare element de identificare astfel cum este prevăzut la alin. (10). În cazul în care prestatorul de servicii de plată deține informații conform cărora beneficiarul plăților dispune de mai multe elemente de identificare, calculul se efectuează pe beneficiar al plăților.

(6) Obligația prevăzută la alin. (2) nu se aplică serviciilor de plată prestate de prestatorii de servicii de plată ai plătitorului pentru orice plată atunci când cel puțin unul dintre prestatorii de servicii de plată ai beneficiarului se află într-un stat membru, astfel cum rezultă din codul BIC al prestatorului de servicii de plată sau din orice alt cod de identificare comercială care identifică fără echivoc prestatorul de servicii de plată și locația acestuia. Totuși, prestatorii de servicii de plată ai plătitorului includ respectivele servicii de plată în calculul prevăzut la alin. (4) și (5).

(7) În cazul în care prestatorilor de servicii de plată li se aplică obligația prevăzută de alin. (2), evidențele:

a) sunt păstrate de către prestatorul de servicii de plată în format electronic pentru o perioadă de trei ani calendaristici de la sfârșitul anului calendaristic al datei plății;

b) sunt puse la dispoziție organului fiscal competent, în conformitate cu art. 24b din Regulamentul (UE) nr. 904/2010 al Consiliului din 7 octombrie 2010 privind cooperarea administrativă și combaterea fraudei în domeniul taxei pe valoarea adăugată, în situația în care România este stat membru de origine sau stat membru gazdă. Punerea la dispoziție a evidențelor se realizează prin intermediul unui formular electronic standard, până cel târziu la sfârșitul lunii care urmează după expirarea trimestrului calendaristic la care se referă informațiile. Sfârșitul lunii care urmează după încheierea trimestrului calendaristic se consideră a fi ultima zi calendaristică a respectivei luni, chiar dacă aceasta este o zi nelucrătoare.

(8) Procedura privind punerea la dispoziție a evidențelor prevăzută la alin. (7) lit. b) se aprobă prin ordin al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

(9) În aplicarea alin. (3) și fără a aduce atingere prevederilor capitolului V din prezentul titlu, locația plătitorului se consideră a fi în statul membru care corespunde:

a) codului IBAN al contului de plăți al plătitorului sau oricărui alt identificator care identifică fără echivoc și furnizează locația plătitorului sau în absența unor astfel de identificatori;

b) codului BIC sau oricărui alt cod de identificare comercială care identifică fără echivoc și furnizează locația prestatorului de servicii de plată care acționează în numele plătitorului.

(10) În aplicarea alin. (3), locația beneficiarului plății se consideră a fi în statul membru, în teritoriul terț sau în țara terță care corespunde:

a) codului IBAN al contului de plăți al beneficiarului plății sau oricărui alt identificator care identifică fără echivoc și furnizează locația beneficiarului plății sau în absența unor astfel de identificatori;

b) codului BIC sau oricărui alt cod de identificare comercială care identifică fără echivoc și furnizează locația prestatorului de servicii de plată care acționează în numele beneficiarului plății.

(11) Evidențele păstrate de prestatorii de servicii de plată, în temeiul alin. (2)-(7), conțin următoarele informații:

a) codul BIC sau orice alt cod de identificare comercială care identifică fără echivoc prestatorul de servicii de plată;

b) numele sau denumirea comercială a beneficiarului plății, astfel cum figurează în evidențele prestatorului de servicii de plată;

c) dacă este disponibil, orice cod de înregistrare în scopuri de TVA sau alt cod fiscal național al beneficiarului plății;

d) codul IBAN sau, în absența codului IBAN, orice alt identificator care identifică fără echivoc și furnizează locația beneficiarului plății;

e) codul BIC sau orice alt cod de identificare comercială care identifică fără echivoc și furnizează locația prestatorului de servicii de plată care acționează în numele beneficiarului plății, în cazul în care beneficiarul primește fonduri fără să aibă un cont de plăți;

f) dacă este disponibilă, adresa beneficiarului plății, astfel cum figurează în evidențele prestatorului de servicii de plată;

g) detaliile privind orice plată transfrontalieră, astfel cum este prevăzută la alin. (3);

h) detaliile privind orice restituire a unei plăți, astfel cum este identificată ca fiind legată de plățile transfrontaliere prevăzute la lit. g).

(12) Informațiile prevăzute la alin. (11) lit. g) și h) conțin următoarele detalii:

a) data și ora efectuării plății sau a restituirii plății;

b) valoarea și moneda plății sau a restituirii plății;

c) statul membru de origine al plății primite de sau în numele beneficiarului plății, statul membru de destinație a restituirii, după caz, precum și informațiile utilizate pentru a stabili originea sau destinația plății sau a restituirii plății în conformitate cu prevederile alin. (9) și (10);

d) orice referință care identifică fără echivoc plata;

e) dacă este cazul, informația că plata este inițiată la sediul fizic al comerciantului."

Art. 330 alin. (2¹)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la art. 330, după alin. (2) se introduce un nou alineat, alin. (2¹), cu următorul cuprins:

„(2¹) Prin excepție de la prevederile alin. (2), în situațiile prevăzute la art. 287 lit. c), dacă reducerile de preț nu sunt acordate direct clientului, furnizorii de bunuri și/sau prestatorii de servicii trebuie să emită pentru fiecare perioadă fiscală un document centralizator în vederea ajustării bazei de impozitare.”

Art. 356 alin. (4)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **la art. 356, după alin. (3) se introduce** un nou alineat, **alin. (4)**, cu următorul cuprins:

„(4) Prin excepție de la prevederile art. 338, nu se consideră ca fiind fapt generator de accize consumul de gaz natural utilizat pentru menținerea capacității de a transporta și de a distribui gaz natural, în limitele stabilite de autoritatea de reglementare în domeniu.”

LEGEA NR. 26/2024 PRIVIND ORDINUL DE PROTECȚIE

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Sumar
Legea nr. 26/2024 privind ordinul de protecție (M. Of. nr. 172 din 4 martie 2024)	Se publică Legea nr. 26/2024 privind ordinul de protecție.

În M. Of. nr. 172 din data de 4 martie 2024 s-a publicat **Legea nr. 26/2024 privind ordinul de protecție**.

Redăm, în cele ce urmează, principalele prevederi ale actului normativ.

Structură

CAPITOLUL I: Definiții

CAPITOLUL II: Ordinul de protecție provizoriu

CAPITOLUL III: Ordinul de protecție

CAPITOLUL IV: Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 1

(1) În sensul prezentei legi, prin acte de violență se înțelege:

a) orice lovire sau act de violență cauzator de suferințe fizice;

b) orice act de violență de natură sexuală;

c) amenințarea unei persoane cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare ilicite îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere;

d) fapta repetată de urmărire a unei persoane, fără drept sau fără un interes legitim, ori de supraveghere a locuinței, a locului de muncă sau a altor locuri frecventate de către aceasta ori efectuarea de apeluri telefonice sau a altor tipuri de comunicări prin mijloace de transmitere la distanță care, prin frecvență, conținut sau momentul în care sunt emise, creează temere, precum și alte acțiuni cu efect similar;

e) orice act de hărțuire online, mesaje online instigatoare la ură, urmărire online, amenințări online, publicarea neconsensuală de informații și conținut grafic intim, accesul ilegal la comunicații și date private și orice altă formă de utilizare

abuzivă a tehnologiei informației și a comunicațiilor cu scopul de a umili, speria, reduce la tăcere victima;

f) încercarea de a determina sau determinarea unei persoane prin corupere, prin constrângere ori prin altă faptă cu efect vădit intimidant să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile, să dea declarații mincinoase ori să nu prezinte probe într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară;

g) orice alte acte de violență fizică sau psihică ce pun în pericol viața, integritatea fizică sau psihică ori libertatea unei persoane.

(2) În sensul prezentei legi, prin membru de familie se înțeleg soțul/soția, persoana care conviețuiește cu victima și care se gospodărește împreună cu aceasta de o manieră stabilă și continuă, rudele în linie directă, până la gradul II inclusiv, frații și surorile, precum și persoanele aflate în întreținerea victimei.

(...)

Art. 5

(1) Prin ordinul de protecție provizoriu se dispun, pentru o perioadă de 5 zile, una ori mai multe măsuri de protecție, apte să contribuie la diminuarea riscului iminent constatat, dintre următoarele obligații sau interdicții:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința comună;

b) reintegrarea victimei și, după caz, a membrilor familiei acesteia în locuința comună;

c) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de membrii familiei acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

d) obligarea agresorului de a purta permanent un dispozitiv electronic de supraveghere;

e) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

f) obligarea agresorului de a preda poliției armele, componentele esențiale și munițiile deținute, documentele în care acestea sunt înscrise, precum și autorizația/autorizațiile de procurare a armelor emisă/emise pe numele acestuia.

(2) Măsura prevăzută la alin. (1) lit. d) se dispune dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

a) a fost dispusă măsura prevăzută la alin. (1) lit. c);

b) persoanele protejate își exprimă acordul de a purta la rândul lor un dispozitiv electronic de supraveghere care să permită verificarea respectării obligației agresorului dispuse în raport cu ele;

c) pe raza unității administrativ-teritoriale unde se aplică măsura să fie implementat și funcțional Sistemul informatic de monitorizare electronică, în conformitate cu prevederile Legii nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuțional penale, cu modificările ulterioare.

(3) Ordinul de protecție va cuprinde și mențiunea că încălcarea oricăreia dintre măsurile de protecție prevăzute la alin. (1) constituie infracțiune, potrivit prevederilor art. 18 alin. (2).

(4) Dacă prin ordinul de protecție provizoriu s-a luat măsura evacuării temporare a agresorului, iar acesta nu are asigurată cazarea din altă sursă, i se va asigura de îndată informarea și orientarea, la cererea sa, către centrele rezidențiale care oferă cazare pentru persoanele fără adăpost sau adăposturile de noapte, gestionate de autoritățile administrației publice locale, sau orice alt loc adecvat. În situația în care agresorul solicită cazarea într-un centru rezidențial din categoria celor menționate mai sus, acesta va fi orientat și condus de îndată către centrele rezidențiale gestionate de autoritățile administrației publice locale sau, după caz, către alte centre sociale adecvate de către echipa mobilă prevăzută la art. 51 din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care se aplică în mod corespunzător.

(5) În cazul în care agresorul nu dorește să beneficieze de cazarea pusă la dispoziție potrivit alin. (4) și optează să locuiască la o rudă sau la orice altă persoană, i se va solicita să dea o declarație privind adresa la care va locui și persoana care îi va asigura cazarea. În cazul în care agresorul refuză să dea respectiva declarație, se va consemna acest fapt în procesul verbal întocmit potrivit prevederilor art. 7 alin. (4).

(6) Autoritățile și instituțiile publice competente au obligația ca, din oficiu sau la solicitarea unităților de poliție ori a oricărei persoane interesate, să pună în aplicare măsuri de protecție urgente și specifice cu privire la minori, persoane cu dizabilități sau persoane cu nevoi speciale, vizate de ordinul de protecție provizoriu.

Art. 6

(1) Obligațiile și interdicțiile dispuse împotriva agresorilor prin ordinul de protecție provizoriu devin obligatorii imediat după emiterea acestora, fără somație și fără trecerea vreunui termen.

(2) Perioada de 5 zile prevăzută la art. 5 alin. (1) se calculează pe ore, adică are o durată de 120 de ore, și începe să curgă de la momentul la care s-a emis ordinul de protecție provizoriu.

(3) Polițiștii pot folosi forța și mijloacele din dotare, în mod adecvat și proporțional, pentru punerea în aplicare a măsurilor de protecție dispuse prin ordinul de protecție provizoriu.

(4) Măsurile de protecție dispuse potrivit art. 5 alin. (1) lit. f) se execută pe loc de către polițiștii prezenți la locul emiterii ordinului de protecție provizoriu, dacă armele, componentele esențiale și munițiile deținute, documentele în care acestea sunt înscrise, precum și autorizația/autorizațiile de procurare a armelor emisă/emise

pe numele acestuia se află asupra agresorului, în spațiile în care au fost făcute verificări potrivit prevederilor art. 3 alin. (2) sau în apropierea acestora.

(5) În cazul în care nu este posibilă executarea măsurilor de protecție dispuse potrivit prevederilor art. 5 alin. (1) lit. f), în condițiile alin. (4), polițiștii care emit ordinele de protecție provizorii iau măsurile necesare pentru executarea în cel mai scurt timp a acestora.

(...)

Art. 12

(1) Persoana a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol prin acte de violență din partea unei alte persoane poate solicita instanței ca, în scopul înlăturării stării de pericol, să emită un ordin de protecție prin care să se dispună, cu caracter provizoriu, una ori mai multe dintre următoarele măsuri – obligații sau interdicții:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința comună;
b) reintegrarea victimei și, după caz, a membrilor familiei acesteia în locuința comună;

c) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de membrii familiei acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

d) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic;

e) obligarea agresorului de a purta permanent un dispozitiv electronic de supraveghere;

f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

g) obligarea agresorului de a preda poliției armele, componentele esențiale și munițiile deținute, documentele în care acestea sunt înscrise, precum și autorizația/autorizațiile de procurare a armelor emisă/emise pe numele acestuia.

(2) Măsura prevăzută la alin. (1) lit. e) se dispune dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

a) a fost dispusă una dintre măsurile prevăzute la alin. (1) lit. c) sau d);

b) atunci când s-a dispus obligarea agresorului de a păstra o distanță minimă față de victimă și, după caz, membrii familiei acesteia, persoanele protejate își exprimă acordul de a purta la rândul lor un dispozitiv electronic de supraveghere care să permită verificarea respectării obligației agresorului;

c) pe raza unității administrativ-teritoriale unde se aplică măsura să fie implementat și funcțional Sistemul informatic de monitorizare electronică, în conformitate cu prevederile Legii nr. 146/2021, cu modificările ulterioare.

(3) Pe lângă oricare dintre măsurile dispuse potrivit alin. (1), instanța poate dispune și obligarea agresorului să urmeze consiliere psihologică, psihoterapie și

poate recomanda internarea voluntară sau, după caz, poate solicita internarea nevoluntară, în condițiile Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare. În cazul în care agresorul este consumator de substanțe psihoactive, instanța poate dispune, cu acordul acestuia, integrarea sa într-un program de asistență a persoanelor consumatoare de droguri, conform art. 22 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Prin aceeași hotărâre, instanța poate dispune luarea unei măsuri de control al respectării ordinului de protecție și pentru prevenirea încălcării acestuia, precum:

a) obligarea agresorului de a se prezenta periodic, la un interval de timp stabilit de instanță potrivit împrejurărilor, la secția de poliție competentă cu supravegherea respectării ordinului de protecție;

b) verificări periodice și/sau spontane privind locul în care se află agresorul;

c) obligarea agresorului de a da informații organului de poliție cu privire la noua locuință, în cazul în care prin ordin s-a dispus evacuarea lui din locuința comună.

(5) Dispozitivul hotărârii va cuprinde și mențiunea că încălcarea oricăreia dintre măsurile de protecție dispuse prin ordinul de protecție constituie infracțiune, conform art. 18 alin. (1).

Art. 13

(1) Durata măsurilor dispuse prin ordinul de protecție se stabilește de judecător, fără a putea depăși 12 luni de la data emiterii acestuia.

(2) Dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata măsurilor dispuse, acestea vor produce efecte pentru o perioadă de 12 luni de la data emiterii ordinului.

Art. 14

(1) Cererea pentru emiterea ordinului de protecție este de competența judecătoriei de pe raza teritorială în care își are domiciliul sau reședința victima.

(2) Cererea pentru emiterea ordinului de protecție poate fi introdusă de victimă personal sau, după caz, de tutore ori alt reprezentant legal al acesteia.

(3) Cererea poate fi introdusă în numele victimei și de:

a) procuror;

b) reprezentantul autorității sau structurii competente, la nivelul unității administrativ-teritoriale, cu atribuții în materia protecției victimelor infracțiunilor.

Art. 15

(1) Cererea privind emiterea ordinului de protecție se întocmește potrivit formularului de cerere prevăzut în anexa nr. 2.

(2) Cererea este scutită de taxa judiciară de timbru.

Art. 16

(1) Cererile pentru emiterea ordinului de protecție se judecă în camera de consiliu, participarea procurorului fiind obligatorie.

(2) Asistența juridică a persoanei care solicită ordinul de protecție este obligatorie.

(3) Asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul de protecție este obligatorie.

(4) Judecata se face de urgență și cu precădere. Dispozițiile art. 200 și 201 din Legea nr. 134/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, privind verificarea cererii și regularizarea acesteia, respectiv fixarea primului termen de judecată nu sunt aplicabile. Citarea părților se face potrivit regulilor privind citarea în cauze urgente.

(5) În caz de urgență deosebită, instanța poate emite ordinul de protecție și fără citarea părților, chiar și în aceeași zi, pronunțându-se pe baza cererii și a actelor depuse, fără concluziile părților.

(6) În soluționarea cererii nu sunt admisibile probe a căror administrare necesită timp îndelungat. Prin derogare de la dispozițiile art. 315 alin. (1) pct. 1 și 2 din Legea nr. 134/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se vor putea asculta și rudele și afinii până la gradul al treilea inclusiv, precum și soțul, fostul soț, logodnicul ori concubinul, după caz.

(7) Procurorul are obligația de a informa persoana care solicită ordinul de protecție asupra prevederilor legale privind protecția victimelor infracțiunii.

(8) Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordinului de protecție se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

(9) Soluționarea cererilor nu poate depăși un termen de 72 de ore de la depunerea cererii, cu excepția cazului în care, anterior, s-a emis un ordin de protecție provizoriu, durata inițială pentru care acesta este dispus fiind prelungită, de drept, cu durata necesară îndeplinirii procedurii judiciare de emitere a ordinului de protecție, cu informarea agresorului despre acest fapt.

Art. 17

În cazurile prevăzute la art. 8 alin. (7) și art. 14 alin. (3), victima poate renunța, potrivit prevederilor art. 406 din Legea nr. 134/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, la judecarea cererii privind ordinul de protecție.

Art. 18

(1) Încălcarea de către persoana împotriva căreia a fost emis un ordin de protecție a oricăreia dintre măsurile prevăzute la art. 12 alin. (1) și alin. (4) lit. a) și c) și dispuse prin ordinul de protecție constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Încălcarea de către persoana împotriva căreia a fost emis un ordin de protecție provizoriu a oricăreia dintre măsurile prevăzute la art. 5 alin. (1) și dispuse prin ordinul de protecție provizoriu constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Art. 19

(1) Ordinul de protecție este executoriu.

(2) Executarea hotărârii se face fără somație sau fără trecerea vreunui termen.

(3) Respectarea ordinului de protecție este obligatorie și pentru persoana protejată prin intermediul său.

(...)

Art. 30

Prezenta lege intră în vigoare la 180 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 31

Anexele nr. 1 și 2 fac parte integrantă din prezenta lege și pot fi modificate prin hotărâre a Guvernului.

Anexa nr. 1**CERERE privind emiterea ordinului de protecție provizoriu**

Subsemnatul/Subsemnata,, cu domiciliul în, județul, cu C.N.P., angajat(ă) al/a, tel., fax, e-mail, adresa (Se va menționa adresa locului de muncă.), elev/student la (Se vor menționa denumirea și adresa unității de învățământ.) în calitate de |_| victimă |_| tutore |_| reprezentant legal al numitului/numitei, cu domiciliul în, județul, cu C.N.P., angajat(ă) al/a, tel., fax, e-mail, adresa (Se va menționa adresa locului de muncă.), solicit emiterea unui ordin de protecție provizoriu față de numitul/numita (Se vor menționa toate datele agresorului pe care victima le cunoaște.)

....., elev/student la (Se vor menționa denumirea și adresa unității de învățământ.)

În fapt, la data de, în timp ce mă aflu
(Se va menționa locul comiterii actului de violență.) Numitul/numita
..... (Se va descrie actul de violență.)

Precizez că îl/o cunosc pe numitul/numita (agresor/agresoare)
....., întrucât (Se va menționa în ce relație se află cu agresorul.)

|_ | Precizez că nu îl/nu o cunosc pe agresor/agresoare.

Pentru dovedirea actului de violență
(Victima va menționa probele pe care le indică.)

și pun la dispoziția polițiștilor (Se vor menționa probele puse la dispoziția polițiștilor de către victimă.)

Menționez că numitul/numita
..... deține arme, respectiv
....., are/nu are acces la arme prin natura activităților pe care le desfășoară sau din alte motive (Se vor completa variantele în care se încadrează.)

Anterior acestui act de violență numitul/numita a mai săvârșit asupra mea:
..... (Se vor descrie actele de violență anterioare, se vor menționa inclusiv numerele de înregistrare ale sesizărilor/plângerilor anterioare.)
.....

Numitul/Numita (agresor) cunoaște următoarele date despre mine:, (Se vor menționa datele de stare civilă sau de contact pe care agresorul le cunoaște despre victimă.)
.....

iar în lipsa unor măsuri de protecție acesta va săvârși un alt act de violență asupra mea, întrucât:

Anterior acestei cereri au mai fost/nu au mai fost emise ordine de protecție/ordine de protecție provizorii față de numitul/numita
..... de către
..... (Se vor menționa instituțiile care le-au emis și orice alte date privind numărul hotărârii sau numărul de înregistrare.)
.....

Având în vedere cele expuse mai sus, solicit emiterea unui ordin de protecție provizoriu împotriva numitului/numitei
..., prin care solicit să fie dispuse următoarele măsuri:

MĂSURI DE PROTECȚIE CARE POT FI SOLICITATE	DA	NU
a) evacuarea temporară a agresorului din locuința comună		
b) reintegrarea victimei și, după caz, a membrilor familiei acesteia în locuința comună		
c) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de:		
- victimă		
- membrii familiei acesteia (se vor menționa persoanele respective la rubrica „Alte precizări considerate relevante”)		
- reședința		
- locul de muncă		
- unitatea de învățământ a persoanei protejate		
d) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima		
e) obligarea agresorului de a purta permanent un dispozitiv electronic de supraveghere		
f) obligarea agresorului de a preda poliției armele, componentele esențiale și munițiile deținute, documentele în care acestea sunt înscrise, precum și autorizația/autorizațiile de procurare a armelor emisă/emise pe numele acestuia		
Alte precizări considerate relevante:		

Data	Semnătura
------------	-----------------

Anexa nr. 2

CERERE privind emiterea ordinului de protecție

I. Date privind autoritatea sau organismul care formulează cererea (dacă este cazul)

Denumirea:

Adresa:

Telefon:

Fax:

E-mail:

Persoana desemnată cu formularea cererii:

II. Date privind agresorul

Numele și prenumele:

Adresa:

Telefon:

Fax:

E-mail:

III. Asistența juridică

Victima are un avocat? Dacă victima nu are avocat, i se va acorda asistență juridică din oficiu.	Da/Nu
--	-------

IV. Date privind victima actelor de violență

Numele:	Prenumele:
Locul și data nașterii:	Cetățenia:
Sexul: F/M	
Prenumele tatălui:	Prenumele mamei:
Act de identitate: CI/BI/pașaport	Seria nr.
CNP	
Adresa ¹⁾ : Dorește să rămână secretă? Da/Nu	
Telefon ²⁾ : Dorește ca numărul să rămână secret? Da/Nu	

¹⁾ Dacă victima declară că dorește să abandoneze domiciliul, nu este necesar să se indice noua adresă la care se mută, ci doar adresa unde locuiește în prezent. Adresa indicată trebuie să fie una la care partea poate primi citațiile și celelalte acte de procedură.

²⁾ Poate fi indicat orice număr la care reclamantul are garanția că va putea primi citațiile și celelalte acte de procedură.

V. Reprezentantul legal al victimei (dacă este cazul)

Numele:	Prenumele:
Locul și data nașterii:	Cetățenia:
Sexul: F/M	
Prenumele tatălui:	Prenumele mamei:
Adresa	
Telefon	

VI. Relația dintre victima actului de violență și persoana împotriva căreia se solicită emiterea ordinului de protecție (pârât)

1. Victima a mai formulat anterior vreo cerere, plângere, reclamație și altele asemenea împotriva aceleiași persoane?

Da/Nu

În caz afirmativ, se va indica numărul acestora.

2. Știți dacă pârâtul este parte în vreun proces cu privire la vreo infracțiune sau contravenție?

Da/Nu

În caz afirmativ, indicați, dacă știți, instanța la care se află dosarul și numărul acestuia.

3. Există o legătură de rudenie sau de altă natură cu pârâtul?

4. Situația familială – persoane care conviețuiesc în locuință

Numele și prenumele	Data nașterii	Gradul de rudenie
---------------------	---------------	-------------------

VII. Descrierea faptelor pentru care se solicită emiterea ordinului de protecție

1. Relatarea faptelor și locul desfășurării lor

2. Ce alte acte de violență s-au produs anterior împotriva persoanelor (victimă, membri ai familiei, minori sau alte persoane) sau asupra bunurilor?

3. A avut loc vreun act de violență în prezența minorilor?

4. Există vreo situație de risc pentru minori?

5. Pârâtul deține arme, componentele esențiale și muniții, autorizație/autorizații de procurare a armelor emisă/emise pe numele acestuia sau are acces la arme prin natura muncii sale ori din alte motive?

6. Există martori la faptele descrise?

7. Ce alte probe pot susține declarațiile? (de exemplu, linii telefonice tăiate/rupte, telefoane mobile sparte, alte obiecte distruse, mesaje telefonice înregistrate, inclusiv SMS, scrisori, fotografii, documente și altele asemenea)

8. Ați beneficiat anterior de o hotărâre judecătorească privind emiterea unui ordin de protecție? Da/Nu

NOTĂ:

Dacă la pct. 8 răspunsul a fost „Da”, menționați hotărârile judecătorești privind emiterea ordinului de protecție și precizați, după caz, numărul hotărârilor și durata valabilității ordinului de protecție, după cum urmează:

„Hotărârea judecătorească nr. din data de, emisă de către (instanța care a pronunțat hotărârea judecătorească), cu valabilitate (durata de valabilitate a ordinului de protecție). Ordinul de protecție emis a fost respectat: Da/Nu”.

VIII. Asistența medicală a victimei

1. Victima a suferit leziuni fizice sau a fost maltratată psihologic? Da/Nu

2. A primit îngrijiri în vreun centru medical? Da/Nu

3. Deține înscrisuri privind examinarea medico-legală, medicală sau alte documente medicale? Da/Nu

În caz afirmativ, acestea se vor anexa în copie.

În caz negativ, se vor indica centrul medical și data consultului medical.

IX. Măsurile care se solicită a fi dispuse prin ordinul de protecție

a) evacuarea temporară a pârâtului din locuința comună	Da/Nu
b) reintegrarea victimei și, după caz, a membrilor familiei acesteia în locuința comună	Da/Nu
c.1) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă	Da/Nu

c.2) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de membrii familiei victimei În caz afirmativ, se vor menționa numele acestora.	Da/Nu
c.3) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate În caz afirmativ, se vor menționa datele de identificare a acestor locuri.	Da/Nu
d) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic În caz afirmativ, se vor identifica aceste localități și zone.	Da/Nu
e) obligarea agresorului de a purta permanent un dispozitiv electronic de supraveghere	Da/Nu
f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima	Da/Nu
g) obligarea agresorului de a preda poliției armele, componentele esențiale și munițiile deținute, documentele în care acestea sunt înscrise, precum și autorizația/auto-rizațiile de procurare a armelor emisă/emise pe numele acestuia	Da/Nu

X. Alte precizări considerate relevante

.....

Data	Semnătura
------------	-----------------

Domnului președinte al Judecătoriei

ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA ALEGERILOR
DIN 9 IUNIE 2024 (O.U.G. NR. 21/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Sumar
Ordonanță de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 21/2024 privind unele măsuri pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024 (M. Of. nr. 195 din 8 martie 2024)	<i>Alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024 se desfășoară în ziua de duminică, 9 iunie 2024.</i>

În M. Of. nr. 195 din data de 8 martie 2024 s-a publicat **Ordonanță de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 21/2024 privind unele măsuri pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024.**

Redăm, în cele ce urmează, prevederile principale ale acestei Ordonanțe.

Art. 1

(1) Alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024 se desfășoară în ziua de duminică, 9 iunie 2024.

(2) La alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024, denumite în continuare, generic, alegerile din data de 9 iunie 2024, perioada electorală începe la data de 12 martie 2024 și se încheie la 3 zile de la publicarea rezultatului alegerilor în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 15

(1) La alegerile din data de 9 iunie 2024, votarea începe la ora 7.00 și se încheie la ora 22.00.

(2) La ora 22.00, președintele biroului electoral al secției de votare declară votarea încheiată și dispune închiderea localului de vot.

(3) La ora 22.00, urna specială trebuie să se afle în localul secției de vot.

(4) Alegătorii care la ora 22.00 se află la sediul secției de votare, precum și cei care se află la rând în afara sediului secției de votare pentru a intra în localul de vot pot să exercite dreptul de vot, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență.

(5) Alegătorii aflați în situațiile prevăzute la alin. (4) pot vota până la ora 23.59.

(6) 2 membri desemnați de biroul electoral al secției de votare, din cadrul acestuia, verifică la ora 22.00 dacă în afara sediului secției de votare se află alegători care așteaptă să își exercite dreptul de vot și constată și monitorizează ordinea în care aceștia au acces în localul de vot, până la ora 23.59.

Art. 21

(1) La alegerile din data de 9 iunie 2024, Institutul Național de Statistică și direcțiile teritoriale de statistică asigură editarea și tipărirea proceselor-verbale privind constatarea rezultatelor alegerilor.

(2) Institutul Național de Statistică și direcțiile teritoriale de statistică constituie stații de prelucrare și centralizare a rezultatelor alegerilor, la nivelul Biroului Electoral Central, birourilor electorale de circumscripție județeană, al biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, Biroului electoral de circumscripție a municipiului București și al birourilor electorale de circumscripție ale sectoarelor municipiului București, în care își desfășoară activitatea statisticienii asigurați de Institutul Național de Statistică și direcțiile teritoriale de statistică.

(3) În înțelesul prezentei ordonanțe de urgență, prin statisticieni se înțelege personalul Institutului Național de Statistică și al direcțiilor teritoriale de statistică nominalizat prin ordin al președintelui Institutului Național de Statistică, respectiv prin decizii ale directorilor executivi ai direcțiilor teritoriale de statistică să desfășoare activități în cadrul stațiilor de prelucrare și centralizare a rezultatelor alegerilor.

(4) Dotarea cu echipamente, tehnică de calcul și consumabile, precum și instruirea personalului implicat în efectuarea operațiunilor tehnice privind stabilirea rezultatelor alegerilor în stațiile de prelucrare și centralizare a rezultatelor alegerilor se asigură de către Institutul Național de Statistică și direcțiile teritoriale de statistică.

(5) În cadrul stațiilor de prelucrare și centralizare a rezultatelor alegerilor, Institutul Național de Statistică și direcțiile teritoriale de statistică asigură verificarea, scanarea și centralizarea proceselor-verbale întocmite de către Birourile electorale ale secțiilor de votare, sub autoritatea Biroul Electoral Central, birourilor electorale de circumscripție județeană, a biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, Biroului electoral de circumscripție a municipiului București și a birourilor electorale de circumscripție ale sectoarelor municipiului București.

(6) La alegerile din data de 9 iunie 2024, sumele necesare pentru acoperirea cheltuielilor generate de activitățile Institutului Național de Statistică și ale direcțiilor teritoriale de statistică se asigură din bugetul de stat, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului.

(7) Prin derogare de la prevederile art. 66 alin. (4) din Legea nr. 33/2007, republicată, cu modificările ulterioare, la alegerile pentru Parlamentul European din anul 2024, modelele proceselor-verbale de consemnare și centralizare a rezultatelor votării se stabilesc prin hotărâre a Autorității Electorale Permanente, cu avizul Institutului Național de Statistică, cu cel puțin 20 de zile înaintea zilei votării.

Art. 35

(1) Prin derogare de la prevederile art. 45 alin. (2) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023, în anul 2024, începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, finanțarea cheltuielilor ordonatorilor principali de credite aferente organizării și desfășurării alegerilor pentru Parlamentul European, alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, alegerilor pentru Președintele României și alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale se asigură din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului în limita sumelor stabilite prin hotărâre a Guvernului.

(2) Prin derogare de la prevederile art. 23 alin. (1) din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 21 alin. (7) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, în anul 2024, începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, ordonatorii principali de credite ai bugetului de stat disponibilizează la Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, în termen de o zi lucrătoare de la data solicitării Ministerului Finanțelor, creditele de angajament și creditele bugetare reținute în proporție de 10%.

(3) În situația în care ordonatorul principal de credite nu răspunde la solicitarea și în termenul prevăzute la alin. (2), Ministerul Finanțelor este autorizat să introducă, de drept, modificările necesare în structura bugetului de stat și în volumul și structura bugetului ordonatorului principal de credite.

SCHEMA DE AJUTOR DE STAT IMM PLUS
(O.U.G. NR. 18/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Sumar
Ordonanță de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 18/2024 privind aprobarea schemei de ajutor de stat IMM PLUS (M. Of. nr. 201 din 11 martie 2024)	Se aprobă Schema de ajutor de stat IMM PLUS, elaborată în baza Cadrului temporar pentru măsuri de ajutor de stat de sprijinire a economiei ca urmare a invaziei Rusiei împotriva Ucrainei, adoptat de Comisia Europeană la data de 23 martie 2022.

În M. Of. nr. 201 din data de 11 martie 2024 s-a publicat **Ordonanță de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 18/2024 privind aprobarea schemei de ajutor de stat IMM PLUS.**

Redăm, în cele ce urmează, prevederile principale ale acestei Ordonanțe.

Art. 1

(1) Prin derogare de la prevederile art. 7 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2014 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 20/2015, cu modificările și completările ulterioare, se aprobă Schema de ajutor de stat IMM PLUS, denumită în continuare *schema de ajutor de stat*, elaborată în baza Cadrului temporar pentru măsuri de ajutor de stat de sprijinire a economiei ca urmare a invaziei Rusiei împotriva Ucrainei, adoptat de Comisia Europeană la data de 23 martie 2022, prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezenta ordonanță de urgență.

(2) Componentele schemei de ajutor de stat sunt următoarele:

a) IMM ROMÂNIA PLUS, de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie, inclusiv start-upuri, care are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat în mod transparent și nediscriminatoriu pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii și întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie de către instituțiile de credit, cu

excepția activităților cuprinse în cadrul celorlalte componente, respectiv AGRO PLUS, IMM PROD PLUS, CONSTRUCT PLUS, RURAL PLUS, INNOVATION PLUS;

b) AGRO PLUS, de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie din domeniul agriculturii, inclusiv start-upuri, pescuitului, acvaculturii și sectorului alimentar, care are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat în mod transparent și nediscriminatoriu pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii și întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie;

c) IMM PROD PLUS, pentru asigurarea lichidităților și finanțarea investițiilor realizate de către întreprinderile mici și mijlocii, denumite în continuare *IMM-uri*, inclusiv *start-upuri*, precum și de către întreprinderile mici cu capitalizare de piață medie, pentru următoarele obiective: încurajarea producției autohtone de bunuri de larg consum, creșterea capacității de producție, reconversia de la intermediere la producție, digitalizarea activității și alinierea/îmbunătățirea standardelor de mediu, inclusiv îmbunătățirea eficienței energetice în cadrul proceselor de producție;

d) CONSTRUCT PLUS, destinată proiectelor privind îmbunătățirea eficienței energetice, investiții în domeniul energiei verzi și aliniere la obiectivele de mediu implementate de IMM-urile și întreprinderile mici cu capitalizare de piață medie din sectorul construcțiilor și unitățile administrativ-teritoriale, cu două subcomponente:

- subcomponenta de susținere a proiectelor de investiții pentru IMM-urile și întreprinderile mici cu capitalizare de piață medie din sectorul construcțiilor, inclusiv start-upuri;

- subcomponenta de susținere a proiectelor de investiții de scară mică pentru unitățile administrativ-teritoriale, care presupun finanțarea unor activități din sectorul construcțiilor;

e) INNOVATION PLUS, în vederea sprijinirii întreprinderilor mici și mijlocii și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie care dețin o componentă de inovare, a celor care realizează invenții și inovații și a susținerii activităților care promovează exportul IMM-urilor și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie, constând în activități care să conducă la stimularea exporturilor românești, respectiv la susținerea tranzacțiilor internaționale și a investițiilor românești în străinătate, stimularea comerțului online și a digitalizării, re tehnologizarea companiilor locale, brevete de inovare privind produse, strategii, mediu, digitalizare, și care activează în industria exportatoare nepoluantă;

f) RURAL PLUS, de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii, întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie și a întreprinderilor mari din domeniul agriculturii, pescuitului, acvaculturii, sectorului alimentar și comerțului cu produse agricole, piscicole și alimentare, cu excepția tutunului și a băuturilor alcoolice,

prin acordarea de facilități de garantare de către stat în mod transparent și nediscriminatoriu pentru creditele acordate de către instituțiile de credit.

Art. 2

Ajutoarele de stat prevăzute în cadrul schemei de ajutor de stat se acordă după obținerea deciziei de autorizare a acestora de către Comisia Europeană.

Art. 3

În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, se aprobă prin ordin comun al ministrului finanțelor și al miniștrilor de resort procedura de acordare a ajutoarelor de stat, stabilirea plafoanelor de garantare pe componente, regulile de gestionare a plafoanelor de garantare, plata ajutoarelor de stat specifice fiecărei componente din cadrul schemei de ajutor de stat, precum și convențiile de garantare și plată a grantului și convențiile de implementare.

Art. 4

În situația în care prin hotărâre judecătorească definitivă se constată culpa Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii – S.A. – IFN, Fondului de Garantare a Creditului Rural – S.A. – IFN sau a Fondului Român de Contragarantare – S.A., după caz, în legătură cu soluționarea cererilor de plată a garanțiilor de stat din cadrul schemelor de ajutor de stat, sumele de plată reținute în sarcina Ministerului Finanțelor, altele decât cuantumul garanției de stat, se suportă din bugetul de venituri și cheltuieli al administratorului schemei care a soluționat inițial cererea de plată a garanției ce a făcut obiectul litigiului.

SCHEMĂ de ajutor de stat IMM PLUS

CAPITOLUL I: Dispoziții generale și definiții

CAPITOLUL II: Ajutor de stat

CAPITOLUL III: Criterii de eligibilitate pentru beneficiarii schemei de ajutor de stat

CAPITOLUL IV: Cheltuieli eligibile, finanțarea și garantarea

CAPITOLUL V: Garanțiile creditului

CAPITOLUL VI: Plata garanțiilor și recuperarea creanțelor

CAPITOLUL VII: Durata, plafonul total de garantare, bugetul schemei de ajutor de stat și numărul estimat de beneficiari

CAPITOLUL VIII: Dispoziții privind transparența, monitorizarea, raportarea, controlul beneficiarilor schemei de ajutor de stat și recuperarea ajutorului de stat

Art. 4

(1) În baza prezentei scheme de ajutor de stat se acordă ajutor de stat sub formă de garanții de stat, în procent de maximum 90% din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat, în

conformitate cu prevederile secțiunii 2.1 din Cadrul temporar de criză și de tranziție, pentru unul sau mai multe credite pentru realizarea de investiții și/sau unul sau mai multe credite/linii de credit pentru finanțarea capitalului de lucru. Valoarea creditului garantat de stat și/sau procentul de garantare a creditului vor/va putea fi ajustate/ajustat în vederea încadrării în plafoanele menționate la art. 6 alin. (1), după caz.

(2) Pentru creditele/liniile de credit prevăzute la alin. (1), valoarea maximă a finanțărilor acordate unui beneficiar nu poate depăși 5.000.000 lei pentru creditele/liniile de credit pentru finanțarea capitalului de lucru, respectiv 10.000.000 de lei pentru creditele de investiții. Valoarea maximă cumulată a finanțărilor garantate de stat care pot fi acordate unui beneficiar în cadrul schemei de ajutor de stat nu poate depăși 10.000.000 de lei. Pentru sectoarele agriculturii primare, pescuitului și acvaculturii, valoarea maximă cumulată a finanțărilor garantate de stat care pot fi acordate unui beneficiar în cadrul schemei de ajutor de stat nu poate depăși 5.000.000 de lei.

(3) Durata maximă a finanțărilor prevăzute la alin. (2) este de 72 de luni, în cazul creditelor de investiții, fără posibilitate de prelungire. În cazul creditelor/liniilor de credit pentru capital de lucru, durata maximă a finanțărilor este de 36 de luni, fără posibilitate de prelungire. În cazul creditelor pentru capital de lucru, cel puțin în ultimele 12 luni de valabilitate a garanției se aplică graficul de rambursare în rate, fără posibilitatea beneficiarului de a efectua trageri/utiliza sume din credit.

(4) Durata garanțiilor acordate nu poate depăși 6 ani pentru creditele de investiții și 3 ani pentru creditele/liniile de credit pentru finanțarea capitalului de lucru.

(5) În cazul creditelor de investiții acordate beneficiarilor eligibili, instituțiile de credit pot acorda, la începutul perioadei de creditare, la solicitarea beneficiarilor, o perioadă de grație de maximum 18 luni pentru rambursarea principalului.

(6) Pentru garanțiile acordate beneficiarilor schemei de ajutor de stat se percep comisioane de risc, astfel:

a) pentru beneficiarii ce se încadrează în categoria întreprinderilor mici și mijlocii: la nivelul de 0,25% pentru primul an de garantare, de 0,5% pentru anii 2 și 3 de garantare, respectiv de 1% pentru anii 4-6 de garantare, aplicat la valoarea/soldul garanției de stat;

b) pentru beneficiarii care se încadrează în categoria întreprinderilor mari, întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie și a UAT-urilor: la nivelul de 0,5% pentru primul an de garantare, de 1% pentru anii 2 și 3 de garantare, respectiv de 2% pentru anii 4-6 de garantare, aplicat la valoarea/soldul garanției de stat.

Art. 7

(1) Beneficiarii componentelor schemei de ajutor de stat IMM ROMÂNIA PLUS, AGRO PLUS, IMM PROD PLUS, RURAL PLUS din categoria IMM-urilor, respectiv din categoria întreprinderilor mari și întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie sunt eligibili dacă îndeplinesc cumulativ, la data transmiterii de către instituțiile de credit a solicitărilor, următoarele criterii:

a) se încadrează în normele de creditare ale finanțatorului și în normele de garantare ale F.N.G.C.I.M.M., F.R.C. sau F.G.C.R., după caz;

b) nu figurează cu credite restante, inclusiv pentru finanțările tip leasing, la data solicitării garanției de stat sau, dacă înregistrează restanțe, acestea sunt încadrate în categoriile A, B, C în baza de date a Centralei Riscului de Credit, denumită în continuare C.R.C.;

c) nu figurează în baza de date a Centralei Incidentelor de Plăți cu interdicție de a emite cecuri și cu incidente majore cu bilete la ordin în ultimele 6 luni anterioare datei solicitării garanției de stat;

d) împotriva lor nu s-a deschis procedura insolvenței;

e) prezintă instituției de credit garanții colaterale care, în cazul creditelor de investiții, împreună cu garanția de stat și ipoteca legală imobiliară și/sau mobilă asupra activelor finanțate din credit, acoperă în proporție de cel puțin 100% valoarea finanțării. Pentru creditele de investiții acordate pentru achiziția de părți sociale sau acțiuni, în completarea ipotecii legale mobiliare asupra părților sociale prezintă și alte garanții colaterale care, împreună cu garanția de stat, acoperă în proporție de cel puțin 100% valoarea finanțării. Pentru creditele/liniile de credit pentru finanțarea capitalului de lucru este inclusă în structura de garanții aferente creditului ipoteca legală mobilă asupra soldurilor creditoare ale tuturor conturilor deschise de beneficiar la instituția de credit, împreună cu garanția de stat. În cazul creditelor de investiții acordate pentru achiziția de softuri, beneficiarul prezintă și alte garanții colaterale, depozite colaterale, care, împreună cu garanția de stat, acoperă în proporție de cel puțin 100% valoarea finanțării;

f) nu înregistrează obligații fiscale restante și alte creanțe bugetare administrate de organul fiscal central, definit potrivit art. 1 pct. 31 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare. În cazul în care înregistrează astfel de obligații restante, beneficiarul se obligă să le achite din creditul/linia de credit pentru capitalul de lucru acordat(ă) în cadrul schemei de ajutor de stat;

g) nu au fost emise împotriva lor decizii de recuperare a unui ajutor de stat sau, în cazul în care asemenea decizii au fost emise, acestea au fost executate, conform prevederilor legale în vigoare;

h) nu au solicitat alte tipuri de ajutor de stat pentru aceleași costuri eligibile;

i) administratorii persoane fizice și/sau juridice rezidente pe teritoriul României nu au fapte înscrise în cazierul judiciar și cazierul fiscal. În cazul administratorilor persoane fizice și/sau juridice nerezidente pe teritoriul României se

prezintă o declarație autentică pe propria răspundere a persoanei fizice sau a reprezentantului persoanei juridice, după caz, din care să rezulte că nu au săvârșit fapte și nu s-au aflat în situații de natura celor care se înscriu în evidența cazierului fiscal, precum și că nu sunt înregistrați fiscal în România. Declarațiile autentificate se vor emite în limba română. În cazul în care sunt emise și autentificate în altă limbă decât cea română este obligatorie traducerea lor în limba română de către un traducător autorizat și autentificarea acestora.

(2) Beneficiarii componentelor schemei de ajutor de stat CONSTRUCT PLUS și INNOVATION PLUS din categoria IMM-urilor, respectiv din categoria întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie sunt eligibili dacă îndeplinesc cumulativ următoarele criterii:

a) se încadrează în normele de creditare ale finanțatorului și în normele de garantare ale F.N.G.C.I.M.M. sau F.R.C., după caz;

b) nu figurează cu credite restante, inclusiv pentru finanțările tip leasing, la data solicitării garanției de stat sau, dacă înregistrează restanțe, acestea sunt încadrate în categoriile A, B, C în baza de date a C.R.C.;

c) nu figurează în baza de date a Centralei Incidentelor de Plăți cu interdicție de a emite cecuri și cu incidente majore cu bilete la ordin în ultimele 6 luni anterioare datei solicitării garanției de stat;

d) împotriva lor nu s-a deschis procedura insolvenței;

e) prezintă instituției de credit garanții colaterale care, în cazul creditelor de investiții, împreună cu garanția de stat și ipoteca legală imobiliară și/sau mobilă asupra activelor finanțate din credit, acoperă în proporție de cel puțin 100% valoarea finanțării. Pentru creditele/liniile de credit pentru finanțarea capitalului de lucru este inclusă în structura de garanții aferente creditului ipoteca legală mobilă asupra soldurilor creditoare ale tuturor conturilor deschise de beneficiar la instituția de credit, împreună cu garanția de stat. Pentru creditele de investiții, valoarea de piață a activelor aduse în garanție trebuie să fie mai mare sau cel puțin egală cu valoarea finanțării. În cazul creditelor de investiții acordate pentru achiziția de softuri, beneficiarul prezintă și alte garanții colaterale (depozite colaterale) care, împreună cu garanția de stat, acoperă în proporție de cel puțin 100% valoarea finanțării;

f) la data acordării garanției nu înregistrează obligații fiscale restante și alte creanțe bugetare administrate de organul fiscal central, definit potrivit art. 1 pct. 31 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare. În cazul în care înregistrează astfel de obligații restante, beneficiarul se obligă să le achite din creditul/linia de credit pentru capitalul de lucru acordat(ă) în cadrul schemei de ajutor de stat;

g) nu au fost emise împotriva lor decizii de recuperare a unui ajutor de stat sau, în cazul în care asemenea decizii au fost emise, acestea au fost executate, conform prevederilor legale în vigoare;

h) nu au solicitat alte tipuri de ajutor de stat pentru aceleași costuri eligibile;

i) administratorii persoane fizice și/sau juridice rezidente pe teritoriul României nu au fapte înscrise în cazierul judiciar și cazierul fiscal. În cazul administratorilor persoane fizice și/sau juridice nerezidente pe teritoriul României se prezintă o declarație autentică pe propria răspundere a persoanei fizice sau a reprezentantului persoanei juridice, după caz, din care să rezulte că nu au săvârșit fapte și nu s-au aflat în situații de natura celor care se înscriu în evidența cazierului judiciar și în evidența cazierului fiscal, precum și că nu sunt înregistrați fiscal în România. Declarațiile autentificate se emit în limba română, iar în cazul în care sunt emise și autentificate în altă limbă decât cea română este obligatorie traducerea lor în limba română de către un traducător autorizat și autentificarea acestora.

(3) Beneficiarul din categoria UAT-urilor este eligibil în cadrul schemei de ajutor de stat, pentru realizarea proiectelor de investiții din domeniul construcțiilor ce vizează activități economice, dacă îndeplinește cumulativ următoarele criterii:

a) prezintă dovada aprobării finanțării, respectiv hotărârea consiliului local privind aprobarea contractării creditului cu garanția F.N.G.C.I.M.M. sau F.R.C., după caz;

b) nu înregistrează credite restante la instituțiile de credit la data solicitării de acordare a garanției de stat;

c) nu se află în situație de criză financiară sau împotriva beneficiarului nu a fost deschisă procedura insolvenței în conformitate cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 46/2013 privind criza financiară și insolvența unităților administrativ-teritoriale, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 35/2016, la data acordării garanției;

d) prezintă certificatul de atestare fiscală valabil la data acordării garanției de către F.N.G.C.I.M.M. sau F.R.C., după caz. În cazul în care UAT înregistrează datorii se va prezenta dovada achitării acestora;

e) nu au fost emise împotriva acestuia decizii de recuperare a unui ajutor de stat sau, în cazul în care asemenea decizii au fost emise, acestea au fost executate, conform prevederilor legale în vigoare;

f) nu a solicitat alte tipuri de ajutor de stat pentru aceleași costuri eligibile;

g) prezintă avizul Comisiei de autorizare a împrumuturilor locale, prevăzută la art. 61 alin. (3) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare. Împrumuturile eligibile în cadrul schemei de ajutor de stat nu se încadrează în limitele prevăzute la art. 63 alin. (10) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, și la art. 29 alin. (1) lit. d) din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Măsurile de ajutor prevăzute de prezenta schemă de ajutor de stat nu pot fi utilizate în niciun fel pentru a submina efectele scontate ale sancțiunilor impuse de

Uniunea Europeană sau de partenerii săi internaționali și trebuie să fie în deplină concordanță cu normele de combatere a eludării din regulamentele aplicabile. Este interzis ca entitățile care fac obiectul sancțiunilor să beneficieze direct sau indirect de astfel de măsuri. Astfel, nu pot beneficia de facilitățile acordate în cadrul prezentei scheme de ajutor de stat întreprinderile care fac obiectul sancțiunilor adoptate de Uniunea Europeană și nici:

a) persoanele, entitățile sau organismele desemnate în mod specific în actele juridice care impun sancțiunile respective;

b) întreprinderile deținute sau controlate de persoane, entități sau organisme care au făcut obiectul sancțiunilor adoptate de Uniunea Europeană;

c) întreprinderile care își desfășoară activitatea în industrii care au făcut obiectul sancțiunilor adoptate de Uniunea Europeană, în măsura în care ajutoarele ar submina obiectivele aferente sancțiunilor relevante, nelimitându-se însă la acestea.

(5) Ajutorul acordat în temeiul prezentei ordonanțe de urgență nu este condiționat de relocarea unei activități de producție sau a altei activități a beneficiarului dintr-o altă țară din Spațiul Economic European (SEE) pe teritoriul statului membru care acordă ajutorul, indiferent de numărul de locuri de muncă pierdute efectiv în unitatea inițială a beneficiarului din SEE.

(6) În exercitarea atribuțiilor lor, F.N.G.C.I.M.M., F.R.C. și F.G.C.R. pot solicita informațiile prevăzute la alin. (1) lit. f) în formă electronică, în baza unui protocol încheiat cu organul fiscal central, pentru aplicarea dispozițiilor art. 69 alin. (4) din Legea nr. 207/2015, cu modificările și completările ulterioare.

(7) Nu sunt eligibile pentru acordarea de garanții activitățile finanțate din sectoarele/domeniile: intermediari financiare, cu excepția activităților auxiliare intermediarilor financiare, asigurări, cu excepția activităților agenților și brokerilor de asigurare, tranzacții imobiliare, cu excepția activităților de tranzacții imobiliare realizate de către agențiile imobiliare, activități de jocuri de noroc și pariuri, producție sau comercializare de armament, muniții, explozibili, tutun, alcool, cu excepția fabricării băuturilor alcoolice nedistilate și a băuturilor pe bază de alcool CAEN 1102, CAEN 1103, CAEN 1104, CAEN 1105 și CAEN 1106, substanțe aflate sub control național, plante, substanțe și preparate stupefiante și psihotrope, activități de închiriere și leasing, activități de investigare și protecție, cu excepția activității de protecție și gardă și activității de servicii privind sistemele de securizare.

(8) În cadrul componentei IMM ROMÂNIA PLUS pot fi finanțate activități din toate sectoarele/domeniile de activitate, cu excepția:

a) sectoarelor/domeniilor neeligibile prevăzute la alin. (7);

b) sectoarelor/domeniilor eligibile în cadrul componentelor AGRO PLUS, RURAL PLUS și codurilor CAEN eligibile în cadrul componentelor IMM PROD PLUS și CONSTRUCT PLUS.

Art. 17

(1) Schema de ajutor de stat IMM PLUS va deveni operațională la data emiterii deciziei de autorizare a schemei de ajutor de stat de către Comisia Europeană, iar contractele de garantare și acordurile de finanțare aferente programului vor fi emise până la 30 iunie 2024. Plata dobânzilor se efectuează până la data de 31 iulie 2026 inclusiv.

(2) Bugetul total al schemei de ajutor de stat este de maximum 12.499.375.483,08 lei, echivalentul în lei a aproximativ 2.499.995.096,616 euro.

(3) În cadrul bugetului prevăzut la alin. (2) se pot acorda garanții în limita plafonului total de 11.100.000.000 de lei, echivalentul în lei a aproximativ 2.220.000.000 de euro și granturi în limita a 1.399.375.483,08 lei, echivalentul în lei a aproximativ 279.995.096,62 euro.

(4) Plafoanele garanțiilor de stat care pot fi emise în cadrul schemei de ajutor de stat pentru fiecare componentă prevăzută la art. 1 alin. (2) din ordonanța de urgență se stabilesc prin ordinul comun al ministrului finanțelor și al miniștrilor de resort, astfel cum este stabilit la art. 3 din ordonanța de urgență.

(5) Plafonul anual total alocat pentru componentele gestionate de un fond de garantare poate fi realocat între componentele/subcomponentele schemei de ajutor de stat în favoarea aceluiași finanțator, în limita plafonului total alocat administratorului respectiv pentru acordarea de garanții în cadrul schemei de ajutor de stat, în funcție de gradul de utilizare a plafoanelor alocate și de ritmul de acordare a garanțiilor.

Art. 18

Prin implementarea schemei de ajutor de stat se estimează acordarea de ajutor de stat unui număr de maximum 11.500 de beneficiari.

**CALENDARUL ALEGERILOR EUROPARLAMENTARE
ȘI LOCALE DIN 9 IUNIE 2024 (H.G. NR. 199/2024)**

De Redacția Pro Lege

Actul publicat în Monitorul Oficial	Preambul	Sumar
Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 199/2024 privind aprobarea calendarului acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și la alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024 (M. Of. nr. 203 din 11 martie 2024)	În temeiul: – art. 108 din Constituția României; – art. 29 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 21/2024 privind unele măsuri pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024.	<i>Se aprobă calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și la alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024.</i>

În M. Of. nr. 203 din 11 martie 2024 s-a publicat **Hotărârea Guvernului (H.G.) nr. 199/2024 privind aprobarea calendarului acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și la alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024.**

Redăm, în continuare, principalele prevederi ale hotărârii:

Articol unic

Se aprobă calendarul acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și la alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024

CALENDARUL acțiunilor din cuprinsul perioadei electorale la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European din anul 2024 și la alegerile pentru autoritățile administrației publice locale din anul 2024 poate fi consultat **aici**.

REGLEMENTAREA UNOR MĂSURI FISCAL-BUGETARE
ȘI MODIFICAREA CODULUI FISCAL,
A CODULUI ADMINISTRATIV ȘI A ALTOR ACTE
NORMATIVE (O.U.G. NR. 31/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
O.U.G. nr. 127/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri bugetare (M. Of. nr. 1197 din 29 decembrie 2023) Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung (M. Of. nr. 977 din 27 octombrie 2023; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 115/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare în domeniul cheltuielilor publice, pentru consolidare fiscală, combaterea evaziunii fiscale, pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru	O.U.G. nr. 31/2024 privind reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 272 din 29 martie 2024)	O.U.G. nr. 127/2023: – <i>modifică</i>: art. V Legea nr. 296/2023: – <i>modifică</i>: art. XVII alin. (5), lit. l), art. LXXVI; – <i>introduce</i>: art. XXIX, alin. (14), art. XL alin. (1[^]1) și (1[^]2), art. XLI alin. (1[^]1) și (1[^]2), art. LXXXI. O.U.G. nr. 115/2023: – <i>abrogă</i>: art. XLV. O.U.G. nr. 40/2015: – <i>modifică</i>: art. 27 alin. (5); – <i>introduce</i>: art. 27 alin. (6). O.U.G. nr. 105/2018: – <i>abrogă</i>: art. IV. O.U.G. nr. 4/2024: – <i>introduce</i>: art. 3 alin. (7). O.G. nr. 64/2001: – <i>modifică</i>: art. 3 alin. (2); – <i>introduce</i>: art. 1

prorogarea unor termene (M. Of. nr. 1139 din 15 decembrie 2023; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020 (M. Of. nr. 746 din 6 octombrie 2015, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016) O.U.G. nr. 105/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul fondurilor europene nerambursabile (M. Of. nr. 1053 din 12 decembrie 2018, aprobată prin Legea nr. 249/2019) O.U.G. nr. 4/2024 pentru stabilirea unor măsuri de sprijin cu caracter temporar, destinate producătorilor agricoli în scopul gestionării efectelor fenomenului de secetă pedologică din anul 2023 și ca urmare a agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei (M. Of. nr. 82 din 29 ianuarie 2024) O.G. nr. 64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome (M. Of. nr. 536 din 1		alin. (1²), art. 1 alin. (2¹)-(2⁶), art. 3 alin. (3¹). O.U.G. nr. 124/2021: - <i>introduce</i>: art. 13 alin. (9). Legea nr. 118/2002: - <i>modifică</i>: art. 5 alin. (2). Legea nr. 490/2004: - <i>introduce</i>: art. 1¹; - <i>modifică</i>: art. 2 alin. (2). Legea nr. 136/2015: - <i>modifică</i>: art. 1 alin. (1); - <i>introduce</i>: art. 1 alin. (1¹). O.U.G. nr. 39/2018: - <i>modifică</i>: art. 38 alin. (6)-(8); - <i>introduce</i>: art. 38 alin. (8¹). O.U.G. nr. 112/2022: - <i>modifică</i>: art. 40 alin. (2) lit. b). Legea nr. 315/2004: - <i>modifică</i>: art. 7 alin. (2), lit. c) și m), art. 8 alin. (4), art. 9 lit. g). Legea nr. 255/2010: - <i>introduce</i>: art. 7 alin. (2), art. 9 alin. (1¹). Codul fiscal: - <i>modifică</i>: art. 18¹ alin. (14), art. 18³ alin. (11), art. 47 alin. (1¹), art. 294 alin. (5), lit. a) și b), art. 294 alin. (6) lit. b);
--	--	---

septembrie 2001, aprobată cu modificări prin Legea nr. 769/2001) O.U.G. nr. 124/2021 privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea PNRR pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul MRR (M. Of. nr. 1178 din 14 decembrie 2021, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 178/2022) Legea nr. 118/2002 privind indemnizația de merit (M. Of. nr. 189 din 20 martie 2002; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 490/2004 privind stimularea financiară a personalului care gestionează fonduri comunitare (M. Of. nr. 1.096 din 24 noiembrie 2004; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 136/2015 pentru finanțarea revistelor de cultură reprezentative din România (M. Of. nr. 408 din 10 iunie		– <i>introduce</i>: art. 52 alin. (5[^]2), art. 294 alin. (5) lit. a[^]1), art. 294 alin. (5) lit. b[^]1), art. 294 alin. (6[^]1), art. 297 alin. (7) lit. c). O.U.G. nr. 8/2009: – <i>modifică</i>: art. 1 alin. (2). O.U.G. nr. 131/2021: – <i>modifică</i>: art. IV alin. (3). Codul administrativ: – <i>modifică</i>: art. 63. O.U.G. nr. 115/2023: – <i>abrogă</i>: art. XIV lit. a). Legea nr. 168/2020: – <i>modifică</i>: art. 12 alin. (1). O.U.G. nr. 26/2012: – <i>modifică</i>: art. IV alin. (3) lit. a). O.G. nr. 26/2013: – <i>modifică</i>: art. 4 alin. (6). O.U.G. nr. 23/2024: – <i>modifică</i>: art. IV alin. (1) și (8). O.U.G. nr. 166/2022: – <i>modifică</i>: art. 5 alin. (1). O.U.G. nr. 39/2023: – <i>modifică</i>: art. 4 alin. (1). Legea nr. 187/2023: – <i>modifică</i>: art. IX alin. (1). Legea nr. 153/2017: – <i>modifică</i>: capitolul 1 lit. A pct. I lit. f) din anexa nr. VIII. O.U.G. nr. 196/2005:
--	--	--

2015) O.U.G. nr. 39/2018 privind parteneriatul public-privat (M. Of. nr. 427 din 18 mai 2018, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 7/2024) O.U.G. nr. 112/2022 privind instituirea unor măsuri pentru stimularea investițiilor cu finanțare din fonduri externe nerambursabile în domeniul eficienței energetice, resurselor regenerabile de energie pentru întreprinderi mari și întreprinderi mici și mijlocii, energiei verzi din surse regenerabile destinate autorităților publice locale, precum și unele măsuri în domeniul specializării inteligente, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 721 din 18 iulie 2022, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 4/2024) Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România (M. Of. nr. 577 din 29 iunie 2004; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes		<i>- introduce: art. 13 alin. (5⁵)-(5⁹).</i> O.U.G. nr. 6/2024: <i>- introduce: art. III alin. (2).</i>
---	--	---

național, județean și local (M. Of. nr. 853 din 20 decembrie 2010; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 8/2009 privind acordarea voucherelor de vacanță (M. Of. nr. 110 din 24 februarie 2009, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 94/2014) O.U.G. nr. 131/2021 privind modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru prorogarea unor termene (M. Of. nr. 1201 din 17 decembrie 2021, aprobată cu modificări prin Legea nr. 130/2023) O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ (M. Of. nr. 555 din 5 iulie 2019; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 115/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare în domeniul cheltuielilor publice, pentru consolidare fiscală, combaterea evaziunii fiscale, pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru prorogarea unor termene (M. Of. nr. 1139 din 15		
---	--	--

decembrie 2023; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 168/2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat (M. Of. nr. 715 din 8 august 2020; cu modif. și compl. ult.) <i>Se abrogă</i> O.U.G. nr. 176/2022 privind gestionarea contribuției financiare acordate României din Rezerva de ajustare la Brexit (M. Of. nr. 1207 din 15 decembrie 2022) O.U.G. nr. 26/2012 privind unele măsuri de reducere a cheltuielilor publice și întărirea disciplinei financiare și de modificare și completare a unor acte normative (M. Of. nr. nr. 392 din 12 iunie 2012, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 16/2013) O.G. nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct		
---	--	--

ori indirect o participație majoritară (aprobată cu completări prin Legea nr. 47/2014; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 23/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității instituționale a ANAF, reorganizarea activității acesteia, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M. Of. nr. 228 din 18 martie 2024) O.U.G. nr. 166/2022 privind unele măsuri pentru acordarea unui sprijin categoriilor de persoane vulnerabile pentru compensarea prețului la energie, suportat parțial din fonduri externe nerambursabile (M. Of. nr. 1179 din 8 decembrie 2022, aprobată prin Legea nr. 24/2024) O.U.G. nr. 39/2023 privind înființarea Oficiului de Film și Investiții Culturale, precum și pentru stabilirea unor măsuri instituționale referitoare la gestionarea schemei de ajutor de stat pentru sprijinirea culturii de film și producției de film în România (M. Of. nr. 457 din 25 mai 2023, aprobată cu modificări prin Legea nr. 287/2023) Legea nr. 187/2023 pentru modificarea și completarea		
--	--	--

O.U.G. nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice (M. Of. nr. 594 din 29 iunie 2023; cu modif. și compl. ult.) Legea nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice (M. Of. nr. 492 din 28 iunie 2017; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 196/2005 privind Fondul pentru mediu (aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2006; cu modif. și compl. ult.) O.U.G. nr. 6/2024 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 126/2005 privind reprezentarea României sau a instituțiilor publice în fața Curții de Arbitraj Internațional a Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor Relative la Investiții (M. Of. nr. 116 din 9 februarie 2024)		
--	--	--

În M. Of. nr. 274 din data de 29 martie 2024 s-a publicat **O.U.G. nr. 31/2024 privind reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare și pentru modificarea și completarea unor acte normative.**

Redăm, în cele ce urmează, cele mai importante modificări și completări aduse respectivului act normativ.

Art. I

Prin derogare de la prevederile art. 61 alin. (1) și ale art. 63 alin. (4) și (4¹) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările

ulterioare, și de la prevederile referitoare la plafoanele privind finanțările rambursabile, care pot fi contractate de către unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale, precum și cele privind tragerile din finanțările rambursabile contractate sau care urmează a fi contractate de către unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale prevăzute în legile anuale pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar, pe parcursul execuției bugetare, autoritățile administrației publice locale pot aproba contractarea de finanțări rambursabile pentru asigurarea finanțării cheltuielilor neeligibile, conform prevederilor art. 15 alin. (2) și art. 17 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2023 privind stabilirea cadrului general pentru închiderea programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014-2020, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările și completările ulterioare, în vederea realizării/ finalizării proiectelor nefinalizate/nefuncționale derulate în cadrul programelor operaționale finanțate din fonduri europene în perioada de programare 2014-2020.

Art. II

(1) Soldul creditor înregistrat în contul distinct de disponibil deschis la Trezoreria operativă centrală pe numele Ministerului Finanțelor, potrivit dispozițiilor art. 19 alin. (1¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2021 privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 178/2022, cu modificările și completările ulterioare, se poate utiliza, începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență și până la finalul anului 2024 pentru onorarea cererilor de fonduri ale autorităților de management pentru programele finanțate din fonduri europene nerambursabile aferente perioadei de programare 2014-2020, în vederea efectuării plăților aferente cererilor de rambursare primite de la beneficiari, în situația indisponibilității surselor de finanțare prevăzute în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Ministerul Finanțelor, prin Autoritatea de Certificare și Plată, efectuează transferul sumelor din contul menționat la alin. (1) în contul 57.07.03.60 „Disponibil din sume alocate temporar din venituri din privatizare și din bugetul MFP – Acțiuni generale pentru finanțarea programelor operaționale pentru perioada de programare 2014-2020, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului

nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare”, deschis la Trezoreria Operativă Centrală pe numele Ministerului Finanțelor, în vederea virării ulterioare în conturile de disponibil deschise la Activitatea de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București, pe numele fiecărui ordonator principal de credite cu rol de autoritate de management, menționate la art. 37 alin. (4) din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 93/2016, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Ordonatorii principali de credite cu rol de autoritate de management pot folosi sumele neutilizate sau returnate în conturile acestora, provenite din cele încasate în luna decembrie 2023 potrivit art. XLV alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 115/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare în domeniul cheltuielilor publice, pentru consolidare fiscală, combaterea evaziunii fiscale, pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru prorogarea unor termene, cu modificările și completările ulterioare, pentru efectuarea plăților aferente cererilor de rambursare primite de la beneficiari.

(4) Autoritatea de Certificare și Plată din cadrul Ministerului Finanțelor reîntregește, până la finele anului 2024, sumele utilizate temporar din contul distinct de disponibil deschis la Trezoreria Operativă Centrală pe numele Ministerului Finanțelor, potrivit dispozițiilor art. 19 alin. (11) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2021, aprobată prin Legea nr. 178/2022, cu modificările și completările ulterioare, conform art. XLV alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 115/2023, cu modificările și completările ulterioare, respectiv alin. (1), cu:

a) sumele alocate în bugetul Ministerului Finanțelor – Acțiuni Generale, potrivit art. 10 lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/2015, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare, prin virarea acestora din contul de cheltuieli bugetare 23 „Cheltuieli ale bugetului de stat”, în limita alocărilor bugetare;

b) sumele disponibile existente în contul 57.07.03.60 „Disponibil din sume alocate temporar din venituri din privatizare și din bugetul MFP – Acțiuni generale pentru finanțarea programelor operaționale pentru perioada de programare 2014-2020, potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare”, deschis la Trezoreria Operativă Centrală pe numele Ministerului Finanțelor, după caz.

Art. III

(1) Începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, valoarea neutilizată a prefinanțării acordate până la data de 31 decembrie 2023, în conformitate cu prevederile art. 15 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/2015, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare, rămâne la dispoziția beneficiarilor prevăzuți la art. 7 alin. (1) și (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/2015, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare, și poate fi utilizată pentru efectuarea plăților aferente proiectelor nefinalizate și/sau nefuncționale, identificate în conformitate cu prevederile cap. III și IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2023 privind stabilirea cadrului general pentru închiderea programelor operaționale finanțate în perioada de programare 2014-2020, aprobată cu modificări prin Legea nr. 338/2023, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Valoarea prefinanțării rămase la dispoziția beneficiarilor conform alin. (1) trebuie justificată până cel târziu la data de 31 octombrie 2024.

(3) Sumele nejustificate potrivit dispozițiilor alin. (2) se recuperează în conformitate cu art. 16 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/2015, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2016, cu modificările și completările ulterioare.

(4) În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, la propunerea autorităților de management, va aproba prin ordin instrucțiunile pentru stabilirea mecanismului de justificare a sumelor rămase la dispoziția beneficiarilor, potrivit dispozițiilor alin. (1), care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(...)

Art. V

Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 977 din 27 octombrie 2023, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul XVII alineatul (5), litera l) se modifică și va avea următorul cuprins:

„l) posturile aferente personalului contractual pentru organizarea de spectacole și concerte, organizarea și valorificarea patrimoniului mobil și imobil, constituirea, organizarea, prelucrarea, dezvoltarea și conservarea colecțiilor de cărți”.

2. La articolul XXIX, după alineatul (13) se introduce un nou alineat, alin. (14), cu următorul cuprins:

„(14) Autoritățile deliberative la nivelul unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale administrației publice locale pot hotărî ca măsurile prevăzute la alin. (1) **să nu se aplice**:

a) serviciilor comunitare de utilități publice prevăzute la art. 1 alin. (2) lit. a) și b) din Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

b) serviciilor publice județene și locale «Salvamont», organizate potrivit art. 33 alin. (1) și (2) din Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 755/2001, cu modificările și completările ulterioare;

c) serviciilor publice de salvare acvatică – salvamar și posturilor de prim ajutor, organizate potrivit art. 4 alin. (1) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 19/2006 privind utilizarea plajei Mării Negre și controlul activităților desfășurate pe plajă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 274/2006;

d) serviciilor publice comunitare locale/județene de evidență a persoanelor organizate potrivit prevederilor art. 4, respectiv ale art. 6 din Ordonanța Guvernului nr. 84/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare de evidență a persoanelor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 372/2002”.

3. La articolul XL, după alineatul (1) se introduc două noi alineate, alin. (1[^]1) și (1[^]2), cu următorul cuprins:

„(1[^]1) Prin excepție de la prevederile alin. (1), pentru personalul ale cărui salarii lunare nete sunt de până la 8.000 lei inclusiv, care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, beneficiau de un nivel al drepturilor de hrană/indemnizației de hrană/tichetelor de masă/norme de hrană, denumite generic «drepturi», peste limita prevăzută la alin. (1), drepturile se pot acorda până la nivelul aflat în plată la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(1[^]2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), personalul navigant și auxiliar îmbarcat pe navele aparținând operatorilor economici, precum și personalul de siguranță și control al navigației, inclusiv piloții maritimi angajați ai operatorilor economici, beneficiază de alocație de hrană zilnică potrivit prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 185/1994 privind acordarea alocației de hrană zilnice pentru personalul navigant și auxiliar îmbarcat pe nave, cu modificările ulterioare”.

4. La articolul XLI, după alineatul (1) se introduc două noi alineate, alin. (1[^]1) și (1[^]2), cu următorul cuprins:

„(1[^]1) Prin excepție de la prevederile alin. (1), operatorii economici, inclusiv filialele acestora, pot acorda drepturi de hrană/indemnizație de hrană/tichete de masă/norma de hrană, indiferent de denumirea acestora, pentru personalul ale cărui salarii lunare nete sunt de până la 8.000 lei inclusiv, precum și cheltuieli sociale pentru tot personalul, în limita maximă stabilită la art. 25 alin. (3) lit. b) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

Cheltuielile reprezentând drepturi de hrană/indemnizație de hrană/tichete de masă/norma de hrană, indiferent de denumirea acestora, nu pot depăși nivelul prevăzut la art. XL alin. (1).

(1[^]2) Prin excepție de la prevederile alin. (1[^]1), pentru personalul ale cărui salarii lunare nete sunt de până la 8.000 lei inclusiv, care la data intrării în vigoare a prezentei legi, beneficia de un nivel al drepturilor de hrană/indemnizațiilor de hrană/tichetelor de masă/norme de hrană, denumite generic «drepturi», peste limita prevăzută la alin. (1[^]1), drepturile se pot acorda până la nivelul aflat în plată la data intrării în vigoare a prezentei legi”.

5. Articolul LXXVI se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. LXXVI

(1) Întreprinderile publice cu capital deținut majoritar de stat ale căror acțiuni sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, cele definite la art. 1 alin. (3)-(6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2016, cu modificările și completările ulterioare, precum și Banca Națională a României nu aplică prevederile din capitolul III – Măsuri de disciplină economico-financiară.

(2) Prin excepție de la prevederile capitolului III – Măsuri de disciplină economico-financiară, precum și prin derogare la prevederile art. 73 alin. (2) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023, operatorii economici care au indicatori de rezultat sau de proiect stabiliți în baza unor contracte de finanțare din fonduri europene nerambursabile pot efectua cheltuieli, în vederea realizării acestor indicatori, în baza aprobării autorității publice tutelare.

(3) Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Avocatul Poporului, Administrația Prezidențială, Autoritatea Electorală Permanentă, Consiliul Economic și Social, Consiliul Legislativ nu aplică prevederile din capitolul III – Măsuri de disciplină economico-financiară, cu excepția art. XXIV, XXVI și XXVII”.

6. După articolul LXXX se introduce un nou articol, art. LXXXI, cu următorul cuprins:

„Art. LXXXI

(1) Guvernul României poate aproba, prin memorandum inițiat de autoritățile publice tutelare și avizat de Ministerul Finanțelor, în cazuri temeinic justificate, ca anumiți operatori economici să fie exceptați de la aplicarea prevederilor capitolului III – Măsuri de disciplină economico-financiară, pentru unele categorii de cheltuieli, pe baza unor analize fundamentate, elaborate de conducerea acestora, prevederi care ar putea avea efect negativ asupra activității operatorilor economici.

(2) În cazul regiilor autonome înființate de unitățile administrativ-teritoriale și al societăților la care unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici sau dețin o participație majoritară, după caz, analizele prevăzute la alin. (1) sunt prezentate Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, care inițiază

memorandumul pe baza propunerilor primite de la autoritățile publice tutelare sau, după caz, de la regiile autonome cu aprobarea consiliilor de administrație ale acestora și le înaintează spre aprobare Guvernului”.

(...)

Art. XIII

(1) Prin derogare de la prevederile art. 73 alin. (1), (6)-(8) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023, operatorii economici care au înregistrat pierderi contabile și/sau plăți restante la data de 31 decembrie 2023 pot prevedea creșterea cheltuielilor de natură salarială pentru anul 2024 față de ultimul buget de venituri și cheltuieli aprobat, numai ca urmare a menținerii drepturilor de natură salarială ale personalului, aflate în plată la data de 31 decembrie 2023, și condiționat de îndeplinirea următoarelor cerințe cumulative:

a) să prezinte odată cu aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli un plan de reorganizare, restructurare și redresare financiară, aprobat de către adunarea generală a acționarilor sau consiliul de administrație, după caz, care să conțină măsuri concrete și cuantificabile de reducere a pierderilor și plăților restante, după caz, și termenele de realizare a acestora;

b) să nu programeze în anul 2024 creșterea numărului de personal față de cel realizat în anul 2023, cu excepția creșterii numărului de personal rezultat din aplicarea prevederilor cap. III secțiunea a 2-a Măsuri referitoare la disciplina economico-financiară a operatorilor economici din Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, cu modificările și completările ulterioare;

c) să nu acorde în anul 2024 premii, prime, bonusuri și alte drepturi de natură salarială similare, cu excepția celor aprobate conform prevederilor cap. III secțiunea a 2-a Măsuri referitoare la disciplina economico-financiară a operatorilor economici din Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, cu modificările și completările ulterioare, și prevederilor cap. V Dispoziții tranzitorii și finale;

d) să nu majoreze/indexeze sau, după caz, să nu prevadă alte mecanisme de creștere salarială în cursul anului 2024, pentru drepturile reprezentând salarii aflate în plată la data de 31 decembrie 2023.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), operatorii economici care au înregistrat pierderi contabile și/sau plăți restante la 31 decembrie 2023 și care în anul 2023 au beneficiat de ajutor de stat aprobat prin act normativ cu putere de lege pot prevedea creșterea cheltuielilor de natură salarială pentru anul 2024 față de nivelul realizat în anul 2023, numai ca urmare a menținerii drepturilor de natură salarială ale personalului, aflate în plată la data de 31 decembrie 2023, fără respectarea prevederilor de la lit. a), b) și d) ale alin. (1).

(3) Operatorii economici care aplică prevederile alin. (1) sunt exceptați de la aplicarea corelației dintre indicele de creștere a câștigului mediu brut lunar pe salariat cu indicele de creștere a productivității muncii calculate în unități valorice sau fizice, după caz.

(4) Prin derogare de la prevederile art. 73 alin. (11) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023, pentru operatorii economici care au înregistrat profit în anul precedent și care nu programează pierderi în anul 2024, în cazuri temeinic justificate, precum realizarea unor investiții cu impact major în menținerea/dezvoltarea activității economice a acestora, precum și de influența unor factori care nu depind de acțiunea/inacțiunea acestora, Guvernul poate aproba prin memorandum exceptarea acestora de la aplicarea corelației dintre indicele de creștere a câștigului mediu brut lunar pe salariat cu indicele de creștere a productivității muncii calculate în unități valorice sau fizice, după caz.

(5) În cazul regiilor autonome și al societăților din subordinea, coordonarea sau sub autoritatea autorităților administrației publice centrale, memorandumul prevăzut la alin. (4), precum și cel prevăzut la art. 73 alin. (2) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023 sunt inițiate de autoritățile publice tutelare și avizate de Ministerul Finanțelor.

(6) În cazul regiilor autonome și al societăților din subordinea, coordonarea sau sub autoritatea autorităților administrației publice locale, memorandumul prevăzut la alin. (4), precum și cel prevăzut la art. 73 alin. (2) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023 sunt inițiate de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, ca urmare a solicitării justificate a autorității publice tutelare.

(7) Sumele reprezentând creșteri ale cheltuielilor de natură salarială aferente indicelui mediu de creștere a prețurilor prognozat pentru anul 2024, prevăzute la art. 73 alin. (1) lit. a) din Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr. 421/2023, se acordă începând cu luna următoare aprobării bugetului de venituri și cheltuieli sau bugetului de venituri și cheltuieli rectificat sau ca urmare a aprobării memorandumului menționat la alin. (4) și nu pot depăși lunar nivelul acestui indice pentru operatorii economici care primesc subvenții/transferuri de la bugetul de stat/local, după caz, pentru activități operaționale.

Art. XIV

(1) Constituie contravenții următoarele fapte:

a) nerespectarea art. XIII alin. (1);

b) nerespectarea acordării de creșteri ale cheltuielilor de natură salarială aferente indicelui mediu de creștere a prețurilor prognozat pentru anul 2024, potrivit prevederilor art. XIII alin. (7).

(2) Contravențiile prevăzute la alin. (1) se sancționează cu amendă de la 10.000 lei la 30.000 lei. Amenda se aplică conducătorului/reprezentantului legal al operatorului economic.

(3) Constatarea contravențiilor prevăzute la alin. (1) și aplicarea sancțiunii prevăzute la alin. (2) se realizează de către personalul împuternicit din cadrul structurii de inspecție economico-financiară din cadrul Ministerului Finanțelor și al structurilor teritoriale de inspecție economico-financiară din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

(4) Contravențiilor prevăzute la alin. (1) le sunt aplicabile dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare.

(...)

Art. XVI

(1) Prin derogare de la prevederile art. XLVII alin. (5) din Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, cu modificările și completările ulterioare, în cazul autorităților/agențiilor/instituțiilor publice autonome, Guvernul României poate aproba, prin memorandum, un număr total de funcții de conducere mai mare de 8%, dar fără a depăși 10% din numărul total de posturi aprobate, dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) autoritatea/agenția/instituția s-a reorganizat sau urmează să se reorganizeze ca urmare a implementării prevederilor Legii nr. 296/2023, cu modificările și completările ulterioare, până la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență;

b) după data intrării în vigoare a Legii nr. 296/2023, cu modificările și completările ulterioare, autoritatea/agenția/instituția a primit atribuții suplimentare pentru punerea în aplicare a unor prevederi legislative europene.

(2) Memorandumul prevăzut la alin. (1) se inițiază de către autoritatea/agenția/instituția publică autonomă interesată și se avizează de către Ministerul Finanțelor.

(...)

Art. XXV

Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 688 din 10 septembrie 2015, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 18¹, alineatul (14) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(14) Nu intră sub incidența prezentului articol operatorii economici reglementați/licențiați de Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei care, în anul precedent, au obținut venituri din activități de distribuție/furnizare/transport de energie electrică și gaze naturale în proporție de peste 95% din

veniturile totale din care se scad veniturile cuprinse în indicatorul Vs prevăzute la alin. (3) lit. (i)-(vii)".

2. La articolul 18³, alineatul (11) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(11) Contribuabilii reglementați/licențiați de Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei care, în anul precedent, au obținut venituri din activități de distribuție/furnizare/transport de energie electrică și gaze naturale în proporție de peste 95% din veniturile totale din care se scad veniturile cuprinse în indicatorul Vs prevăzute la alin. (2) lit. (i)-(vii), nu intră sub incidența prezentului articol”.

3. La articolul 47, alineatul (1¹) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1¹) În aplicarea prevederilor alin. (1) lit. c) limita privind veniturile realizate se verifică luând în calcul veniturile realizate de persoana juridică română, cumulate cu veniturile întreprinderilor legate cu aceasta, iar elementele care se iau în calcul sunt cele care constituie baza impozabilă prevăzută la art. 53. În sensul prezentului titlu, persoana juridică română este legată cu o altă persoană dacă există oricare dintre următoarele raporturi:

a) persoana juridică română care verifică condiția deține la o altă persoană juridică română, direct și/sau indirect, peste 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot, sau aceasta are dreptul de a numi sau de a revoca administratorul/majoritatea membrilor consiliului de administrație, de conducere ori de supraveghere al acelei alte persoane juridice române;

b) persoana juridică română care verifică condiția este deținută de o altă persoană juridică română, direct și/sau indirect, cu peste 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot, sau, la persoana juridică română care verifică condiția, această altă persoană juridică română are dreptul de a numi sau de a revoca administratorul/majoritatea membrilor consiliului de administrație, de conducere ori de supraveghere;

c) persoana juridică română care verifică condiția este legată cu o altă persoană juridică română dacă o persoană deține, în mod direct și/sau indirect, peste 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot, sau are dreptul de a numi sau de a revoca administratorul/majoritatea membrilor consiliului de administrație, de conducere ori de supraveghere atât la prima persoană juridică, cât și la cea de-a doua persoană juridică. În situația în care persoana care deține titlurile de participare/drepturile de vot sau de numire/revocare este o persoană juridică română, persoana juridică română care verifică condiția cumulează și veniturile acestei persoane;

d) persoana juridică română care verifică condiția dacă are unul sau mai mulți acționari/asociați care dețin, direct și/sau indirect, peste 25% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot ale acestei persoane juridice române, acționari/asociați care desfășoară și activitate economică prin intermediul unei persoane fizice autorizate/întreprinderi individuale/întreprinderi familiale/altei forme de organizare a unei activități economice, fără personalitate

juridică, autorizată potrivit legilor în vigoare. În această situație, veniturile înregistrate potrivit reglementărilor contabile aplicabile sau norma anuală de venit, stabilită/ajustată/redușă, potrivit prevederilor titlului IV, ale/a persoanei fizice autorizate/întreprinderii individuale/întreprinderii familiale/altei forme de organizare a unei activități economice fără personalitate juridică, autorizată potrivit legilor în vigoare, se cumulează cu cele realizate de persoana juridică română/alte întreprinderi legate”.

4. La articolul 52, după alineatul (5¹) se introduce un nou alineat, alin. (5²), cu următorul cuprins:

„(5²) În aplicarea prevederilor alin. (5¹), împreună cu veniturile întreprinderilor legate cu microîntreprinderea care se găsește în situația prevăzută la art. 47 alin. (1¹) lit. d) se cumulează și o pătrime din norma anuală de venit stabilită/ajustată/redușă pentru anul fiscal curent a persoanelor fizice autorizate/întreprinderilor individuale/întreprinderilor familiale/altor forme de organizare a unei activități economice fără personalitate juridică, autorizate potrivit legilor în vigoare, care datorează impozit pe baza normei anuale de venit, potrivit prevederilor titlului IV”.

5. La articolul 294 alineatul (5), literele a) și b) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„a) serviciile de construire, reabilitare, modernizare de unități spitalicești, prestate către entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza prevederilor art. 25 alin. (4¹), dacă serviciile achiziționate de către entitățile nonprofit sunt puse gratuit la dispoziția unităților spitalicești din rețeaua publică de stat sau sunt destinate unităților spitalicești deținute și exploatate de entitățile nonprofit;

b) livrările de echipamente medicale, aparate, dispozitive, articole, accesorii și echipamente de protecție, materiale și consumabile de uz sanitar, destinate în mod normal utilizării în domeniul îngrijirilor de sănătate sau pentru utilizarea de către persoanele cu handicap, bunuri esențiale pentru compensarea și depășirea handicapurilor, precum și adaptarea, repararea, închirierea și leasingul unor astfel de bunuri, efectuate către entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza art. 25 alin. (4¹), dacă bunurile/serviciile achiziționate de către entitățile nonprofit sunt donate/puse gratuit la dispoziția unităților spitalicești din rețeaua publică de stat sau sunt destinate unităților spitalicești deținute și exploatate de entitățile nonprofit”.

6. La articolul 294 alineatul (5), după litera a) se introduce o nouă literă, lit. a¹), cu următorul cuprins:

„a¹) serviciile de construire, reabilitare, modernizare de unități spitalicești, prestate către societăți deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza prevederilor art. 25 alin. (4¹), dacă serviciile achiziționate de către aceste societăți sunt puse gratuit la dispoziția unităților spitalicești din rețeaua publică de stat sau sunt destinate unităților spitalicești deținute

și exploatate de către aceste societăți. Scutirea de TVA pentru serviciile destinate unităților spitalicești deținute și exploatate de către societățile deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza prevederilor art. 25 alin. (4¹) se aplică dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: să nu își schimbe destinația de unități spitalicești, să nu fie înstrăinate, iar pe toată durata de funcționare să presteze servicii medicale gratuit sau decontate de sistemul de asigurări sociale de sănătate, fără perceperea de taxe hoteliere/de altă natură”.

7. La articolul 294 alineatul (5), după litera b) se introduce o nouă literă, lit. b¹), cu următorul cuprins:

„b¹) livrările de echipamente medicale, aparate, dispozitive, articole, accesorii și echipamente de protecție, materiale și consumabile de uz sanitar, destinate în mod normal utilizării în domeniul îngrijirilor de sănătate sau pentru utilizarea de către persoanele cu handicap, bunuri esențiale pentru compensarea și depășirea handicapurilor, precum și adaptarea, repararea, închirierea și leasingul unor astfel de bunuri, efectuate către societăți deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza art. 25 alin. (4¹), dacă bunurile/serviciile achiziționate de către aceste societăți sunt donate/puse gratuit la dispoziția unităților spitalicești din rețeaua publică de stat sau sunt destinate unităților spitalicești deținute și exploatate de aceste societăți. Scutirea de TVA pentru bunurile/serviciile destinate unităților spitalicești deținute și exploatate de către societățile deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza prevederilor art. 25 alin. (4¹) se aplică dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: să nu își schimbe destinația de unități spitalicești, să nu fie înstrăinate, iar pe toată durata de funcționare să presteze servicii medicale gratuit sau decontate de sistemul de asigurări sociale de sănătate, fără perceperea de taxe hoteliere/de altă natură”.

8. La articolul 294 alineatul (6), litera b) se modifică și va avea următorul cuprins:

„b) prin restituirea TVA aferente achizițiilor de bunuri sau servicii efectuate de entitățile nonprofit sau de societățile deținute integral de entitățile nonprofit, potrivit unei proceduri stabilite prin ordin al ministrului finanțelor. Sumele restituite de la bugetul de stat se utilizează de către entitățile nonprofit sau de societățile deținute integral de entitățile nonprofit exclusiv pentru finanțarea achizițiilor de bunuri și/sau servicii prevăzute la alin. (5) lit. a)-b¹)”.

9. La articolul 294, după alineatul (6) se introduce un nou alineat, alin. (6¹), cu următorul cuprins:

„(6¹) În cazul în care încetează să mai fie îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (5) lit. a¹) și b¹), societățile deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza prevederilor art. 25 alin. (4¹)

datorează taxa pe valoarea adăugată de la data de la care au beneficiat de scutirea prin restituire a acesteia”.

10. La articolul 297 alineatul (7), după litera b) se introduce o nouă literă, lit. c), cu următorul cuprins:

„c) taxa aferentă achizițiilor de bunuri/servicii prevăzute de art. 294 alin. (5) lit. a¹) și b¹), realizate de societățile deținute integral de entități nonprofit înscrise în Registrul public organizat de A.N.A.F. în baza art. 25 alin. (4¹)”.

Art. XXVI

(1) Prin derogare de la prevederile art. 4 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, prevederile art. XXV intră în vigoare la data publicării prezentei ordonanțe de urgență.

(2) Prevederile art. XXV pct. 1 și 2 se aplică începând cu anul fiscal 2024/anul fiscal modificat care începe în anul 2024.

(3) Prevederile art. XXV pct. 3 și 4 se aplică pentru verificarea condiției de la art. 47 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv pentru încadrarea ca microîntreprindere în anul fiscal 2024.

(4) Ordinul ministrului finanțelor prevăzut la art. XXV pct. 8 se emite în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență.

Art. XXVII

La articolul 1 din **O.U.G. nr. 8/2009 privind acordarea voucherelor de vacanță**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 110 din 24 februarie 2009, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 94/2014, cu modificările și completările ulterioare, alin. (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Instituțiile publice, astfel cum sunt definite la art. 2 alin. (1) pct. 30 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, și la art. 2 alin. (1) pct. 39 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, indiferent de sistemul de finanțare și de subordonare, inclusiv activitățile finanțate integral din venituri proprii, înființate pe lângă instituțiile publice, **acordă anual vouchere de vacanță în cuantum de 1.600 lei, în perioada 1 ianuarie 2024-31 decembrie 2026, personalului ale cărui salarii de bază nete din luna anterioară acordării acestora sunt de până la 8.000 lei**”.

Art. XXVIII

La articolul IV din **O.U.G. nr. 131/2021 privind modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru prorogarea unor termene**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1201 din 17 decembrie 2021, aprobată

cu modificări prin Legea nr. 130/2023, cu modificările ulterioare, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Prin derogare de la prevederile art. 1 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 8/2009, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 94/2014, cu modificările și completările ulterioare, în perioada 1 ianuarie 2024-31 decembrie 2026 pentru personalul militar, polițiștii, polițiștii de penitenciare și personalul civil din instituțiile publice de apărare, ordine publică și securitate națională ale căror solde de funcție/salarii de funcție/salarii de bază nete acordate în luna prestării serviciilor turistice sunt de **până la 8.000 lei lunar, inclusiv, se decontează serviciile turistice prestate de orice structură de primire turistică clasificată aflată pe teritoriul României, achiziționate direct sau prin intermediul unei agenții de turism licențiate, în limita a 1.600 lei anual pentru un salariat**”.

Art. XXIX

Articolul 63 din **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 63

(1) Ministerele au în structura organizatorică direcții generale, direcții, servicii și alte compartimente funcționale.

(2) Atribuțiile compartimentelor funcționale ale ministerelor se stabilesc prin regulamentul de organizare și funcționare al ministerului, aprobat prin ordin al ministrului”.

(...)

Art. XXXIV

(1) Prin derogare de la prevederile art. 299 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 867 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, o parte din imobilul „Palatul Parlamentului”, situat în municipiul București, str. Izvor nr. 2-4, sectorul 5, aflat în domeniul public al statului, având datele de identificare prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezenta ordonanță de urgență, se transmite din administrarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în administrarea Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat”, regie autonomă de interes național aflată sub autoritatea Secretariatului General al Guvernului.

(2) Predarea-preluarea părții de imobil, transmisă potrivit alin. (1), se face pe bază de protocol de predare-preluare încheiat între Ministerului Dezvoltării,

Lucrărilor Publice și Administrației și Regia Autonomă „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat”, în termen de 30 de zile de la data finalizării lucrărilor realizate de către Compania Națională de Investiții.

(3) Camera Deputaților va asigura Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat”, corespunzător părții din imobilul aflat în administrarea acesteia, utilitățile necesare funcționării corespunzătoare, de la data protocolului de predare-preluare prevăzut la alin. (2), în baza unei convenții încheiate între părți în termen de 15 zile de la data semnării procesului-verbal de predare-preluare.

(4) Partea de imobil transmisă potrivit alin. (1) va servi drept sediu pentru entitățile din aparatul de lucru al Guvernului, pe perioada realizării obiectivului de investiție „Eficientizarea energetică a clădirii Guvernului – Palatul Victoria”.

(5) Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și Secretariatul General al Guvernului, împreună cu Ministerul Finanțelor, vor opera modificările corespunzătoare în Hotărârea Guvernului nr. 1.705/2006 pentru aprobarea inventarului centralizat al bunurilor din domeniul public al statului, cu modificările și completările ulterioare.

(6) În termen de 60 de zile de la data finalizării obiectivului de investiție „Eficientizarea energetică a clădirii Guvernului – Palatul Victoria”, Guvernul va transmite, prin hotărâre, partea din imobilul prevăzut la alin. (1) din administrarea Regiei Autonome „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat” în administrarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

(7) Prin derogare de la prevederile art. 362 alin. (1) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 874 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, bunurile proprietate privată a unităților administrativ-teritoriale pot fi date în folosința gratuită întreprinderilor publice cu capital integral de stat prin contract de comodat.

Art. XXXV

Pentru personalul prevăzut la art. XL alin. (1[^]1) și art. XLI alin. (1[^]2) din Legea nr. 296/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum a fost modificată și completată prin prezenta ordonanță de urgență, valoarea drepturilor de hrană/indemnizației de hrană/tichetelor de masă/normei de hrană, indiferent de denumirea acestora, aflate în plată la data intrării în vigoare a Legii nr. 296/2023, se poate majora doar după data la care valoarea drepturilor prevăzute la art. XL alin. (1) din Legea nr. 296/2023, cu modificările și completările ulterioare, devine mai mare decât valoarea acestora, fără însă a depăși valoarea prevăzută la art. XL alin. (1) din Legea nr. 296/2023.

Art. XXXVI

Solicitărilor formulate de debitori în conformitate cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2024 pentru stabilirea unor măsuri de sprijin cu caracter temporar, destinate producătorilor agricoli în scopul gestionării efectelor fenomenului de secetă pedologică din anul 2023 și ca urmare a agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, li se aplică prevederile art. 3 alin. (7) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2024, astfel cum a fost completată prin prezenta ordonanță de urgență.

(...)

Art. XLII

Prin derogare de la prevederile art. XII lit. c) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 115/2023, începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, indemnizația brută lunară prevăzută la art. 10 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 752/2001 privind organizarea și funcționarea Academiei Române, republicată, este în cuantum de 5.000 lei, iar indemnizația brută lunară prevăzută la lit. b) a aceluiași alineat este în cuantum de 4.000 lei.

(...)

Art. XLV

(1) Pentru anul 2024, termenul prevăzut la art. 55 alin. (2) și (5) din Legea nr. 227/2015 se prorogă până la data de 15 aprilie 2024 inclusiv.

(2) Contribuabilii care au comunicat organelor fiscale competente aplicarea sistemului de impunere pe veniturile microîntreprinderilor, respectiv ieșirea din sistemul de impunere pe veniturile microîntreprinderilor, până la data intrării în vigoare a prevederilor prezentei ordonanțe de urgență, depun, după caz, o nouă declarație de mențiuni pentru încadrarea în condițiile prevăzute la art. 47 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

LEGEA NR. 80/1995 PRIVIND STATUTUL CADRELOR
MILITARE - MODIFICĂRI (O.U.G. NR. 28/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare (M. Of. nr. 155 din 20 iulie 1995; cu modif. și compl. ult.)	O.U.G. nr. 28/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare (M. Of. nr. 268 din 28 martie 2024)	– <i>modifică</i> : art. 36 alin. (2), art. 40 alin. (3), art. 41 ^{^1} alin. (1), – <i>introduce</i> : art. 40 alin. (1) lit. a ^{^1}), art. 109 alin. (17).

În M. Of. nr. 268 din 28 martie 2024 s-a publicat **O.U.G. nr. 28/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare.**

Redăm, în cele ce urmează, cele mai importante modificări și completări aduse respectivului act normativ.

Art. 36 alin. (2)

Vechea reglementare

„În Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Telecomunicații Speciale și Serviciul Român de Informații, pentru persoanele prevăzute la alin. 1 lit. e), g) și k) nu se aplică limita de vârstă de cel mult 45 de ani.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 36 alin. (2) se modifică** și va avea următorul conținut:

„În Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe și Serviciul de Protecție și Pază, pentru persoanele prevăzute la alin. 1 lit. e), g) și k) nu se aplică limita de vârstă de cel mult 45 de ani.”

Art. 40 alin. (3)**Vechea reglementare**

„În Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații și Serviciul de Telecomunicații Speciale nu se aplică limita de vârstă prevăzută la alin. 1 lit. g).”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 40 alin. (3) se modifică** și va avea următorul conținut:

„În Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Serviciul de Informații Externe și Serviciul de Protecție și Pază nu se aplică limita de vârstă prevăzută la alin. 1 lit. g).”

Art. 41¹ alin. (1)**Vechea reglementare**

„Persoanele care urmează să devină cadre militare în condițiile art. 36 alin. 1 lit. a)-c¹) și h), ale art. 38 lit. a) și d) și ale art. 40 alin. 1 lit. a), la admiterea într-o instituție militară de învățământ pentru formarea ofițerilor, maiștrilor militari sau subofițerilor în activitate, încheie cu Ministerul Apărării Naționale contracte cu durata de 8 ani de la numirea lor în prima funcție, potrivit normelor stabilite prin ordin al ministrului apărării naționale.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 41¹ alin. (1) se modifică** și va avea următorul conținut:

„Persoanele care urmează să devină cadre militare în condițiile art. 36 alin. 1 lit. a)-c¹) și h), ale art. 38 alin. 1 lit. a) și d) și ale art. 40 alin. 1 lit. a) și a¹), la admiterea într-o instituție de învățământ pentru formarea ofițerilor, a maiștrilor militari sau a subofițerilor în activitate, încheie cu Ministerul Apărării Naționale contracte cu durata de 8 ani de la numirea lor în prima funcție, potrivit normelor stabilite prin ordin al ministrului apărării naționale.”

Art. 40 alin. (1) lit. a¹)**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **la art. 40 alin. 1, după lit. a) se introduce** o nouă literă, **lit. a¹)**, cu următorul cuprins:

„a¹) absolvenți ai învățământului superior medical la programele de licență «Asistent medical generalist» cu diplomă de licență sau ai școlilor sanitare postliceale cu diplomă de bacalaureat și certificat de calificare profesională, organizate în cadrul instituțiilor civile de învățământ, școlarizați pentru nevoi ale Ministerului Apărării Naționale, în condiții stabilite prin ordin al ministrului apărării naționale;”

Art. 109 alin. (17)**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, **la art. 109, după alin. (16) se introduce** un nou alineat, **alin. (17)**, cu următorul cuprins:

„Dispozițiile art. 85 alin. 1 lit. c) nu se aplică ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor din Ministerul Afacerilor Interne.”

CODUL PENAL – MODIFICĂRI (LEGEA NR. 58/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009; cu modif. și compl. ult.) și Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri (rep. M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014; cu modif. și compl. ult.) și Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare (rep. M. Of. nr. 140 din 26 februarie 2014; cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 58 2024 pentru completarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, pentru modificarea Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, precum și pentru completarea art. 91 alin. (3) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (M. Of. nr. 243 din 21 martie 2024)	<i>Modificări și completări</i>

În M. Of. nr. 243 din 21 martie 2024 s-a publicat **Legea nr. 58 2024 pentru completarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, pentru modificarea Legii nr. 194/2011 privind**

combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, precum și pentru completarea art. 91 alin. (3) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal.

Redăm, în cele ce urmează, modificările și completările aduse respectivelor acte normative.

Codul penal

Art. 91 alin. (3) lit. d)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la art. 91 alin. (3), după lit. c) se *introduce* o nouă literă, lit. d), cu următorul cuprins:

„d) în cazul în care legea specială o prevede în mod expres.”

Legea nr. 143/2000

Art. 15¹

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, după art. 15 se *introduce* un nou articol, art. 15¹, cu următorul cuprins:

„Art. 15¹

Nu se poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 2 alin. (2) și art. 3 alin. (2).”

Legea nr. 194/2011

Art. 16 alin. (1)

Vechea reglementare

„Art. 16

(1) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează fără drept operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, art. 16 alin. (1) se *modifică* și va avea următorul conținut:

„Art. 16

(1) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează fără drept operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”

Art. 17**Vechea reglementare**

„Art. 17

Fapta persoanei care, cu intenție, efectuează fără drept operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, pretinzând sau disimulând că acestea sunt produse autorizate potrivit legii sau a căror comercializare este permisă de lege, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, **art. 17 se modifică** și va avea următorul conținut:

„Art. 17

Fapta persoanei care, cu intenție, efectuează fără drept operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, pretinzând sau disimulând că acestea sunt produse autorizate potrivit legii sau a căror comercializare este permisă de lege, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”

LEGEA NR. 61/1991 PENTRU SANȚIONAREA FAPTELOR
DE ÎNCĂLCARE A UNOR NORME DE CONVIEȚUIRE
SOCIALĂ, A ORDINII ȘI LINIȘTII PUBLICE - MODIFICĂRI
(LEGEA NR. 42/2024)

De Redacția Pro Lege

Actul modificat	Actul modificator	Sumar
Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice (rep. M. Of. nr. 125 din 18 februarie 2020; cu modif. și compl. ult.)	Legea nr. 42/2015 privind modificarea și completarea Legii nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice (M. Of. nr. 206 din 12 martie 2024)	– <i>modifică</i> : art. 3 alin. (1) lit. a), art. 3 alin. (2), art. 3 alin. (4) și (7); – <i>introduce</i> : art. 2 pct. 23 [^] 2, art. 3 alin. (1) lit. g), art. 3 alin. (2 [^] 1).

În M. Of. nr. 206 din data de 12 martie 2024 s-a publicat **Legea nr. 42/2015 privind modificarea și completarea Legii nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice.**

Redăm, în cele ce urmează, modificările și completările aduse respectivului act normativ.

Art. 2 pct. 23[^]2

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 2, după punctul 23[^]1) se introduce un nou punct, punctul 23[^]2)**, cu următorul cuprins:

„23[^]2. comercializarea sau oferirea cu titlu gratuit, inclusiv prin automate comerciale, a băuturilor energizante către minori de către unitățile autorizate să comercializeze băuturi energizante; băuturi energizante sunt băuturile care conțin combinații variate de carbohidrați, vitamine, minerale, cu două sau mai multe

substanțe precum: cofeină, taurină, carnitină, guarana, glucuronolactona și alți compuși cu efect de stimulare a sistemului nervos central;”

Art. 3 alin. (1) lit. a)

Vechea reglementare

„Art. 3

(1) *Contravențiunile prevăzute la art. 2 se sancționează după cum urmează:*

a) cu amendă de la 100 lei la 500 lei, cele prevăzute la pct. 3), 4), 11), 14¹), 17), 18), 22), 33) și 34);”

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 3 alineatul (1), litera a) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„a) cu amendă de la 100 lei la 500 lei, cele prevăzute la pct. 3), 4), 11), 14¹), 17), 18), 33) și 34);”.

Art. 3 alin. (1) lit. g)

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 3 alineatul (1), după litera f) se introduce o nouă literă, litera g)**, cu următorul cuprins:

„g) cu amendă de la 5.000 lei la 20.000 lei, cele prevăzute la pct. 22), 23¹) și 23²)”.

Art. 3 alin. (2)

Vechea reglementare

„(2) *În cazurile în care faptele prevăzute la pct. 1), 2), 4) și 24) ale art. 2 sunt săvârșite în incinta unei instituții de învățământ, a unei instituții de sănătate ori destinate ocrotirii speciale a unor categorii de persoane defavorizate, sancțiunile aplicabile sunt amenzile de la 1.000 lei la 3.000 lei”.*

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 3, alineatul (2) se modifică** și va avea următorul cuprins:

„(2) *În cazurile în care faptele prevăzute la pct. 1), 2), 4) și 24) ale art. 2 sunt săvârșite în incinta unei instituții de învățământ, a unei instituții de sănătate ori destinate ocrotirii speciale a unor categorii de persoane defavorizate, sancțiunile aplicabile sunt amenzile de la 1.000 lei la 3.000 lei”.*

Art. 3 alin. (2^{^1})**Noua reglementare**

Potrivit noii reglementări, la **articolul 3, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (2^{^1})**, cu următorul cuprins:

„(2^{^1}) În cazurile în care faptele prevăzute la pct. 22), 23^{^1}) și 23^{^2}) ale art. 2 sunt săvârșite în incinta unei instituții de învățăământ, a unei instituții de sănătate ori destinate ocrotirii speciale a unor categorii de persoane, sancțiunile aplicabile sunt amenzile de la 10.000 lei la 30.000 lei”.

Art. 3 alin. (4) și (7)**Vechea reglementare**

„(4) În cazul repetării contravențiilor prevăzute la art. 2 pct. 19), 21), 22) și 26) se dispune, de asemenea, măsura suspendării activității localului public pe o perioadă cuprinsă între 10 și 30 de zile.

(7) În cazul contravențiilor prevăzute la art. 2 pct. 32), 33) și 34), sesizarea se poate face și de către organele de ocrotire socială”.

Noua reglementare

Potrivit noii reglementări, la **articolul 3, alineatele (4) și (7) se modifică** și vor avea următorul cuprins:

„(4) În cazul repetării contravențiilor prevăzute la art. 2 pct. 19), 21), 22), 23^{^1}), 23^{^2}) și 26) se dispune, de asemenea, măsura suspendării activității localului public pe o perioadă cuprinsă între 10 și 30 de zile.

(7) În cazul contravențiilor prevăzute la art. 2 pct. 23^{^1}), 23^{^2}), 32), 33) și 34), sesizarea se poate face și de către organele de ocrotire socială”.

V. JURISPRUDENȚĂ ÎCCJ

• ABSTRACT

RIL (Appeal in the interest of the law)

Regarding the activity of the High Court of Cassation and Justice (Judge Panel on the appeal in the interest of the law), a decision of acceptance was issued regarding: *Local Police Law no. 155/2010*.

RIL

DECIZIA ÎCCJ (COMPLET RIL) NR. 1/2024
(M. OF. NR. 266/28.03.2024): ART. 34 DIN LEGEA POLIȚIEI
LOCALE NR. 155/2010

De Redacția Pro Lege

Decizia ÎCCJ	Complet ÎCCJ	Act normativ	Sumar
Decizia ÎCCJ nr. 1/2024 (M. Of. nr. 266 din 28 martie 2024)	Complet RIL	Art. 34 din Legea poliției locale nr. 155/2010	Stabilirea drepturilor salariale ale personalului poliției locale nu trebuie să se facă în același cuantum cu drepturile salariale ale personalului din aparatul de specialitate al primarului.

În M. Of. nr. 266 din 28 martie 2024 s-a publicat **Decizia nr. 1/2024 privind recursul în interesul legii referitor la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 34 din Legea poliției locale nr. 155/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.**

Astfel, Înalta Curte a statuat că „*stabilirea drepturilor salariale ale personalului poliției locale nu trebuie să se facă în același quantum cu drepturile salariale ale personalului din aparatul de specialitate al primarului*”.

Obiectul recursului în interesul legii

Legea nr. 155/2010:

„Art. 34

Drepturile salariale ale personalului poliției locale se stabilesc potrivit prevederilor legale aplicabile personalului din aparatul de specialitate al primarului, respectiv al primarului general al municipiului București.”

Legea-cadru nr. 153/2017:

„Art. 11

(1) Pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul familiei ocupaționale «Administrație» din aparatul propriu al consiliilor județene, primării și consilii locale, din instituțiile și serviciile publice de interes local și județean din subordinea acestora, salariile de bază se stabilesc prin hotărâre a consiliului local, a consiliului județean sau a Consiliului General al Municipiului București, după caz, în urma consultării organizației sindicale reprezentative la nivel de unitate sau, după caz, a reprezentanților salariaților.

(2) Nomenclatorul funcțiilor necesare desfășurării activităților specifice fiecărei instituții sau autorități a administrației publice locale, precum și ierarhia funcțiilor sunt prevăzute în anexa nr. VIII cap. I lit. A pct. III și cap. II lit. A pct. IV.

(3) Stabilirea salariilor lunare potrivit alin. (1) se realizează de către ordonatorul de credite, cu respectarea prevederilor art. 25.

(4) Nivelul veniturilor salariale se stabilește, în condițiile prevăzute la alin. (1) și (3), fără a depăși nivelul indemnizației lunare a funcției de viceprimar sau, după caz, a indemnizației lunare a vicepreședintelui consiliului județean sau, după caz, a viceprimarului municipiului București, corespunzător nivelului de organizare: comună, oraș, municipiu, sectoarele municipiului București, primăria generală a municipiului București, exclusiv majorările prevăzute la art. 16 alin. (2), cu încadrarea în cheltuielile de personal aprobate în bugetele de venituri și cheltuieli.

(5) Angajarea, promovarea, avansarea în gradație a personalului prevăzut la alin. (1) se fac cu respectarea prevederilor prezentei legi, precum și a celorlalte reglementări specifice funcționarilor publici și personalului contractual.”

Decizia ÎCCJ (Complet RIL) nr. 1/2024

Prin **Decizia nr. 1/2024**, ÎCCJ (Complet RIL) *a admis* recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Galați și, în consecință, stabilește că: *„În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 34 din Legea poliției locale nr. 155/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, stabilirea drepturilor salariale ale personalului poliției locale nu trebuie să se facă în același cuantum cu drepturile salariale ale personalului din aparatul de specialitate al primarului”*.